Mss. pr. 202:

F. Pelay Briz.—Candi Candi.

CANSONS

DE LA TERRA.

CANTS POPULARS CATALANS.

De cansons y de follias
vos ne cantaré deu mil.
(*cant popular.*)

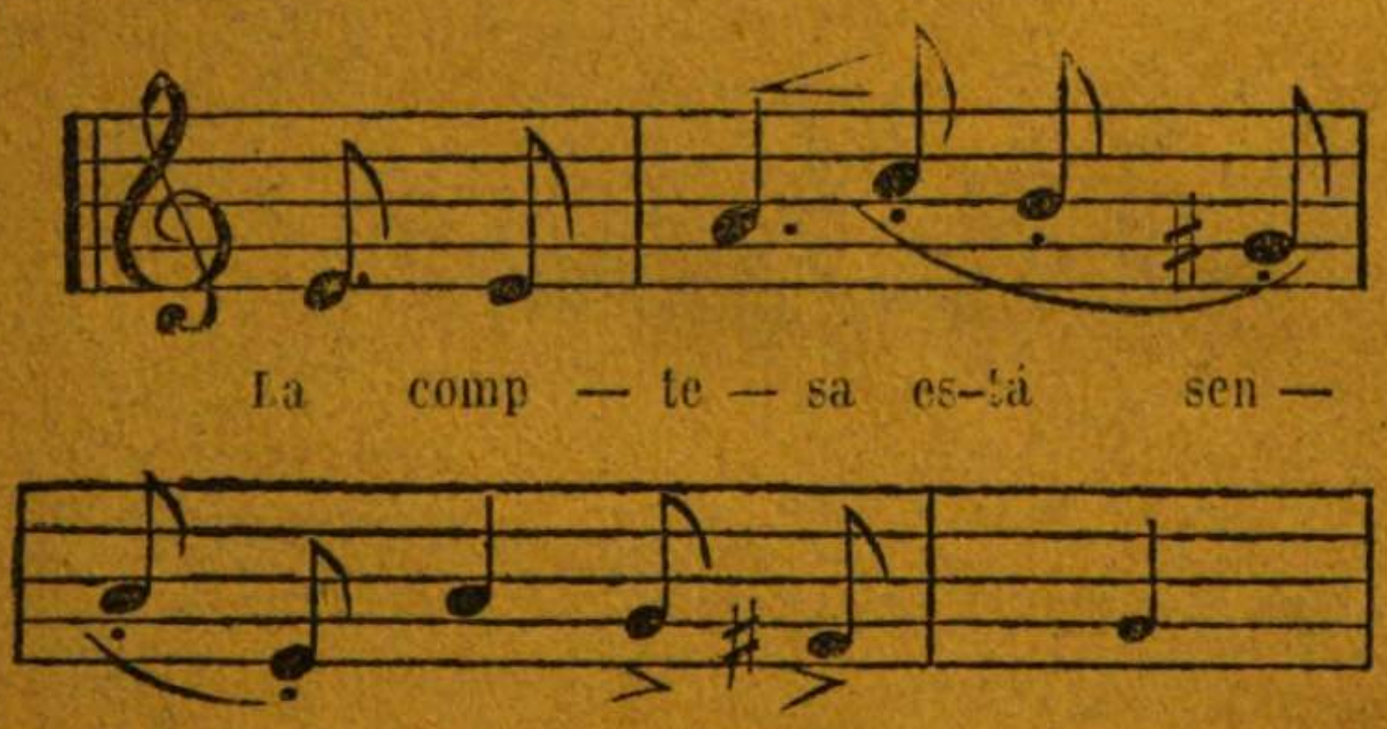

BARCELONA
LLIBRETERÍA DE E. FERRANDO ROCA,
rambla de Sant Joseph n.° 18
MDCCCLXVI.

Préu, 16 rs.—Ediciò de lujo 20 rs.

102 H

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

CANSONS DE LA TERRA.

I.

OBRAS

PUBLICADAS PER F. P. BRIZ.

LA MASÍA DELS AMORS, poéma en dotze cants.
LO BROT D' ACHS, rimas.
LO LLIBRE DELS ÁNGELS, en vers.
QUI S' ESPERA 'S DESESPERA, comedia.
MIREYA, traducciò del poéma de F. Mistral.
CALENDARI CATALÁ, (1865) escrit per poétas catalans.
CALENDARI CATALÁ, (1866).
CALENDARI CATALÁ, (1867).
AUSÍAS MARCH, reimpresiò de las obras d' est poéta.
LO LLIBRE DE LES DONES, de Jaume Roig, reimpresiò.

EN PREPARACIÓ.

LO LLIBRE DELS POETAS, cansoner d' obras rimadas del setgle XII, XIII, XIV, XV, XVI, XVII y XVIII.
LA PANOLLA, aplech de quentos originals.

CANSONS

DE LA TERRA

CANTS POPULARS CATALANS

COL-LECCIONATS PER

FRANCESCH PELAY BRIZ

Y

CANDI CANDI.

101/2

BARCELONA:

LLIBRETERIA DE E. FERRANDO ROCA

RAMBLA DE SAN JOSEPH, NÚM. 18.

1866

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

ES PROPIETAT.

Barcelona: Estampa de *El Porvenir*, de la viuda de Bassas, á cárrech de J. Medina, carrer dels Tallers, n.º 53.—1866.

AL MESTRE EN GAY SABER

En Mariau Aguilò.

A ningú millor que á V. que las ha vistas totas, pot ofenir eixas quantas flors de montanya, son ver amich

F. Pelay Briz.

Es la primera vegada que 's donan á llum cants populars catalans acompanyats de la música. Eixa ha estat recullida de la boca del mateix poble: tal com lo poble la canta, la publiquém avuy. Hi hem afegit l'acompanyament pera acabar de arrodonir una idéa nostra. Pera nosaltres, catalans abans que tot, no n' hi havia prou ab estampar la tonada d' aqueixas cansons de modo que sols poguès servir pels mestres de música ; nosaltres hem volgut fer cansons que, sense desmillorar, pugan esser cercadas y aprésas pels senzills aficionats al mes comú dels instruments , al piano. Nosaltres volém que qualsevol puga, aixís com toca una balada escocessa, tocar las preciosas cansons de nostra estimada terra. Sense acompanyament era condempnarlas á no ser mes que copiadas per quatre músichs de poca inspiració: quedavan eixas preciosíssimas melodías enterradas , aixó no es lo que desitjém. Si algú 'ns moteja perqué las hem *profanadas* acompanyantlas de una ratlla que no es popular , donarémli per resposta la següent. « Si tant mal d' ulls li fa la ratlla afegida , posihi al damunt lo dit y 's trobará ab la ratlla de dalt tota soleta, y, en ella, si sab de

nota, hi podrá llegir ab tota sa puresa la mateixa cansó que haurá sentit algun cop taral–lejada pels frescos llavis d' alguna ayrosa y senzilla pageseta.»

Lo nostre objecte no ha sigut altre que donar una mostra de lo que son las *Cansons catalanas*. Ne hi hem posat de tot género. No 's crega que fora de las de aquí no n' hi haja de bonicas, molt al revés.. *Las montanyas de Canigò*, *La llántia del rey moro*, *Don Joan y D. Ramon*, *Lo compte Floris* y moltas altras mes ne quedan. Be prou que ho sab si 'n quedan ó no En Marian Aguiló, home de llarchs coneixements en la materia, que ja fa molts anys s' hi entreté en col–leccionarlas, y que, sino estém mal enterats, aviat las fará sortir totas plegadas.

Nos ha ajudat á fer nostre treball la obra que ab lo títol *Observaciones sobre la poesia popular* publicá envers l' any 1853 En Manel Milá, catedrátich de la Universitat de Barcelona; mes en honor de la veritat devem dir que de tots los cants que en aquella obra se hi troban, naltres ne tenim tres, quatre y fins sis versions. A fi de que cap mala llenga puga dir que 'ns hém reduhit á copiarlos del llibre del Sr. Milá, n' hi havem encaixadas en nostra col–leció mes d' una dotzena que en lo *Romancerillo* no hi son y moltíssims mes que 'ns quedan encara pera mes endavant.

Ara sols nos toca dir que hi hem fet lo qu' havem sapigut. Se hi trobará falta de talent de segur, mes no pas de bona voluntat. Aqueixa ningú pot, ni déu duptar de que hi es.

F. P. B.—C. C.

Septembre de 1866.

La poesía es tan antiga com la mateixa terra[1]. La verdadera font de tota poesía es lo cor, y á tot home, al revenirse del trevall, al clavar los ulls al cel pera lloar á Deu, al empunyir una arma pera defendre sos llars, lo primer que li ve á la boca es un doll de paraulas que ben be poden anomenarse poesia. Eixa, segons que surti dels llavis d' un rústich ó d' un lletrat, es popular ó erudita. Y dihém açó, perqué per mes que 's vulla, l' home qu' arriba á ser poéta á forsa d' estudi no sab, no pot fingir aquella candidesa de las cansons de la terra, com may la flor de hivernadero tè la mateixa aroma de la que havent pogut esbadallarse als raigs del sol, pura, fresca y regalada flayra espargeix á son entorn. Enteném per poesía popular la que s' improvisa, no la que s' escriu; la que sent y fá sentir, no la que 's pensa. Pera ella no hi ha patria, religió, ni costums determinadas, pus las tè totas. Va d' un cap á l' altre del mon, y aquí 's vesteix de pagesa, mes en llá de dama, salta á l' Asia y es una benéfica deitat, á l' Africa pren per cau la gola de un cocodrilo, en América adora al sol, en Europa s' agenolla al davant d' una creu, en totas parts d' amor enrahona, á tot

1 La poesia popular naix en los primitius setgles y s'arrela en la terra mes seca. (X. Marmier.)

arreu lays escampa. Aquí adorm á un xich infant que dins del bressol desensansa; allá parla ab una que jau dintre la caixa. Ara es esperansa, despres desengany. Ja s' alsa fins á tocar al cel, ja rastreja pèls camps, mes sens embrutar jamay lo rich mantell al que son alat cos embolica. Passa las nits á bora de la llar, al peu d' un castell, dins d' una cova de gel; pren la lluna ab lo Grech en la platejada mar, y 'l sol ab lo enamorat que, al peu de la finestra de sa dolsa aymia, canta. Aqui 's corona de rosas; mes enllá de sempre-vivas. Se la véu polsant l' arpa, brandint la espasa: uns li sentan cridar «*áymam*»; altres «*luyta*»; altres «*adora.*» Y 'l poble al sentirla, adora, combat, y estima, perqué ella li parla ab la veu del cor y tothom dobla la testa quan surt del fons del pit la veu que á sa endormiscadament desperta. Es una namorada la que 's plany? ella va y canta á sa mare:

«— Ay mares que teniu fillas
caséulas ab qui 'ls agrada
y no las faréu penar
en esta vida y en l' altra.»

Es un que mor en lo camp de batalla ab lo cos ple de nafras, també troba ella paraulas pera endolsar sos darrerenchs moments fent bullir en son cor lo entussiasme patri, fentli murmullar abans de clóurer los ulls:

—«Ves, ves cap á la platja, cap al mar; fès de tos brassos los rems, de ton pit lo timó y de ton cos llauger la nau.

«Si Deu y la Verge 't protegeixen mentres nedas, y arribas á l' altra part, allí hont estan nostras casas,

allí hont nosaltres 'ns hi reunim pera pendre concell,

«no dígas pas á mos companys que he mort! Quan te preguntin, respontlos que m' hi casat en los tristos camps de l' estranger.

«Dígals que he prés per sogra la pedra plana, per muller la terra ombrívola y per conyats los rochs.--»

Es un lladre lo qui duhen á morir? llavors plora tot esclamantse:

«Tristas de las nostras mares
y quan ellas ho sabrán
de teni 'ls fills per las covas
despullats y sense robas
ab manillas en las mans!»

Es lo remordiment lo qui parla? llavors diu:

«Gent que veniu al suplici
prenéu exemple de mi.»

¿Se tracta d' un perdut, d' un hom sens creencias? á las horas crida ab to enujat:

«Agaféulo qu' es traidor
que l' iglesia no li valga.»

També va á cercar als que reposan en las tombas, y fins de l' infern los trau y als castells los porta, y quan los hi preguntan:

«—¿Ahont vos han donat posada,
compte l' Arnau?
¿Ahont vos han donat posada?
Válgam, Dèu val!

Ella 'ls fa respondre:

«—Al infern me l' han donada
muller leal,
Al infern me l' han donada,
viudeta igual.
—¿Per qué allí 'us la han donada
compte l' Arnau?....
—Per pagar mal las soldadas
muller leal.....»

Y al fer respondre això á la ombra que ha tret del fons de la terra, se recorda del cástich etern que deuhen tindre los condempnats, segons diuhen los llibres sants, y li fa afegir tot desseguida :

«—Vos dich no 'm feu mes l' oferta,
muller leal,
que com mes me feu la oferta
mes pena 'm dau.»

Unas vegadas comensa sos cants ab paraulas cristianas :

«—En nom de Dèu comenso
y del Esperit Sant.—»

Altras vegadas 'ls acaba ab versos no gayre ignocents :

«Las monjas de Sant Aymant
totas en finestra están ;
veuhen vení un jove galan :
—Galan, galan, busquéu lloguer!
¿De quinas feynas sabéu fer ?—
Quan vinguè lo cap del any
dotze monjas tretze...
y la priora 'l mes galan.»

Ja 'ns parla de una dama hermosíssima :

«A Aragò n' hi ha una dama
qu' es bonica com un sol ,
tè la cabellera rossa
li arriba fins als talons,
. . . . . .
n' es filla del rey de Fransa
germana del d' Aragò
y si acás no ho voléu creure
miréuli lo sabatò ,
veuréu las tres flors de lliri
y las armas d' Aragò.»

ja d' una pobre nina casada ab un pastor que

«per sabatas dú una teula,
per mitjas un mesuró.....»

Unas vegadas invoca á la *Mare de Deu del Tallat*; altras á la *creu del padrò*. Sempre viu de recorts y quasi may d' esperansas.

Aquí n' es tot senzillesa en son dir :

«N' hi havia un pagés
que 'n tenia una filla,
no la ha volguda dar
als fadrins de la vila.

Mes avall parla ab to metafórich y diu :

«Quan l' aurora haguè parit
lo sol que ja eixia.»

Uns cops es crédula y supersticiosa :

«Un bras de criatura
al foch ne van tirar.

Qui está despert s' adorm,
qui dorm no despertará.»

altres desapiadada y aspre:

«—Si 's moren que 's morin
ja 'ls enterrarán,
las tombas son novas
las estrenarán.»

Si 's mostra humil en un indret:

«Llicencia vull demanar
á la meva namorada,
llicencia d' aná' á segar
á Urgell una temporada.»

no triga en deixarse portar del despit y esclama:

«—Lo mal que jo tinch, mare,
vos mateixa me 'l causéu,
matzinas me n' heu donadas,
jo crech que morta 'm veuréu.»

Tan aviat es sarcástica y mofeta:

«Ay en Pere Pau
de Santa Coloma,
tot menjant arrós
s' es cremat la gola.»

com reflexiva y aconselladora:

«Donzellas veyéu lo cas
y si es cosa de pes,
si parléu ab algun jove
feu que no 's burli de res.
Siáu honestas
en la conversa,
no 'ls comportéu
que sols vos toquin la roba
que mes ben vistas seréu.

En una paraula, la poesía popular en tot troba que dir, en tot troba assumpto per inspirarse dès de la mitología indiana fins als senzills quadros de la vida de fora. «Es, com diu Herder en la introducció del *Volkslieder*, un archiu del poble, lo tresor de sa ciencia, de sa religiò, de sa teogonia, de sa cosmogonia, de la vida de sos pares, de las gestas de sa historia. Es la espressiò de son cor, la imatge de sos sentiments en las alegrías y las tristesas.» Es com una criatura de senzilla, tan aviat fa parlar una planta, com un aucell, [1] com una montanya: ab tal de lograr lo seu fi, que n' es lo de plaure, poch se fixa

1 En la poética cansò religiosa del rey Herodes se fa parlar á la menta que descobreix l'amagatall de la Mare de Deu.

—Vos home 'l bon home,—lo bon segador,
¿heu vist una dona—ab lo Redemptor?»
Ell ne responia:— «Una n' ha passat
mentres jo m'estava—segant aquest blat.»
Se 'n gira á n'als altres—diu: «no serán ells
tornémsen á casa—ab tota la gent.
Lo camí qu'hem fet—no 'ns ha aprofitat,
nos hem cansat molt—y res hem trobat.
Quan ja se n' anavan—la menta ha parlat.
«Sota la garbera,—n' ha dit, ella está.»
. . . . . .
Calla la menta xarraire—que n'ets menta y mentirás
y mentres ne sigas menta—florirás y no granarás.

En efecte eixa planta floreix y no grana. En un altra cansò també religiosa se fa parlar á tots los aucells, pera saludar lo naixement del Senyor:

Cantava lo pardal:
«Esta nit de nadal
es nit de gran contento.»
Lo verdum y lluhè
diuhen cantant també:
«¡Qué gloria es la que sento!»

Cantava 'l rossinyol:
«Es hermos com un sol,
brillant com una estrella.»
La guayta y lo bitxach
se miran al manyach
y á la mare donzella.

en los medis. Lo mateix es clássica que romántica; mes, aixó sí, sempre es hermosa. Pochs trossos de la millor obra d' art en poesía tenen lo valor dramátich de la cansò catalana *lo Compte Arnau* y l' *Arpa maravellosa*, entra 'ls cants de la illa de Feroe[1].

Cantava 'l passarell:
«¡Oh qu' hermos y que bell
es l' infant de María!»
Cantava alegre 'l tòrt:
«Veurè naixe l' amor
sol de la vida mia!»

L' estibarola diu:
«No es hivern ni estiu
sino que es primavera:
perqué ha nat una flor
que per tot dona olor
en lo cel y en la terra. etc.

Per acabarse de formar una idea de la musa popular, apropósit de lo que ha servit de peu á eixa nota, posém á seguiment traduida al catalá una de las llegendas de l' Edda.

«Lo dèu Thor passá la nit á dins del dit xich del guant d' un gegant. Lo dèu se llevá quan creguè que 'l gegant ja dormia, y ab totas sas forsas li va pegar un cop de martell al cap. Lo gegant se desperta, se passa la má pel front y diu: « Sembla que m' haurá caigut alguna fulla sobre 'ls cabells.»

En altra llegenda una filla xica d' un gegant fa una montanya no mes deixant caure la terra que du á dins del seu devantal.

Una altra de aqueixas criaturetas va á passejarse per fora; veu un llaurador ab sos dos cavalls y la rella, y agafa home y jou, y posansho al palmell de la má corra á ensenyarho á sa mare com si fos una joguina.

En los Nibelungs lo que juga un paper dels mes importants es lo célebre Tarnkapp barret que torna invisible á tot aquell qui 'l porta.

1 Eix cant que, com diu Marmier, atribueix á la poesía lo maravellòs dó del adivinament, se troba en tots los indrets del Nort. Mr. Awidson l' ha publicat en sa collecció de baladas suecas y Sr. Walter Scott en son *Minstrelsy des Border*.

«Dos cavallers se 'n van a una casa ahont hi ha dos germanas y demanan la mes xica per casarshi un d' ells.

Volen la mes xica y menysprean la mes gran.

La mes xica sab filar llí, la mes gran sab guardar los porchs.

La mes xica pot filar l' or, la mes gran no pot pas filar la llana.

La mes gran diu á la mes xica: —«Aném á la bora del mar.»

Pochs trossos de poémas épichs tenen la energía de las *Sagas* dels *Nibelungs* y del cant grech *La mort*

—¿Qué hi farém á la bora del mar? No tenim pas seda per emportarnoshi.

—Com que ja 'ns senblém , allí 'ns tornarém tant blanca l' una com l' altra.

—Encara que tot lo dia estessis rentante, no 't tornarias pas mes blanca del que Deu t' ha fet.

—Encara que fossis mes blanca que la neu , per ço no 'm pendrás l' enamorat.

La xica s' asséu sobre una pedra; la gran d' una empenta la tira al aiga.

La pobre nina enayra 'ls brassos:—«Germana aymada, ajudam á muntará la platja.

—No t' ajudarè com no 'm prometis que 'm donarás ton enamorat.

—De bon cor te donaria tot lo que tinch; pero de mon aymador no 'n puch disposar.

—Jo cercaré per tú un altre promés y un rich vestuari.

Lo vent del Sur bufa y empeny al cos mar endins.

Lo vent per damunt de las blancas onas porta al cos cap á la platja.

Lo vent del Est se deix sentir y tira al cos cap á la proa d' una nau.

Dos pelegrins troban lo cadabre.

Dels brassos de la nina 'n fan una arpa.

De sos rossos cabells ne fan las cordas.

—Aném á aqueixa casa de aquí prop hont hi ha un casament.

Se posan al davant de la porta que mig bada y deixan sentir los acorts de l' arpa.

La primera corda diu : «*La nuvia es ma germana.*»

La segona corda diu: «*La nuvia m' ha mort.*»

La tercera corda diu: «*Lo nuvi era mon aymador.*»

La desposada se torna encesa com una brasa.—Eixa arpa 'm posa malalta.

La nuvia se torna bermella com la sanch —No m' agrada sentir aqueixa arpa.

La quarta corda diu: «*L' arpa no callará.*»—La nuvia va per ficarse al llit.

L' arpa sona ab molta forsa, la desposada mort de pena.»

Quanta semblansa no tè aqueixa cansò ab la rondalla catalana coneguda ab lo nom de *La canya del riu d' arenas*. Allí es una canya la que, naixent en lo mateix indret ahont está soterrat lo cos del mort, va repe-

de Diakos [1]; pochs cants de poétas erudits parlan ab lo sentiment dels *estudiants de Tortosa*; y no gay-

tint, apres de estar convertida en flaviol, qui ha fet l' homey y l'perqué:

So colgat al riu d' arenas
per la flor del panicalt,
per la cama del meu pare
que li feya tant de mal, etc.

1 « Un núvol negre s' acosta, negre com una bandada de corbs. ¿ Lo qui ve es Klyvas ó Levento Iannis? Ni es Levento Iannis, ni Klyvas. Es Omer-Vrioni que s' acosta portant ab ell divuit mil homes.

Diakos al saberho se conmóu y ab veu alta diu á son tinent:

—Replega mon batalló, replega als palícaros, dònals mes pólvora de la que necessiten; dònals balas á grapats. Depresa! anemsen cap á la Alamanna qu' allí hi ha un bon lloch per bátrese.

Agafan sos llaugers sabres, sas pesantas carrabinas: arriban á Alamanna y prenen posició.

—Valor fills meus, crida éll, valor fills meus, valor. Siau valents tota vegada que sou Helens, aguantáuse ferms, que sou Grechs.

Tingueren por y fugiren per entremig del bosch. Diakos se queda ab divuit palícaros pera combatre. Per espay de tres horas lluyta contra divuyt mil homes. Son fusell se rebenta y queda fet una estella. Se trau lo sabre y 's llansa al combat, mata tants Turchs que ni conţarse poden: fins dòna mort á set bulukbaquis. Mes se li trenca 'l sabre arran del puny y Diakos cau presoner. Mil lo tenen pèl davant, dos mil pèl darrera. Mentres van de camí, Omer-Vrioni li diu á l' orella:

—Oh Diakos, feste turch , cambia de fé , abandona la iglesia y vina á adorar á dins de lá mosquea.

Mes éll respon ab veu ronca de enuig:

—Acabém d' una vegada ! Malehida sia vostra religiò y tots vosaltres tambè. Grech he nat y grech moriré! Si voléu mil monedas d' or, mil mahmoudis pera deixarme en llibertat solament cinch ó sis dias fins qu' arribe Odyseo ó Anastasi Vaias...

Al sentir eixas paraulas Khalil-Bey crida:

—Y jo 'us dono mil bossas y cinqcentas mes, si matéu á Diakos, al terrible Klephte que es home per arrabassar la Turquía.

Llavors han agafat á Diakòs pera anarlo á empalar. L' alsan á plom. Ell no fa mes que mig riure, insulta llur religiò, 'ls diu impíos :

—Si m' havéu empalat, aixó vol dir no mes un grech de menys. Mes quedant vius Odyseo y Nikitas, ¡ay de la Turquía!

res se 'n trobarán de tanta dolsesa com *Lo fill del rey*, en la quin lo melancónich gemech del *¡mes ay!* be 's pot dir que toca al cor. Y en tant es aixís que la tè eixa importancia la musa popular, com que 'ls mes grans poétas li han vista y l' han regoneguda per mare, y tots, tots fins lo mateix Homer, se han alletat en ella.

II.

Hem dit al comens, que la poesía popular d' antiga ho es tant com lo mon y ja havém deixat mig veure 'l perqué ho deyam. L' home primitiu sentia la mateixa necessitat que sentím nosaltres de viure del trevall y reposar de la fatiga. Per donar espressiò á sos pensaments y ferlos compendre dellurs semblants inventá la paraula; eixa satisfeya las necessitats de son cos, mes la naturalesa humana d' aixó no 'n tenia prou, d' eixas paraulas no 'n feya res quan no tenint objecte que demanar ó trobantse sola, volia donar aixamplas al entussiasme ó alegría que en son cor niuhava. Las modulacions dels aucells li 'n feren vindre desitjos de imitar aquells acompassats y dolsos sons y cants : lo cant es lo pa de l' ánima. De segur que 'ls primers crits qu' llansaren sos llavis ab la intenciò de ferlos armónichs, no foren altra cosa que crits [1], mes aixó no durá gayre ; prompte vinguè la

1 Én Agustí Duran en son discurs sobre la poesía popular espanyola, diu entre altres cosas al tractar d' aixó mateix. «Los lenguajes primitivos son siempre mas sonoros y armónicos que los secundarios creados en cada pais..... El estampido del trueno, el ruido de los torrentes, el blando susurro de los arroyuelos, el dulce canto de las aves, el rugido de los leones; tales serian los primeros sonidos imitados por el hombre

paraula á donarlos forma y gust melódich. Lo home no 'n tenia prou ab anar repetint tonadas sobre tonadas, que encara que falaguessin sas orellas, ab tot no li conmovian lo cor; l' home necessitava afegirhi una cosa que donès mes varietat á aquellas: la paraula se encarregá de fer tot aixó. Gens de mal hi ha en creure que eixas paraulas al principi devian ser aspras é inconexas, emperó la melodía del cant mateix, pulintla, la subjectá á un espay reduhit mes ó meyns segons lo temps del compás y d' aquí nasqueren las rimas y 'ls metros. Tots aquests elements feren la poesía popular. Després la il-lustraciò dels pobles feu que s' anassen arrodohint eixas formas fins á compóndre obras perfectas: llavors nasqué la poesía

para comunicar con otro las impresiones que recibia y las necesidades que esperimentaba. Las lenguas salvajes están llenas de sonidos prolongados mas bien que articulados, y parecen mas propias para conmover la imaginacion pintando, que para hablar al entendimiento definiendo. No seria pues estraño que los pueblos primitivos, segun la mayor ó menor benignidad del clima que habitaban, hallasen desde luego el lenguaje métrico con que en varios poemas nos han trasmitido sus tradiciones. ¡Quién sabe si existió alguna época social en ciertos paises, donde bajo el influjo casi exclusivo de la imaginacion y de un lenguaje armónico y sonoro fué mas fácil ser poéta, que orador?» En tot lo que diu aquí 'l senyor Duran no hi veyém res que á nostre modo de entendre sia natural ni lógich. Nosaltres creyém que 'ls cants dels aucells foren lo patrò del lenguatje del home, mes no duptam gens de que, 'l crit que es armonich entre 'l bech del au, posát á la boca del home no es mes que un crit: ço es, la melodía del remors de la naturalesa l' home no tè recursos ab que poderla imitar. Per ago dihém que 'ls primers sons ó paraulas foren agudas, áspres y de gens de armonia. La sonoritat li donguè 'l cant. Si 's dupta de lo que venim de dir, tenim un exemple que oferir als que no hi cregan. Afortunadament encara hi ha rassas de homes que si be considerадas ab las primitivas son ja un xich civilisadas, cotejantlas ab nosaltres tothom confessará que son casi primitivas, me referesch á las rassas salvatjes del nort d' América. Ara be, á n' aquells pobres fills dels

erudita. Mes com eixa haguera arribat á destruir del tot la senzillesa primitiva si no haguès tingut qui s' encarreguès de conservarla, per ço es que mentres en las ciutats se feyan Atenéos, la montanya guardava son vestit poétich en tota sa primitiva puresa, puresa que entelar no podia lo baf de las grans poblacions, y mentres á dins de las ciutats naixia una poesía *ciutadana*, á fora anava sent la mateixa la poesía popular, que es la poesía de la naturalesa. Succhehí, quan aquest cas arribá, lo que sol esdevenir ab las familias dels pagesos que envian á quelcun de llurs fills á ser senyor á la vila. Mentres lo fill que ix de una universitat aprén á esser pulit, dissimulat y cumplimentós, á fora los altres germans seus segueixen tan freschs y senzills com abans: no ha perdut res la boschs á dotzenas han estat y son los quins los ban vist d'aprop y lo primer que d' ells ha dit tot home que se hi ha tractat es, que son llenguatje es gutural, áspre y monosilábich ¿Se pot d' un llenguatje aixís dir qu' es armoniós y sonoro? ¿Qu' es donchs lo que devia donarli la dolsesa que ha anat pulint las llengas? La música. La cadencia ha fet que á unas paraulas se las hi afejissen sílabas, á altras lletras; que 's cambiessen de lloch accents pera ferla de mes dolsa pronuncia: la melodia del cant ha fet la armonía de la paraula. Es á dir s' ha necessitat temps pera lograr eix cambi. Tampoch estém ab lo autor citat quan diu que la paraula y la música nasqueren directament de la imitació de la naturalesa tan ajermanadas que no 's podria dir quina d' ellas dos fou la primera en vindre al mon. Nosaltres creyém que primer existí la paraula breu, aguda, precisa, presa dels mateixos sers que voltavan al home, que eixa fou mòlt inarmónica en un principi, que després volent l' home dar eixida als sentiments de son cor, volent cantar, trobá una melodía que no estava d' acort ab la rudesa del llenguatje y que llavors la primera, ab lo temps, s' encarregá de pulir a la segona. Aixó es lo lójich. Es á dir creyém al revés de lo del senyor Duran; aixís com éll créu que 'ls llenguatjes perden en armonía, com mes vella 's va fent la societat; nosaltres creyém que guanyan, y la esperiencia ho demostra á cada pas.

masía, continúa sent com era. Los nets tenen que anar a voltas á casa del avi á refer sa malaltisa salut: ¿no es ben sapigut també que la poesía erudita tè que anar quasi sempre, quan vol ser espontánea y forta, á enrobustirse entre 'ls cants de montanya? Si es veritat ó no, ho podrian dir tots los genis des d' Homer á Virgili, de Dant á Shakespeare[1].

Hi ha hagut épocas en que la pobre, ha estat tildada de lletja, també n' hi ha hagut en que la dona que 's tenia per mes hermosa era la que duya mes pigas postissas á la cara. Emperó perço ella sempre s' ha obert pas á través de las generacions, y sas costums mes antigas han arribat fins á nosaltres[2]. Cambiant de vestit, cambiant de llenga ella va seguint á la humanitat y ab esta creix y ab esta avansa. Y si be sembla á vegadas que dorm, no es pas aixis, fa com aquells bons esperits de homes honrats que sols se donan á coneixe quan la patria perilla; com eixos, ella també aixeca 'l vol quan la fé la porta, ó quan

1 Los sajons ja cantavan los romans del *salser* abans de que Shakespeare se l' apropiès. Chateaubriand prenguè del poble los cants de son *Darrer Abencerratje*, y Gœthe ha tret de Provensa la cant de boja que Margarida canta á dins de la presò, y, de la tradiciò, casi tot l' argument de son gran poema, exceptuant la figura de Margarida. Victor Hugo mateix, per la *llegenda dels setgles* anat á inspirarse en la literatura populars general y particularment en los cants Bretons.

2 Una prova de aixó son los *prefiche* que encara 's conservan en la illa de Sardenya y de 'ls que aquí en Catalunya també se 'n fa part, si be no tot. Los enterros tenian á Roma sas *præficæ* (plorosas); á eixos enterros solia seguir un menjar ahont hi prenian part parents y amichs; pus be, eixa costum se conserva encara ab lo mateix nom en la illa citada, y aqui en Catalunya, en lo Vallés, al sortir d' un enterro se fa un dinar que es de parents y amichs al que 's dona lo nom de *dinar de mortuorum*.

l' amor á la patria la guia. Las llegendas tradicionals religiosas demostran lo primer; pera provar lo segont tenim un fet mes fresch. La Grecia l' any 1821 s' alsá á fi de reconquerir sa independencia ; ab lo moviment del poble se va despertar l' esperit poétich y en poch temps brollá una poesía popular preciosíssima, mes essencialment patriótica, perque filla era del amor a la patria y no d' altra classe de sentiment. Quan Felip II tractava d' ofegar la revolució dels Paissos Baixos, lo que mes neguit li donava era eixa poesía popular que feya brotar soldats d' alli ahont éll pensava que sols se hi trobavan mercaders.

Ara si tractém d' endevinar quina corda ha sigut la primera qu' haurá fet bruntzir la musa popular, casi, casi podém dir, la religiosa. En efecte l' home al trobarse sol en un vall, al veure la inmensitat del cel, la espessor dels boschs, los núvols gegants prenent diferents formas, l' astre brillant del jorn, y encara mes la esgroguehida lluna que tot just aclareix á la endormiscada terra, devia sentir una especie de por de tot alló, se devia veure petit, devia sospitar la existencia de un Altre que podia mes qu'ell y pera mimvar lo rezel que dins del cor sentia, s' agenollaria sens dupte pera demanar á Aquell que no dèixes caure sobre d' ell lo pes de sa inmensa má, y aquellas paraulas ab que li devía parlar no serian pas cants d' amor, ni patriótichs; aquellas paraulas devian eser plenas d' humiliesa, temor y apocament; motllo que, mes tart perfeccionantse, va donarnos los magnifichs cants sagrats dels llibres sants.

Los cants d' amor vingueren indisputablement després dels religiosos.

Los patriótichs no 's pot pas deixar de creure que foren los últims: pera que eixos cants nasquessen se tè que suposar la existencia de pobles ja fets, rivalitats fillas de envejas de vehins, desitjos en los que 's veyan forts de fer esclaus als débils; se tenen que suposar lluytas, y quan eixas venian, era quan pera enardeixe als joves á fí de que contents corressen á la refrega, se deixava sentirse la poesía que duya per lema lo brau y sant nom de «patria.» Eixos cants brollavan plens de inspiració, y en aquells temps tenian lo secret de saber fer batre 'ls cors millor que 'l toch de una bocina[1].

Acabada la lluyta quan cada hu tornava á casa seva; llavors venia lo contar, als que al poble s' havian quedat, los fets mes notables de la batalla; llavors la musa popular enriquia eixas descripcinos ab minuciositats poéticas que davan mes vida á la relació. Pintant als enemichs tres vegadas mes numerosos, fent als fills del pais braus y soferts, presentant als capitans ab la forsa del lleó y ab la picardía del tigre, lo poéta popular, tot sent patriotich, creava la poesía heróica. Los pobles tocats al cor ab eixas descripcions, envanit son amor propi, sentintse sobre dels altres pobles que no havian pogut resistir sa destresa y valentía, pensavan en ferlos viure eternament eixos cants pera ells casi sagrats, pus portavan en sí mateixos la historia de sa gloria, y lla-

1 Recordis lo fet de Tirtéo.

vors venia l' ensenyarlos de pares á fills ; aixís nasqué la tradiciò. Quan d' esta tradiciò se 'n amparà 'l geni y posantla en pergamí, ó en altre cosa que retinguès signes, ne feu una obra durable; llavors la tradiciò, deixant de ser lo que era, passá á ser lo vestit de una musa, erudita, vestit que aqueixa portava ab mes ó menys destresa, segons era lo talent del poeta que la vestia. En lo moment en que deixant de ser óral passa á ser escrita , mor la poesia popular. La ment creadora del poeta mateix que la posa per escrit ne fa un altra classe de poesía, poesía que ben bè podém anomenar artificial. L' artifici podrá ser mes ó menys dissimulat, pero no deixa de serhi. Y quan arriba aquest cas se troba la Musa popular ab una altra cosa que ácaba de matarla y es la historia. Tan bell punt están escritas las gestas tradicionals, ve lo historiador y, pera fer sa obra, destrueix tot l' encant que tenen aquellas. Pera fer son edifici, que tal volta no durará mes enllá de un ters de setgle , destrueix una rica pedrera des d' ahont se podia veure al lluny del lluny paisatges de sorprendent aspecte, maravellosos quadros de la sempre fresca y encisadora naturalesa.

La poesía popular religiosa y la d' amor, per sa naturalesa han anat conservantse independentas : eixas dos no crean com l' altra, cosa que desperti la cobdicia dels quins las escoltan; la primera es filla de la religiò, mes no la fa; la segona parla d' un sentiment que no tothom compren ni al qui tothom dona la deguda estima. Com los rius que brollan d' eixas dos fonts á ningú interessan, prenen lo jas que ells mateixos volen

fins que arriban al mar ahont va tot lo que exint net de Deu, torna á Deu pera recobrar la puresa que abans tenia. Dels tres géneros, aquests dos son los quins mes senzillesa tenen, y s' explica fácilment. En lo género heroich, lo cantor del poble pera despertar los sentiments violents, pera fer surtir de cau l' amor á la terra, pera ferse escoltar y aplaudir, tenia que exagerar algun tant. Sortintse de lo natural se tè que recorre, á la ficció, á las comparacions, als epítetos mes ó menys energichs, als adjetius, en una paraula á las exageracions; aqueixas exageracions son fillas del art, art que será de molt ó de poch gust segons la inspiració del poéta. En los altres dos géneros no hi havia necessitat d' exagerar res, y res s' exagerava. Si alguna exageració hi hagué despres, fou quan la influencia del cor de l' Asia 's va deixar sentir; mes aquella musa popular que res ha sentit de fora casa, no tè gota d' exageració, es senzilla fins al estrem de casi casi arribar á ser prosaica. Mes si la poesía podia prescindir de l' ajuda del art, necessitava un altra cosa que la fes ben voler del poble; eixa fou la música. Com de la música ja 'n tractarém mes avall, ara res pensém dirne. Un dels altres elements de que se ha refiat sempre per viure eixa poesia ha estat lo amor á la llenga del poble en que canta y aixis es com ha prés peu en ella eix esperit ve-

1 Sens eixa llenga la poesia popular no viuria, perqué com diu Marmier «es la llenga del cor y dels dolsos recorts, la llenga que ha sigut ensenyada al noy sense palmeta y sens pedanteria pèls llavis d' una mare, al matí al marge d' un camí, al vespre aprop de la llar; la llenga conmogudora y fael que conta las alegrías y las tristesas de la masía, las tendres llegendas, las piadosas costums dels avis, y que es precis

rament democrátich, que en tots sos lays se troba. Sempre está al costat del pobre contra 'l rich, del soldat contra 'l capitá, del vasall contra 'l rey; mes encara que sia demócrata no per aixó deixa de ser justa, y sempre es agrahida [1].

III.

Molt se n' ha enrahonat de la senzillesa de la poesía popular y ab tot no á totas las composicions d' aqueix género acompanya eixa qualitat. En la llegenda del *Tocador de viola*, de la que se n' ha fet un quento castellá, se véu ben be que no es tot en ella la inspiració de moment; se veu darrera aquella fingida

conservar ab tot cuidado, si un vol tindre la mes pura la mes poética herencia del passat. Ara cada poble tè son estudi, sos homes que parlan ab propietat, sos mestres de gramática; mes, gracias á Deu, sas llisons no han encara ofegat en lo cor del poble l' amor que te á son vell dialecte y, aixis ho espero, mòlt de temps tè de passar ans de que s' arribi á lograr eix fi si es que 's logri. Al eixir de la classe ahont ha sentit discorre al mestre sobre las estranyesas de la sintaxis y las suptilesas del particip, lo noy, fugint alegrement d aquella dissecació de paraulas, se posa á cantar com un auceilet, en l' idioma que ha apres sens tant de trevall sota la teulada de casa seva: y quan los dias de festa y de trevall lo pagés canta, no canta pas las coplas de Desaugiers y de Debraux, ni tampoch los admirables versos de Beranger; canta estrofas senzillas que ha sentit á son pare, y de las que cada hu dels que 'l voltan pot fer la tornada, perqué cada hu d' ells la ha apresa sens mica de feyna y en los mes dolsos moments de sa infantesa.»

1. En Finlandia hi havia un rector de fora que escriguè en vers las costums, la vida tota de aquell pobre pais compost d' esculls é illas. Quan morí, com que l' poble l' aymava, tots los pescadors cusiren ál drap de sa vela una llista de roba negra en senyal de dol. y des de llavors en sá no han deixat ja may eixa dolsa per élls recordansa de una persona aymada, de la que, lo amor de tot un poble, n' ha fet una llegenda plena de sentiment y dolsesa.

gidacandidesa, á la poesía popular personificada en lo protagonista del cant que no trobant aculliment entre 'l poble corra á posarse baix lo amparo de la religió [1]. La preciosa balada *Lo compte Arnau* que ja havém citat y que comensa nostre arreplech de cants, deixa veure á las claras lo art que ha presidit sa formació. Los *vocceri* en Italia, los dialechs entre 'l *Bazvalan* y 'l *Brotaër* en Bretanya, y 'ls *leks* del Nort proban á la evidencia que no es la vera Musa del poble lo que fa la poesía popular d' est género que 'ns ocupa. Aixó 'ns diu ben bè que hi ha dos classes de poesía popular; una exida directament del poble, feta y sentida per éll; y una altra, imitació d'

1 Un tocador de viola que fa temps que segueix lo mon y maravella á tothom qui la escolta ab sos quentos y cansonetas, arriba un dia en que 's véu tan pobre y abandonat de la gent, que no sabent á qui demanar socors se fica á dins una iglesia y s'ajenolla al peu de un altar. Eu una capella hi véu á una santa Cecilia vestida ab riquissim trajo, portant una resplandent corona y unas sabatas de plata. Com santa Cecilia es la patrona dels músichs lo pobre tocador de viola, créu que á ningú millor que á ella pot dirigirse. Rumia, porta á la memoria sas cansons mes bonicas y las canta ab l' entusiasme ab que quan era jove las cantava al mig de las plassas estant rodejat de tot un poble que boca badant l' oia Tot d' un plegat la estátua de la santa s' anima, s' abaixa, y trayentse una de las sabatas la a allarga artista. Lo músich la pren donant, a la verge de tot cor, las mes dolsas gracias. Surt y se 'n va á casa d' un argenter á véndresela. La sabata es coneguda y 'l pobre véll pres y condempnat á mort per lladre y sacrilego. Quan lo portan al suplici, demana per última gracia que 'l deixen ajenollarse als peus de la mateixa santa. Arriba al davant de la capella se posa á cantar ab lo mateix foch que la primera vegada y encara mes pus ara li va la vida. Lo poble la escolta ab llágrimes als ulls. Tot de un plegat ¡oh miracle! l' estatua de la santa se belluga, se trau l' altra sabata y la dòna al sentenciat. Llavors li trauhen los grillons y 'l portan en triomph per la vila aixordant los ayres los crits de tot un poble ple d' entussiasme.

aquesta , en que si hi veu poch ó mòlt art [1]. A la primera hi caben totas las cansons de no gayre estensiò ; á la última las llegendas que ja duhen un fí y un argument del tot ben desenrotllat , en lo quin las repeticions posadas á temps, los giros de paraulas y fins l' ordre de las ideas , demostra ser fetas per homes que tenen alguna instrucciò literaria. Las primeras se fan com avuy fa encara lo poble d' Aragò sas corrandas [2]. Lo poble al cantar no preten altre cosa que ó distraures ó plorar sas penas ; per fer aixó no necessita llargas tiradas de versos, ne tè prou ab un ó dos pensaments y unas quantas ratllas. ¿ Se pot creure que las llargas vidas dels sants , qu' encara avuy se cantan per las masías , ans de ser apresas, no fossen escritas? ¿Qui será 'l que 's creurá que los *dialechs* de la Bretanya son improvisacions? Ni haurá prou ab que 'n traduhim un sol pera que ningú dupte de que no fou la memoria lo que primer los va donar acullimentt [3]. Y no se 'ns diga que pot ben ser aqueixa qui 'ls haja guardat , trayent á

1 En Agusti Duran diu en lo prólech de son *romancer* «Las composiciones *de esta clase* se hicieron no por gente ruda é iletrada, ni por rústicos juglares, sino por personas un tanto peritas... que artificiosamente imitaban la poesia primitiva, y que afectaban su lenguaje.—Los romances de esta clase conservan las formas esteriores de los tradicionales, pero no el espíritu vivaz que produce la espontánea y directa imitacion de la naturaleza.»

2. Eix género de composicions que en castellá s' anomena *cantar* també es popular en Catalunya y en la plana de Vich se 'n cantan de molt preciosas.

3 Quan en Bretanya arriva 'l dia d' un casament, lo promés seguit de sos pares, parens y amichs, y acompanyat d' un improvisador (*Bazvalan*) se dirigeix á casa de sa promesa. A la porta de la casa d' ella li

recordansa lo que ja dès de molt antich se diu ; ço es, que se exercitava aquella per ferli après retenir lo que sols per la tradiciò devia arribar fins á nosaltres , perqué llavors, als qui aço 'ns digan , respóndrels podrém , que tot quan en lo temps de la velluria s' aprenia era curt y carregat de imatges dramáticas de que n' estan mancats casi sempre los cants que 'ns ocupan. Y aixó es tan cert com que, fins las tradicions heròicas que eran las que mes devian conservarse, tenen eixa curtetat de que hem fet menciò. Véjissen los cants heroichs del Nort y pochs se 'n trobaránque tingan gayres dotzenas de versos. Y ¿perqué 's feya aixís? Perqué 'l poble no fatigués sa memoria al

espera la familia de la noya també ab son improvisador (*Brotaër*) qu'es lo encarregat de respondre al *Bazvalan*. Llavors entre 'ls dos comensa eix dialech.

«*Lo Bazvalan*: En nom del Pare, del Fill y del Esperit sant, que la benedicciò sia en eixa casa y que en ella hi haja mes alegria de la que jo tinch.

Lo Brotaër: Y que es lo que 't fa estar trist, amich meu?

Lo Bazvalan: Jo tenià una colometa blanca apariada ab un colomet á dins de mon colomar, mes ha vingut l' esparver, la colometa s' ha espantat y no se ahont es.

Lo Brotaër: Me sembla que per estar trist vas massa ben arreglat: portas los cabells llisos com si aneses á ballar.

Lo Bazvalan: Amich meu no 't burlis de mi: ¿haurias vist ma colometa blanca? Jo no serè felis al mon fins á tant que l' haja trobada.

Lo Brotaër: Ni he vist a ta colometa, ni tampoch á ton colom blanch.

Lo Bazvalan: Estas mentint. Los vehins han vist com volejava per sobre ton pati y com s' ha deixat caure á dins de ton hort.

Lo Brotaër: Ni he vist á ta colometa ni tampoch á ton colom blanch.

Lo Bazvalan: Si no li tornan la companyera mon colom se morirá: vaig á veure si 'l oviro pel forat de la clau de la porta.

Lo Brotaër: Aturat tu no pots mirar, hi aniré jo mateix á véureuho. (*Entra y torna á eixir.*) Hi he entrat al hort y no hi he trobat á ta colometa mes si hi he vist moltas flors, lilas, englantinas, y sobre tot una

apéndrels y no 'ls deixés corre. Aquí en Catalunya tenim una festa popular que no es mes que una llavor de drama, á la que 'l poble anomena ball (dansa). Sens tractar de ficarnos en si es ó no lo ball fill del pais ó prés dels llatins los quins lo prengueren dels grechs; dirém d' ell que es una llarga tirada de versos que acompanyan de la acció los quins lo representan vestits ab trajos que volen ser apropiats

rosa que está oberta en un raconet, vaig á cercarla, si la vols, perqué os posi alegre. (*Entra y surt portant una noya de pochs anys.*)

Lo Bazvalan: Bonica es la flor y per posar alegre á qualsevoi cor. Si mon colom fos una gota de rosada s' hi deixaria caure damunt. (*Pausa.*) Vaig á ton graner á véure que no hi hagues anat.

Lo Brotaër: Aturat ja hi pujaré jo. (*Entra y surt ab la mestresa de la casa.*) He pujat al graner y no he vist á la colometa sols hi he trobat aqueixa espiga de la cullita passada Pósatala al barret y aixó potser te consolará.

Lo Bazvalan: Tants com grans te eixa espiga tants colomins y colominas tindrá sota sas alas ma colometa quan en lo niu sia. (*Pausa.*) Vaig á l' hort.

Lo Brotaër: Aturat, t' embrutarias tas bonicas sabatas; ja hi aniré jo en compte teu. (*Ve ab l' avia.*) No hi he vist cap colom; sols hi he trobat una poma, que entre mig de las fullas penjava tota arrugada. Fíquetela á la butxaca y dónala á menjar á ton colom y aixis no s' anyorará.

Lo Bazvalan: Gracias amich meu! Encara que sia arrugat un fruit no per ço deixa de ser flayrós: mes jo res tinch que fer de ta rosa, de ta espigá y de ta poma: jo sols vull una colometa, vaig á cercarla.

Lo Brotaër: Deu meu qu' ets traydor! Vina, vina ab mí. Ta colameta no está perduda: jo la tinch á dins de ma cambra tancadeta dins d' una gabia de marfil que tè 'l reixat de fils d' or y de plata, alli s' esta alegre, quieta, hermosa y engalanada. *Lo Bazvalan es introduit dins de la casa. Se seu a taula un xich; despres s' alsa y agafa lo promes. Aixis que eix entra lo pare li dona un singla que aquell posa al cos de sa desposada y mentres co·da y descorda 'l singla lo Brotaër canta:*

«He vist en un prat una alegre y jove euga, que no pensava en altre cosa que eu correr per la pradrera, en escapsar l' herba y abeurarse als

al objecte. Forma un conjunt d' escenas grotescas y ridícolas que entretenen al poble. ¿Créu ningú de bona fé que aquellas escenas las haja rimadas l' atzar? de segur que no. En Manel Milá en son article sobre las *representacions populars* ja deixa entrelluir aquest mateix pensament quan diu, parlant del ball dels diables: « Lucifer describe su caida en malos versos y *que descubren la pluma de un versifi-*

regarons. Ha passat pèl camí un caballer preciosament vestit, ab un trajo brodat d'or y plata. La euga quan l' ha vist s' ha quedat maravellada, y apres s' hi ha costat apoch á poch y ha allargat lo coll per sobre de la tanca, y 'l cavaller li ha fet una festa y un pató, de lo que n' ha estat ben contenta l' euga. Y 'l cavaller li ha posat la brida, y la ha singlada, y li ha pujat al damunt y se l' enduta ab ell. (*Acabat eix cant lo Bazvalan porta á la nina á sos pares y afegeix.*)

«Ara, donzella, agenolláuvos y abaixeu vostre front sota las mans del vostre pare. ¿Ploráu? Mirau á vostres pares... també ploran; sas llágrimas son mes amargas que las vostras! .. Van á separarse de la que han bressat y dut á bras. ¿Qui es lo qui no plorará al trobarse en son lloch? Mes eixos plors tenen que finir. Pare, ta filla está agenollada al teu davant ab los brassos caiguts. Pobre mare, aixeca y plega las mans... digas una oració y beneheix á la filla que se 'n va.

Lo pare y la mare. Sí! sí!

(*La donzella abrassa á sos pares: Tots tres ploran.*)

Lo Bazvalan: Ara prou. Ja havéu fet lo que Deu mana. Noya despedeixte de tos pares perqué ara perteneixes á un home. Abans de acabar demanaré permís perque puguin ballar en las bodas los germans y germanas dels que 's casan. També demano als que son padrins de batejar dels dos promesos que mirin de bon ull son casament y que vingan á la festa. També convido á tots los que m' escoltan. (*Se treu lo barret.*) A n' aquells que han mort y que m' eran parents no 'ls convido perqué sols lo anomenarlos farian pujar las llágrimas als ulls á molta gent! Mes que tothom se tregui lo barret y resi per la salvació de llur ánima: *de profundis*, etc.

(*Tots repeteixen á poch á poch eix himne que 'l Bazvalan resa en veu alta: després la nuvia, portant al bras tants galons de plata com mil franchs de ort porta al nuvi, y se 'n va cap á t' esyleya seguida de tothom.*)

cader letrado. » Pus bè, eixas cansons dialogadas, en rahò de ser tan llargas , pochs las saben y volen retenir á la memoria y quan ve 'l dia en que 's tenen que representar , se fá lo que en una comedía nova, se copian y reparteixen los papers entre 'ls que la volen apendre , y 'ls estudian. Una volta acabada la festa, se llansan los papers y ja ningú se 'n recorda[1]. Entre 'ls tan celebrats cants bretons se conservan los diálechs que precedeixen als casaments , tots ells son mòlt bonichs , preciosos si 's vol , mes no sont fets per la musa dels camps. En ells hi ha tot un drama que 'l tè d' haver pensat un cap sol , com l' ha feta un sol enteniment la escena d' una comedia. De bonichs ho son molt ; emperó ¿ son naturals ? Llegescas lo quin hem posat per nota mes endavant y 's podrá fer judici. Pera fer resaltar mes la diferencia entre eixos dos géneros de poesía compresos baix lo nom general de popular, hem pres per exemple 'ls cants dialogats; lo mateix, ab tot, se pot dir dels cants sacros , alguns históríchs y de eixas interminables rondallas que prenen vis de capítol de llibre de cavallería.

Queda pus probat que hi ha dos fonts de poesía popular ; una es la inspiraciò , l' altra l' art. De la primera n' ix la que es verament filla de la terra y com á tal estimada del poble ; l' altra per esser un xich artificiosa no es gayre ben vista de la gent de las masías. Aixís s' esplica perqué tothom sab *á la*

1 Nosaltres mateixos al voler posar per nota al poéma catalá *La Masia dels amors* , la lletra del ball de Rosaura, tinguerem de deixarho corre pus no trobarem qui la sapiguès.

bora de la mar n'hi ha una donzella y pochs coneixen las cansons tradicionals que tenen massa llargaria.

IV.

Ja dès de temps antiquissim se coneixian homes que anavan de un poble al altre cantant las tradicions de sos respectius llars ; mes com en aquella época las vias de comunicació no existian ab las condicions ab que despres nasqueren , los quins cantavan seguint sa propia inspiració y 'ls recorts de sas terras se reduhian á ferho en un sol pais , en sa patria y no mes. Emperó las conquestas, quan ja las societats foren grants , portaren los soldats á llunyas terras, y á las horas també s' escamparen eixos cants que fins á llavors s' havian vist obligats , vullas que no , á viure á casa seva. La llenga en que 's componian, en rahó de ser local, privava que fossen coneguts mes enllá dels termes de una raça. Mes quan un poble se tornava conqueridor y aixamplava sas fronteras no sols imposava als vençuts lleys y costums sino que , á mes , los feya apendre sa llenga. D' aquí venia que 'l poble conquestat al poch temps coneixia la vida interna de son dominador y cantava com ell. Mes com ell també 'n tenia de cansons , resultava d' aixó que 'l que havia anat á imposarli lleys , las escoltava y d' ellas ne treya lo que mes li agradava, y ab ellas ne componia de novas , ó be senzillament las aprenia de cor, y, un pich eixas apresas eran, no tardavan en repasar la frontera y 'l poble dominant llavors se feya tributari y admirador del poble es-

clau. Aixís s' esplica com entre 'ls galos se recitavan llargas tiradas de versos grechs, y com los grechs se feren imitadors de la poesía india.

Eixa costum de corre de un poble al altre se conservá tant y tant , que fins molt mes tart , quant ja la poesía contava ab grans poetas , eixos no tenian á menys , ans be ab tota fe y passió ho feyan , d' anar á cantar si no ja al davant del poble , al davant dels poderosos que llargament remuneravan sas cansons. La mateixa Odisea 'ns ho diu ben clar. Eixos cantors del richs, que s' anomenavan rápsodos, vinguè una época en que foren numerosíssims y tingueren la manía d' empendre peregrinacions llarguíssimas; per çó han arribat fins á nosaltres cants preciosos d' aquells vellíssims temps. Aixís s' esplica perqué totas aquellas rassas que ab contacte ab los grechs han estat , tenen per qualitat primordial de sos cants populars eixa senzillesa de espresiò y gran sentiment ; mentres las rassas del Nort que independents s' aguantaren no sentint ni la influencia d' aquell poble, ni de cap altre de la antiga civilisaciò, han conservat en llurs cants eixa asperesa en la forma[1] eixa energia propia d' un poble que dormía sobre una pell ab la llansa al costat.

Com la poesia popular segueix la vida d' una naciò, creix ab ella y ab ella mort , d' aquí es que al comens de l' era Cristiana y destrucciò del imperi Romá , casi , casi estiguè á punt de morir. Emperó un

1 La poesía del Nort es aspre y salvatge com los costums que canta y 'ls homes pera qui ha estat feta.... Es una poesía que grosserament conta las cosas que sab. (*X. Marmier*).

nou y terrible sacudiment feu renaixer tots los elements de que 's mantè la Musa del poble. La invasiò dels pobles del Nort li donguè héroes que cantar, un preciòs doll de idéas per ella desconegudas, facilitat de comunicacions que ja s' anavan perdent, y sobre tot un mon nou que lloar, mon que naixia brau, potent, heróich d' entremig de la runa de una civilisació corrompuda. La invasiò de Europa feta per tota aquella gent que venia del cor de l' Asia á fi de pendre un lloch entre nosaltres, feu conmoure totas las rassas del mig de la Europa: las unas se tiravan sobre las altras, las que venian empenyent als que arrelats de temps en lo pais estavan, los feyan sortir de sas casas y tirarse damunt d' altres pobles: si de bona fé 'ls uns eixian de sas cabanas, en cambi d' altres las defensavan ab sanch y ferro. Tot alló, que fou la bugada d' una época corrompuda, despertá d' una manera gran lo sentiment potriótich y nasqueren eixos cants heróichs que, encara avuy, son la admiració de la gent que estima la vera poesía, eixos cants, dels quins deya Göthe, que ningú te dret á dir que no 'ls coneix. Llavors vinguè al mon la era d' or de la poesía. De tot alló 'n nasqué lo feudalisme, y digas lo que 's vulla lo feudalisme ha sigut la época mes poética, la en que han campejat mes tota classe de sentiments, la que 'ns ha fet eixa literatura cavalleresca que no te preu, la que 'ns ha portat á eix punt de la civilisació en que 'l pensament pot realisar fins alló qu' apar un impossible, la que ha fet brollar de l' aspra penya de l' esclavitut la font de la llivertat. Se necessitava un pon

per passar de la civilisaciò de Roma que feya á un home propietat del altre, á la civilisaiò moderna que fa á tothom germá; eix pont fou lo feudalisme.

Las novas costums d' aqueixa nova era afavorian, lo que no 's pot dir, lo creixement de la musa popular. En ella fou quan per medi dels trovadors y jutglars, lo cant del Sueco fou conegut del catalá, y quan aprengui 'ls cants catalans lo irlandés, y los d' Italia 'l fill de la boyrosa Albiò. Llavors fou quan existí mes facilitat de comunicacions. Llavors fou quan los trovadors corregueren vers aquella muniò de palaus y castells en que cada senyor era sobirá, pera cantar sos lays ab la esperansa de una ullada de mel per recompensa ó be de un rich present per paga. Al igual dels temps heróichs se cantaren les gestas de la patria, empero lo que ab mes foch va fer brunsir las arpas dels trovadors fou lo amor. Ço no es voler dir que no cantessen la fe, eixa fe que, per fer lluhir mes pura y descativarla de las mans dels moros, ells mateixos anavan á cercar en los plans de Palestina; no, també la cantavan y d' aquells temps alguns preciosos hymnes ne quedan.

La major part d' aquells esclaus de las dolsas lleys d' amor dictadas per encisadoras belleas eran nobles y cavallers, y quan lo toch del corn al combat los cridava, ab l' arpa al coll á la lluyta corrian baix la bandera de llur senyor. Aixó feya que seguissen mon, y que ab l' afany de fer cansons novas que inmortalisassen llurs noms, aprenguessen de per tot hont pasavan llegendas, cants ó historias d' amor que ó be trasplantavan á sa patria sense tráuren una lletra,

ó be conservant l' idea, la vestian á la manera de sa terra. A voltas despres de la lluyta se feyan amichs los trovadors d' una encontrada ab los del cayre enemich y llavors tenia lloch una altra cosa mes profitosa per la literatura, qual cosa no era mes que una cambia de cansons: lo un deya las que sabia al altre y al tornar á llurs respectiuas patrias cada trovador venia ab doble provisiò de cansons de las ab que sortit n' havia. Lo mateix feyan los jutglars[1]. Aixis fou com s' escampá per tot lo mon la poesia; aixis com arribaren á Catalunya los melanconichs cants de la Irlanda. Empero los trovadors componian sas obras en un llenguatge que 'l poble no l' entenia, en un llenguatge que

1 Du Breule en lo *Teatre de las antigüetats de Paris*, Pág. 998 diu: «Un dia de Septembre de 1828, dos homes estavan enrahonant sentats en lo banch de una casa del carrer de Sant Martin-dels-Champs en Paris, quan veren arribar una dona á qui tothom deya la *Fleurie*, qual dona estava ficada á dins d' un carretó que la duya ahont volia y 's guanyava la vida captant. Eixos dos homes se conmogueren, compraren á la abadesa Montmastre un tros de terra d' aprop del convent, hi feren alsar un hospital y 'l primer llit fou per la pobre tulida que alli morí. Aquets dos homes un era de Pistoja (Lombardía) y 's deya Jaume *Grare*, (a) *Lappe*, l' altre vingut de Lorena se deya *Huet de Guette* : 'ls dos eran jutglars. » Co á mes de probar que 'ls jutglars eran gent que corrian mon, demostra tambe que eran tot en cor y ánima del poble, y que se interesavan per llurs desgracias. Perçò 'l poble 'ls pagava ab amor l' amor que ells li duyan, y en lloch de atendre al rich trobador qu' arpa de plata puntejava , li plavia mes escoltar los dolsos acorts del tocador de xirimia ó altres instruments dels jutglar coneguts. En la obra *Los trovadores en España* en Manel Milá parlant d' un tal Perdigós, se diu : «Perdigós fo joglar...» Apres el anet ab los princeps d' Aurenga en Ga de Baus, et ab Folquet de Marseilla, evesque de Tolosa et ab l' abat de Cistel..... e 'n murí lo rey P. d' Aragó ab mil cavaliers devant Muriel é pus de XX mil autres. E à totz aquets faitz fou Perdigós e 'n fes presicansa en cantant per que se crozéron.

sols satisfeya á la gent dels palaus; l' escampament de las ideas presas á altras terras y á diferents literaturas feta en aquella llenga, en lloch de protegir la creixensa de la musa popular la haguera aixalat de tal manera que pocas forsas li hagueren quedat per empendre la mes curta volada, á no ser los jutglars, eixos pobres cantors del poble contra los quins lo célebre Gerard Riquier escriguè aquella famosa *suplicatió* que dirigí al rey de Castella[1] y á la que 'l rey Anfos de Aragó, responguè ab un fallo en vers[2] Mes eixos pobres als qui 's condempnava á dur lo nom de *bufó*, que no muntavan als palaus, que 's sentian contents en poder cantar al mig d' una plassa y al davant de *bassas* gents, que á vegadas eran soldats que perdut havian sa jovenesa servint á la patria y que per tot allí hont passavan recullian piadosament los cants que escoltavan pera guanyars'hi 'l pá repetintlos en los portals de las esgleyas ó en las eras de las Masias[3], perdonant las ofensas que 'ls

1 Jeu me tench á maltrag
c' us homs senes saber
ab sotil captener ,
si de calqu' estrumen
sab un pauc à prezen ,
se n' ira el tocan
per carrieiras cercan
et querre c' hom li dó ;
e autra ses razó
cantará per las plassas
vilmen et en gens bassas...

2 Se 'ls que fan sautar
simis ó bocx ó cas,
o que fan lurs jocx vas,
si cum de bavastels ,
ne contrafan aucels ,
ó tocan estrumens,
ó cantan entre gens
bassas per pauch d' aver
que non devon caber
lo mon de joglaría.....
Hom los apel *bufós*
co fa en Lombardía.

3 Eixa costum encara 's conserva en Catalunya; si be avuy no 's canta ab acompanyament de xirimia ni d' altre instrument com á las horas. Los cants que mes sovint en la porta de les masías se dihuen son los

etjegava lo cantor de las damas y cavallers regalaren á eixos la popularitat que tal volta no hagueren jamay tingut, si ja no sos noms, almenys llurs trobas. Lo poble sentia traduidas pèl jutglar ásа llenga los cants que en llenga savia s' havia escrit lo trovador, y aixis com en aquella llenga no 'ls entenia, en la seva 'ls escoltava ab un pam de boca oberta.

Lo trovador á vegadas prenia dels llibres [2] la inspiració que en son propi cap no trobava, llibres escrits en altras llengas no compresas del jutglar. Emperó, totas las ideas y fins gust d' estil y novedat de pensaments que al trovador per medi del llegir li venian, també 's retratavan en los cants del jutglar, perqué eix esperava á que aquell hagués donat forma á lo llegit en altra idioma, y com qu' eixa forma era escrita en un llenguatge per éll molt conegut, en rahó del aprop que vivian una d' altra eixas dos classes de cantors, res li costava, al traduhir ó imitar lo cant en llenga vulgar, inclourehi lo que mes li

que tenen per objecte contar la vida de un sant. Als cants *patriòtichs* y *amoroso*, no 'ls fan entrar en sa memoria los qui desempenyan avuy la parodia dels jutglars antichs.

1 Los cants dels trobadors era una poesía aristocrática, convencional, escrita en una llenga savia que jamay ha estat parlada y que sols fou compresa per la societat que habitava 'ls castells, poesía que, exceptuant los *sirventes*, jamay esguardá á las cosas baix lo punt de vista de la realitat, y que á semblansa dels pintors bizantins, representava un mon convencional ab colors y formas consagradas. (D' Arbaud. *Chants populaires de la Provence.*)

2 Los autors de cansons, en la edat mitxana, anavan á inspirarse en documents *escrits* en llenga vulgar, ó en crónicas escritas en una llenga morta, en llatí... Moltas poesías d' aquella época diuhen clarament d' hont han sigut tretas pèl autor: Aixís veyem per exemple que

plasqués de las novas ideas apuntadas en los lays ó sirventesos del que á vegadas era son amo[1]. Veuse aquí com la literatura antiga tenia influencia sobre 'ls cants del jutglar, cants que ab poch esfors passavan á esser poesía popular.

Exemple d' aquesta infiltració del gust antich en las obras d' aquella época y posteriors, es una obra que sent feta pèl gran poeta bucólich grech Teocrit, ha arribat fins á nosaltres, si be un xich desfigurada á causa d' haver passat per tantas mans y mes que tot tan diferentas llengas. Tothom coneix lo idili: «*Dafnis y la donzella*[2];» pus bè, ni ha prou ab lo senzill fet de llegirlo per veure que es lo verdader pare del dols cant popular que 's coneix en Provenza ab lo nom de *Las trasformations*, cant ab que ha enjoyellat à sa hermosa Mireya lo fill de Mayana[3]. En l' autor del *Roman de Roncesvaux* mes d' un cop invoca la autoritat de llibres escrits.

«Il est *escrit* as Set-Sains en Bretagne.....
il est *escrit* au Saint-Denis moutier.»

Fins lo nom de la llenga en que escribian traheix lo orígen de sas inspiracions, *roman* no vol dir altra cosa que traducció. (E. de Laveleye. Introducció á *la saga dels Nibelunchs*).

Y á mes á mes de tot lo dit, tenim tots los trovadors catalans que foren deixebles en tot y per tot dels provenzals, y en ells se hi troban, y ells no 'u negan, á cada pas traduccions é imitacions no solament de llatins, sí que també de grechs, italians y fins francesos.

1 Lo jutglar era pèl regular un músich que cantava 'ls versos del trovador, y que, sense tindre talent per compondrerne (en tot hi ha exepcions), savia donarlos mes lluhiment al recitarlos, ó sols al acompanyarlos ab l' armonía d' son instrument. Lo jutglar era pèl trovador lo que un patge per un cavaller. (Fabre d' Olivet. *Le troubadour*).

2 Vejis l' Idili K Z.

3 Mistral.

Catalunya també es conegut aquest cant pèls pagesos de l' alta montanya[1].

Ab lo desastre dels *Albijesos* morí la literatura mare de nostra poesía popular, moriren tots aquells elements feudals que tant havian protegit (tot volentla matar) á eixa pobre Musa que vivia en las pradas; mes ab sa mort no enmalaltí ni tant sisquera la poesía del poble. Com que sempre hi havia hagut divorci entre las duas, d' aquí es que la mort de la germana rica no feu caure ni una llágrima dels ulls de la germana pobre. Eixa visquè alegre y aixerida corrent per las fondaladas, y si be no cantá del temps passat tot quant cantar devia, ab tot lo cant d' *Artur*, *de la dama d' Aragò*, *La tornada de En Guillem*, provan que en son recort algo hi quedá d' aquell temps en que jutglars y trovadors ensemps petjavan la terra. Poch á poch la centralizaciò prenguè tota la vida als estrems pera durla al cor, y llavors sí que la pobre musa del poble se 'n ressentí. Mes ab tot, aná cantant, fins qu' ara, pobre de recorts y faltada de vida, apres de tant temps de esperar que algú li donès la má, casi casi está agonetjant en los recons de las montanyas, no cantantne cap de totas aqueixas grans invencions que la matan, fugint de las vilas grans, del vapor, d' eixas llengas oficials que cercantla van, pera, ab l' escusa d' oferirli 'ls brassos, donarli una abrassada que la deixi sens alé y erta, allunyantse d' eix esperit analitich é investigador de las societats d' avuy dia, que per tot hont la troba la moteja. La pobre ja no es aquella musa

1 En la present col-lecciò se hi trobará ab lo títol *La esquerpa*.

festiua y senzilla, l' han feta tornar mal pensada los mals passos que li han jugat, y, un xich aspre, l' aban dono ab que s' es vist: y ara si canta, ó be es pera refilar uns goigs als peus de las finestras de las ninas lo dia de Pasqua, ó be per plorar las malas venturas de homes que ompliren d' amarchs recorts la terra que 'ls vejè eixir del ventre de llurs mares.

V.

La Espanya ha sigut lo país en que mes elements ha tingut la poesía popular pera arribar á una gran alsaria, en primer lloch perqué ella, en lo temps de la poesía, estava en contacte ab tots los pobles y de tots ells ne rebia inspiracions. Los alarbs, ab los quins se batia, li ensenyavan sas serenas y eixa ampulositat d' estil qu' encara guarda la poesía castellana; los catalans li feyan coneixer lo estil dels trovadors[1]; y los francesos li duyan la galantería y lo bell dir: tot aixó maridantse ab l' esperit nacional y ab la altivesa castellana, engendrá 'l romans que fou la primera forma de la poesía popular castellana. Empero aquellas composicions que allí 's feren ab lo nom de poesía popular, se 'ns presentan no mes que ab un dels dos caracters que deuhen acompanyar y acompanyan á la poesía de eix género en tots los demés paissos y que son música y cant[2]. Los romansos cas-

1 Ausias March que 's vejé traduhit per Garcilaso y Boscá que introduhí lo endecassílabo entre 'ls metros castellans, son una proba d' aixó.

2 En tant es cert que la música es una condiciò essencial y casi imprescindible de la poesía popular, com que Villemarque, lo col-lector

tellans semblan fets pera esser recitats solzament; aixó es lo que 'ns fa creure que la verdadera musa popular en Castella no era la que feya 'ls romansos, y si la que componia eixas estrofas curtas que, acompanyadas de una tonada mes ó menys bonica, canta encara avuy dia lo poble per plassas y carrers. Per nosaltres la vera poesía popular son eixas *redondillas* que glosavan tan be poetas com Lope de Vega y Góngora, y que modernament han inspirat á un lletrat de las Provincias que 'ns ha fet una obra mestra ab son *Libro de los cantares*[1]. Los romansos castellans perteneixen mes be al género de imitacions populars, que no al de poesía verament filla de la terra. Y aixó es clar; la condició essencial de tota poesía que ha sigut mantinguda per tradició, es la de haver anat acompanyada de música. ¿Hont es pus la tonada que ha conservat, fins á poder ser escrits, eixos romansos tant artístichs que encara avuy poch s'hi trobaria que esmenar? Eixa poesía ha saltat del cap al paper: no es aquella musa que eixint d' un mas, reb de mans de tots quants la troban ó be un concell, ó be una flor, ó be una penyora que la fa mes falaguera y aixerida. La vera poesía popular en Espanya se troba en las provincias; en eixas llengas que la

dels cants Bretons (Barzar-Breiz), diu en lo prólech d' eixa obra. Lo cant enllassat ab la paraula es la espressió de la vera poesía popular. La seva unió ab la música es tant íntima, que si 's pert la tonada de una cansó, també s' oblidan las paraulas. D' aixó n' hem fet esperiencia á dotzenas de vegadas: dotzenas de vegadas hem vist al qui 'ns duya un cant matarse en va pera podernos donar la lletra de una cansó, no recordarsen fins á tant que s' ha recordat de la tonada.»

1 Antoni de Trueba.

oficial moteja de *dialectes*, en eixas llengas que han vingut al mon abans que ella y que, per ser mes antigas, han arribat encara á temps pera recullir lo alé á la poesía de la edat mitxana quan eixa respirava amor y vida, no quan, ajupida pêl pes dels anys, per sobre la terra anava rastrejant com l' áliga que présa cerca.

De totas quantas llengas provincials existeixen en Espanya, la catalana es la que ab mes ergull pot aixecar lo cap, y aquí no 'ns esforsarém en probarho, pus ben conegut es de tothom lo que ha estat lo poble catalá, mes sí lo que dirém es que la poesía popular de Catalunya es la mes rica, es la que mes preciositats tè, ab tot y que no ha tingut la sort de véures recullida ni afalegada per los que á las musas populars dels altres paissos umplian de manyagoças caricias. Mes ella ray, es com aqueixas noyas que no necessitan alabansas y qu' ab deixarse veure 'n tenen prou pera encativar á tots quants se las miran. Si fins ara no se 'n ha parlat (se enten á fora de Catalunya[1]), de segur que un pich se conega à fons pochs serán los quins vullan negarli un lloch de preferta entre totas las literaturas populars fins aquí coneguda.

VI.

Al tractar de definir la poesía popular, la hem presentada baix quasi tots los aspectes que sol pendre y havém citat per exemples trossos catalans; ço

1 En Manel Milá en son *romancerillo* nos ne dona una proba de que aquí en Catalunya se 'n ha parlat y be.

ha estat fet per dos motius: 1.ª perqué sembla natural ferho així, tota vegada que 'l llibre aqueix es un aplech de *Cansons catalanas* : 2.ª pera fer veure que en Catalunya eixa classe de poesía havia pres tal vol que no 's mostrava escasa en cap género y savia cantar en qualsevol tó. En efecte aventatja á totas las altras fins en la varietat de metros y sobre tot en la música. Una cansó catalana es pèl poéta y 'l músich una armonía del cel, una cosa que remòu totas las fibras del cor; á semblansa de las baladas escocesas de las que tan bè 'ns parla W. Scot, deixa l' ánima conmosa y melancónica com la contemplaciò d' una posta de sol. La música tè una cadencia prolongada, sumament melódica, y á voltas certas inflexions que despertan de cop las ideas mes funerarias y sobrenaturals: ço no vol dir que no tinga tonadas joganeras y festiuas, res d' aixó. Al costat de *'ls estudiants de Tortosa* (exemple de las primeras) hi tenim cansons tan aixeridas com *L' aucellet* y *Lo petit baylet*, y tan frescas y armoniosas com *La pastoreta* y *La dama d' Aragó*. Mes tant las unas com las altras conservan aqueix carácter especial que las distingeix de totas las de las altras nacions.

Deixant la música, de la que molt se 'n podria dir, passém á una altra cosa.

Lo que es d' estranyar es que no 's trobin entre 'ls cants del pais las tradicions heroicas propias d' ell mateix: mes aixó se esplica molt be. No hi ha pas dupte de que hi foren eixos cants, pus tot poble lo que canta ab mes anhel es sa historia mateixa, pus lo ferho satisfá son amor propi y eixa veu secreta del cor

que 'ns móu á deixar quelcuna cosa de naltres en esta terra en la que no mes fem que passarhi. ¿Perqué no 'n queda casi cap, se 'ns preguntará llavors? ¿Per qué? Per la mateixa rahó que tampoch ne quedaria cap de grega, espanyola ó francesa, sino haguessen vingut tres poetas á encarregarse de inmortalizarlas teixintlas unas ab altres y fentne una *Iliada*, un *Poema del Cid* y un *Cant de Roland?* Per nostra desgracia lo que casi tots los pobles han tingut, á naltres nos ha mancat. Ja sia perqué no hem hagut poétas de prou forsa per ferho, ja per eixa especie de reserva y poca estima de sí mateix propia del catalá, lo cert es que en est género som pobres. En cambi, en cants religiosos y d' amor ben pochs nos guanyan.

VII.

¿Quina forma métrica es la propia de la poesía popular catalana? La de un vers únich que contè un pensament ó be part d' ell. Lo vers está trencat per una cessura generalment á la séptima ó quarta sílaba [1]. Eixa cessura es aguda quan lo vers es breu:

1 Aqueixa cessura pòdria ser que haguès pres naixement de las obras dels trovadors, las que casi sempre presentavan llurs bordons trancats per cessuras tan pronunciadas com los de las nostras cansons populars. Qui vulla enterarse ab profit de las formas métricas dels trovadors, llegesca la obra que ab lo titol de *Reseenya histórica y crítica dels antichs poétas catalans*, deguda á la ilustrada ploma de En Manel Milá, fou premiada en los Jochs florals de 1865 ab una medalla d' or.

XLVIII

A la bora de la mar—n' hi ha una donzella

y al revés

A Aragó hi ha una dama—qu' es bonica com un sol.

De vegadas cessura y acabament tot es breu,

Ay adeu ciutat de Málaga—ciutat rica y abundanta!

Mes açó succeheix no gayre sovint y son versos que 's troban barrejats ab altres que segueixen la lley constant citada en los dos exemples de mes amunt. Altres cops cessura y fi tot es breu

Aquí á dalt—á n' aquest prat

Eixa es la forma métrica mes usual. Ab tot també son conegudas de la poesía popular las combinacions métricas de la poesía erudita lírica, emperó las citadas son las mes característicasy propias de la poesía popular tradicional.

Ara deixém cantar á la mateixa musa.

F. P. Briz.

Barcelona 23 *d' Agost de* 1866.

LO COMPTE ARNAU.

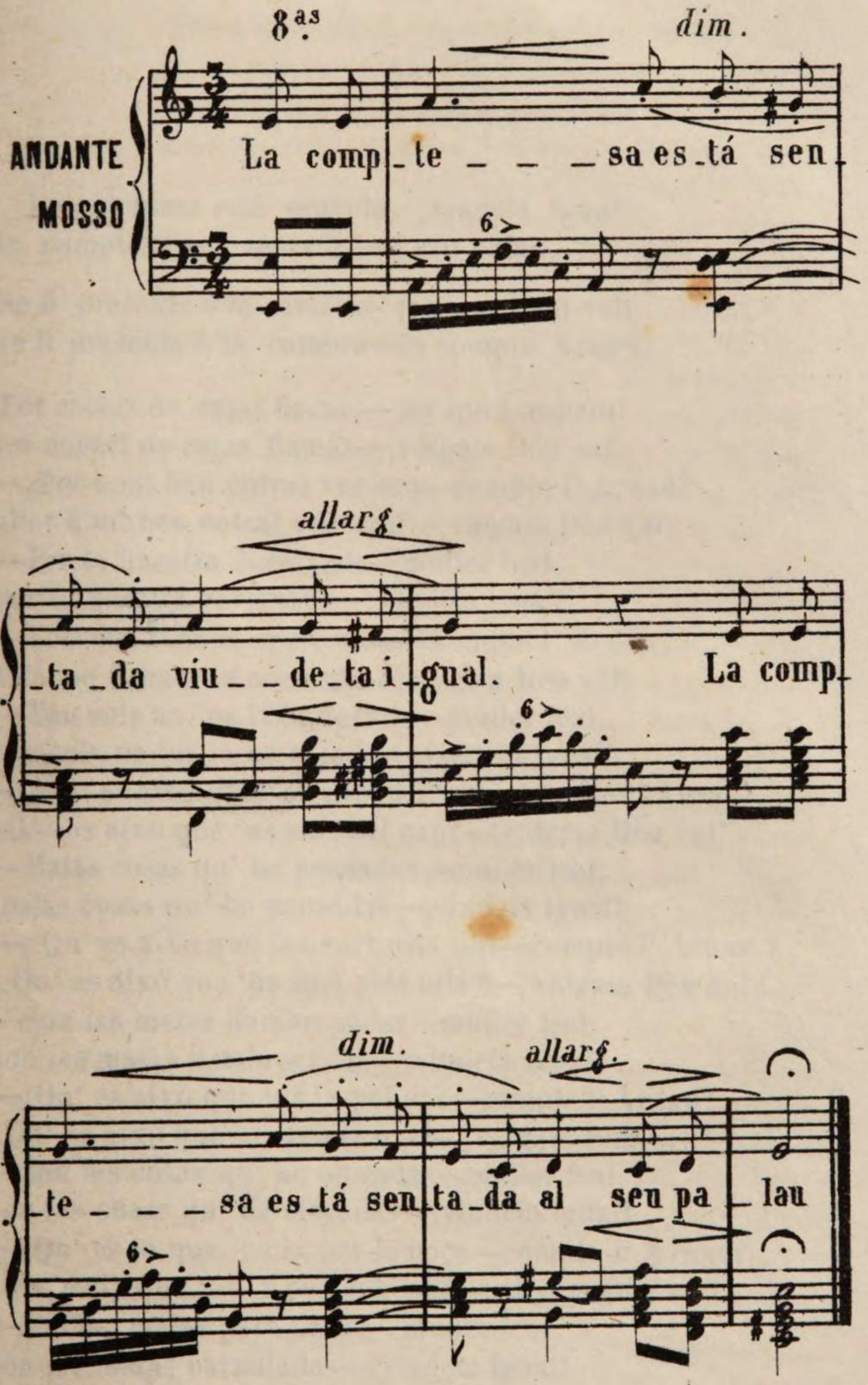
8as
dim.
ANDANTE MOSSO
La comp_te _ _ _ sa es_tá sen
6
allarg.
_ta _da viu_ _de_ta i_gual.
La comp
dim.
allarg.
_te _ _ _ sa es_tá sen_ta_da al seu pa_lau

La comptesa está sentada—¡viudeta igual!
la comptesa está sentada—al seu palau.

Se li presenta á la cambra—¡válgam Dèu val!
se li presenta á la cambra—lo compte Arnau.

Tot cobert de rojas flamas—¡ay quin espant!
tot cobert de rojas flamas—¡válgam Dèu val!
—¿Per hont heu entrat vos ara—compte l' Arnau?
¿Per hont heu entrat vos ara?—¡válgam Dèu val!
—Per la finestra enreixada—muller leal,
per la finestra enreixada—¡viudeta igual!
—Tota me l' hauréu cremada—compte l' Arnau,
tota me l' hauréu cremada—¡válgam Dèu val!
—Tan sols no 'us la he tocada—muller leal,
tan sols no 'us la he tocada—¡viudeta igual!
—¿Qu' es això que 'us surt del cap—compte l' Arnau?
¿Qu' es això que 'us surt del cap?—¡válgam Dèu val!
—Malas cosas qu' he pensadas—muller leal,
malas cosas qu' he pensadas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es això que 'us surt pèls ulls—compte l' Arnau?
¿Qu' es això que 'us surt pèls ulls?—¡válgam Dèu val!
—Son las malas llambregadas—muller leal,
son las malas llambregadas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es això que 'us ix pèl nas—compte l' Arnau?
¿Qu' es això que 'us ix pèl nas?—¡válgam Dèu val!
—Son las cosas qu' he oloradas—muller leal,
son las cosas qu' he oloradas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es lo que 'us ix per la boca—compte l' Arnau?
¿Qu' es lo que 'us ix per la boca?—¡válgam Dèu val!
—Son las malas parauladas—muller leal,
son las malas parauladas—¡viudeta igual!
—¿Qué vos ix per las orellas—compte l' Arnau?

¿Qué vos ix per las orellas?—¡válgam Dèu val!
—Malas cosas qu' he escoltadas—muller leal,
malas cosas qu' he escoltadas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es aixó que 'us ix pèls brassos—compte l' Arnau?
¿Qu' es aixó que 'us ix pèls brassos?—¡válgam Dèu val!
—Son las malas abrassadas—muller leal,
son las malas abrassadas—¡viudeta igual!
—Qué es lo que 'us ix per las mans—compte l' Arnau?
¿qué es lo que 'us ix per las mans?—¡válgam Dèu val!
—Malas cosas qu' he tocadas—muller leal,
malas cosas qu' he tocadas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es aixó que 'us surt pèls peus—compte l' Arnau?
¿Qu' es aixó que 'us surt pèls peus?—¡válgam Dèu val!
—Son las malas trepitjadas—muller leal,
son las malas trepitjadas—¡viudeta igual!
—¿Qu' es aquest soroll que sento—compte l' Arnau?
¿Qu' es aquest soroll que sento?—¡válgam Dèu val!
—Es lo cavall que m' espera—muller leal,
es lo cavall que m' espera—¡viudeta igual!
—Baixéuli 'l gra y la civada—compte l' Arnau,
baixéuli 'l gra y la civada—¡válgam Dèu val!
—No menja gra ni civada—muller leal,
sinó ánimas condempnadas—¡viudeta igual!
—¿Ahont vos han donat posada—compte l' Arnau?
¿Ahont vos han donat posada?—¡válgam Dèu val!
—Al infern me l' han donada—muller leal,
al infern me l' han donada—¡viudeta igual!
—¿Perqué allí 'us la han donada—compte l' Arnau?
¿Perqué allí 'us la han donada?—¡válgam Dèu val!
—Per pagar mal las soldadas—muller leal,
per pagar mal las soldadas—¡viudeta igual!
—Cada dia 'us faig la oferta—compte l' Arnau,
cada dia 'us faig la oferta—¡válgam Dèu val.
—Vos dich no 'm feu pas la oferta—muller leal,
que com mes me feu la oferta—mes pena 'm dau...
—¿Tota sola feu la vetlla—muller leal?
¿tota sola feu la vetlla,—viudeta igual?

—No la faig jo tota sola,—compte l' Arnau,
no la faig jo tota sola—¡válgam Dèu val!
—¿Qui teniu per companyia—muller leal?
¿Qui teniu per companyia—viudeta igual?
—Dèu y la Verge María—compte l' Arnau,
Dèu y la Verge María—¡válgam Dèu val!
—¿Ahont teniu las vostras fillas—muller leal?
¿Ahont teniu las vostras fillas—viudeta igual?
—A la cambra son que brodan—compte l' Arnau,
á la cambra son que brodan—seda y estam.
—¿Me las deixariau veure—muller leal?
¿Me las deixariau veure—viudeta igual?
—Massa las espantariau—compte l' Arnau,
massa las espantaríau—¡válgam Dèu val!
—Deixáume 'n endú una filla—muller leal,
que ab mi passará las penas—qu'estich passant.
—Aixis com las heu guanyadas—¡válgam Dèu val!
tot sol com poguéu passáulas—compte l' Arnau.
—Solament la mes xiqueta—muller leal,
solament la mes xiqueta,—¡viudeta igual.!
—Tant m' estimo la mes xica—compte l' Arnau,
tant m' estimo la mes xica—com la mes gran.
—¿Per qué no caséu las fillas—muller leal?
¿Per qué no caséu las fillas—viudeta igual?
—Perqué no tinch dot per darlas—compte l' Arnau,
perqué no tinch dot per darlas—¡válgam Dèu val!
—Al cap d' avall de la escala—muller leal,
al cap d' avall de la escala—ne hi ha l' arjant.
—Son monedas malguanyadas—¡válgam Dèu val!
son monedas malguanyadas—compte l' Arnau.
—¿Ahont teniu los vostre fills—muller leal?
¿ahont teniu los vostres fills—viudeta igual?
—A la cambra son que jugan—¡válgam Dèu val!
á la cambra son que jugan—compte l' Arnau.
—¿Ahont teniu las vostras criadas—muller leal?
¿Ahont teniu las vostras criadas—viudeta igual?
—A la cuyna son que rentan—compte l' Arnau,

á la cuyna son que rentan—plata y estany.
—¿Me las deixaríau veure—muller leal?
¿Me las deixaríau veure—viudeta igual?
—Massa las espantaríau—compte l' Arnau,
massa las espantaríau—¡válgam Dèu val!
—¿Ahont teniu los vostros mossos—muller leal?
¿Ahont teniu los vostros mossos—viudeta igual?
—A la pallissa que dorman—compte l' Arnau,
á la pallissa que dorman—¡válgam Dèu val!
—Paguéulos be la soldada—muller leal,
paguéulos be la soldada—¡viudeta igual!
—Aixís que l' haurán guanyada—compte l' Arnau,
aixís que l' haurán guanyada—¡válgam Dèu val!
—¿Quina hora es que 'l gall ja canta—muller leal?
¿Quina hora es que 'l gall ja canta—viudeta igual?
—Las dotz' horas son tocadas—compte l' Arnau,
las dotz' horas son tocadas—¡válgam Dèu val!
—Ara per la despedida—muller leal,
ara per la despedida—démnos las mans.
—Massa me las cremaríau—compte l' Arnau,
massa me las cremaríau—¡válgam Dèu val!

Variants.

Vers 46.

—Que son ests cavalls que cridan—compte l' Arnau?
¿que son ests cavalls que cridan—que 'm fan espant?
—Son los meus cavalls que cridan—muller leal,
son los meus cavalls que cridan—que tenen fam.
—Baixéulos civada y ordi—compte l' Arnau
baixéulos civada y ordi—¡válgam Dèu val!

Vers 77.

—A la cambra son que dorman—compte l' Arnau
á la cambra son que dorman—¡válgam Dèu val!

Vers 101.

—Son al joch de la pilota—compte l' Arnau
son al joch de la pilota—qu' están jugant.

Vers 112.

—Al estable son que donan—gra á n' als cavalls.

Vers 114.

—Paguéulos be las soldadas—muller leal,
ja veyéu las mevas penas—¡viudeta igual!

NOTAS.

Aqueixa cansó se confon moltas vegadas ab la tradició del *mal cassador* que no es altra cosa que una imitació d' una rondalla del nort. Los pagesos prenen tan á lo serio la existencia de aqueix condempnat que cada nit tè que fer per forsa sa carrera seguit de millers de gossos y en companya de la que fou sa aymía, que fins hi ha un vent que l' acostuman á anomenar del *Mal cassador* y ben á matents son, quan aqueix ayre bufa, á tancar la porta de sas masías á fi de no sentir de tan apròp los renills dels cavalls, los udols dels gossos y la fressa de la cavalcada que segons ells travessa pèl entorn de llurs casas. Es tanta la convicció que de haverlo sentit tenen mes d' una vegada, que pagés hi ha que ho juraria davant de un Sant Crist.

«Pocas tradicions se conservan en Catalunya tan vivas y localisadas com la del Compte Arnau; sa morada encar avuy se ensenya, donantse per tal una casa coneguda ab lo nom de Parnau entre Ripoll y Campdevano.—En lo corral del monestir de Ripoll se donava una almoyna deixada per la familia de Arnau y que rebian los pobres sens respondre *Deu li pach.*» (V. Milá.—*Muestras de romances catalanes inéditos.*)

Cada dia 'us faig la oferta—compte l' Arnau.

Oferta. Es lo pa y vi que portan los faels á la esgle-

ya pera bè dels que han mort. A fora es costum durlhi cada dia fins á ser complert l' any despres de la mort del per qui 's fà. Se du dintre d' un cistell tapat y abans d' alsar l' hostia se dòna al capellá: en aqueixa missa, que resa, lo qui ofereix, ajenollat aprop del sacerdot, hi há damunt del altar una plata y en la barana d' aquesta, enganxadas y cremant, cinch cerillas. En las ciutats s' acostuma á fer la oferta deixant la panareta tapada ab un panyo negre damunt del altar y llavors las cinch cerillas s' enganxan en la barana de la panera, cremant mentres dura la missa.

Que com mes me feu l' oferta—mes pena 'm dau.

Se funda aqueix vers en la creencia en que está 'l poble de que, qui condempnat se 'n va d' aquest mon, eternament déu patir sens que puga cap oració millorar sa sort; y ans al contrari tothom está cert de que,si per ell resos se diuhen, en lloch de mimvar llur pena se la fa creixer.

Encara que en la versió publicada en lo ja citada obra del Sr. Milá se hi troban aquests versos

—Féune tancá' aquella mina—muller leal
féune tancá' aquella mina—¡viudeta igual!
Que dòna al convent de monjas—muller leal,
que dòna al convent de monjas—de San Joan.

Nosaltres no 'ls hem posat á la nostra perqué en cap de las moltas versions que havem arreplegat los hi hem trobat : darrerencament hem sapigut que hi han estat afejits á principis d' aquest setgle. Eixa cansò també tè per nom *l' Anima condempnada*.

LA DAMA D' ARAGÓ.

ANDANTE
ESPRESIVO

dolce

A A _ra_ _ gó n'hi ha u_na

da _ ma qu'es bo_ni_ca com un sol te la

cresc

ca_be_lle_ra ros_sa liar_ri _ ba fins als ta _

Tornada.

_ lons. Ay a_mo _ _ ro_sa Ag_na Ma _

poco cresc *un poco rilard:*

_ri _ a ro_ba _ do ra del a _ mor ay del a _ mor

A Aragò n' hi ha una dama—que es bonica com un sol,
tè la cabellera rossa—li arriba fins als talons.
¡ Amorosa Agna María
robadora del amor !

Sa mare la pentinava—ab una pinteta d' or,
sa tia los hi esclaria—los cabells de dos en dos.
¡ Amorosa Agna María
robadora del amor !

Cada cabell una perla,—cada perla un anell d' or,
* cada anell d' or una cinta—que li volta tot lo cos.
Sa germana 'ls hi trenava—ab una cinteta d' or,
sa padrina los hi untava—ab aiga de nou olors,
sa cunyada 'ls hi lligava—ab un floch de nou colors ,
son germá se la mirava—ab aquell ull tan ayròs.
—Si no fossem germans propis—nos casariam tots dos.
A la fira se l' emporta—á la fira d' Aragò,
de tants anells que n' hi compra—li cáuhen del mocador,
los criats van al darrera—plegantlos de dos en dos.
—Senyora María tinga,—tinga, tinga 'ls anells d' or.
—Germá meu aném á missa,—anèm á missa major.
Al entrar ella á la iglesia—llensa una gran resplandor.
Al pendre l' aiga beneyta—las picas se tornan flors.
Las damas quan la van veure—totas li varen fer lloch.
Las damas seyan á terra,—ella en cadireta d' or.
Capellá que diu la missa—n' ha perduda la llissò:

* Eix vers sols l' hem trobat en lo *romancerillo* del Sr. Milá: nosaltres no hem pogut arreplegar cap versió en que hi fos.

escolá que l' ajudava—no li 'n sab donar rahó.
—¿De qui es aquella dama—que llansa tanta esplendor?
—N' es filla del rey de Fransa—germana del d' Aragò,
y si acás no 'u voléu creure—miréuli lo sabató
veuréu las tres flors de lliri—y las armas d' Áragó.

¡ Amorosa Agna María
robadora del amor !

Variants.

Vers 7.

Sa germana los hi trena—los cabells de dos en dos,

Vers 17.

Al entrar ella á l' iglesia—los altars relluhen d' or.

Vers 22.

Despres d' aquest vers s' acostuma afegirnhi un per nosaltres suprimit, pus no 'ns cap dupta de que hi ha sigut posat en época moderna, díu :

«*Per dir* DOMINUS VOBISCUM *ha dit* SPIRITU TUO.»

Altre versiò del mateix cant.

A Fransa n' hi ha una dama—n' es rossa com un fil d' or.
Te la caballera llarga—que li arriba á n' els talons.

De la vila de Lió
adios princesa,
de la vila de Lió
adios amor.

Sa mare la pentinava—ab una pinteta d' or
Sa germana li trenava—los cabells de dos en dos,

Cada cabell una perla—cada perla un anell d‘ or.
Son germá se la mirava—ab aquell ull de l‘ amor.
Si no fossem germans propis—nos casariam los dos.
Ja l‘ agafa ab sas mans blancas—y la munta á n‘ el silló.
Se la n‘ ha portada á vendre—á la fira de Lió.
Ne demanaren cent onsas—ne tragueren cent y dos.
Lo jove que l‘ ha comprada—ja s‘ en tè per tot ditxós.
No la deixa anar soleta—ni á missa ni á sermó,
L‘ endemá n‘ era diumenge—á missa anaren tots dos.
Al entrarne de la Iglesia—los altars lluiren tots.
Al pendre l‘ aygua beneita—los anells li cauhen tots.
Als criats que la acompanyan—los cullen de dos en dos.
Quan las damas la han vista—promptement li n‘ han lloch.
Las damas seuhen á terra—y ella en cadireta d‘ or.
Capellá que diu la missa—n‘ ha perduda la llissò.
Per dir *dominus vobiscum*—diu *et cum espiritu tuó.*

NOTAS.

Eixa cansò tè á mes altres comensaments, com son *Un perayre tè una filla* y *A Paris n‘ hi ha una dama*, emperó ‘l de la nostra versiò es lo mes popular. De las quatre ó cinch diferentas tonadas que tè, hem triat la que ‘ns ha paregut mes bonica y sobre tot mes popular. No es solzament aquí en Catalunya que l’heroina de una cansó n’ es una donzella que ’l poble se hi mira en presentarla fresca com un pom de flors y plena de gracias; entre ’ls cants provensals popularS, també n’ hi ha un que diu:

La rosa de mai
es pa ‘nca ‘spandido
á qu la dounarai
á Thereso ma mio,
point de roso ,
point de flours,

belo filho revirátz-vous.
Aquelo qu' a la raubo rosso
que li va tant ben,
que soun careignaire
n' i á fach present,
quan s' en v' á la messo
sembl' uno princesso...

S. JAUME DE GALICIA.

MODERATO

N' e_ra un pa_re y u_na

ma _ re y un fill qu'ells

dos te_ni _ an fe_ren u _ na

p *cres* _

_cen _ do.

P

pro_me_ _ ten _ sa á sant

Jaume de Ga_lí _ cia

H100908

N‘ era un pare y una mare—y un fill qu’ ell dos tenian,
feren una prometensa—á sant Jaume de Galicia

d‘ anarhi gayató en má—y rosaris á la cinta.
Quan foren un poquet lluny—un poquet lluny de la vila

encontraren un hostal—que hi havia una fadrina.
La fadrina del hostal—dihuen que n‘ era atrevida.
Diu la fadrina al romeu:—Dóm un bes per cortesía.
—No ‘u mana la lley de Deu,—ni sant Jaume de Galicia.
La fadrina del hostal—va dir que s‘en venjaria.
N‘ agafa una tassa d‘or—ab que ‘l seu oncle bevia
y la fica á lo sarró—mentre ‘l pelegrí dormia.
Quan es hora de dinar—la tassa d‘ or no hi havia.
En sent hora de sopar—la tassa d‘ or no ‘s tenia.
La fadrina del hostal—diu que ‘l fadrí la tenia.
—Si jo tinch la tassa d‘ or—que ‘m penjin al mateix dia.
Li registran lo sarró—y la tassa d‘ or hi havia.
La justicia rigurosa—lo va penjá‘ al mateix dia.
Pero son pare y sa mare—no deixan de fer sa via.
Quan ne son á la tornada—lo seu fill veure volian.
Diu la romera al romeu:—Jo per allí hi passaria.
—No passéu per ‘llí muller—que ‘l dolor vos revindria.
—Revení‘ ó no revení‘,—resarè un‘ Ave María.
Aixis qu‘ ella se hi costa—veu que ‘l seu fill se movia.
—¿Com ets viu lo meu fillet—com ets viu ab tants de dias?
—No tinch d‘ esser viu ma mare—ab tan bona companyia?
Sant Jaume me tè pels peus—y la Verge per la cinta,
y lo cap lo Esperit sant—que il-lumina nit y dia.
Anáusen á cal Veguer,—á cal Veguer de la vila;
trobaréu que está dinant—menjantse gall y gallina,
quan arribaréu allí—li diréu ab cortesía:

« Dèu lo guart senyor Veguer—á vosté y la companyia
vaja á despenjá 'l meu fill—qu' encara está plé de vida.»
—Fugíu d' aquí dona boja—no 'm digáu tal bojería
que tan es viu vostre fill—com aquest gall y gallina.
Lo gall se posa á cantá',—la gallina al plat ponia.
—Aixó es miracle del cel—miracle que Deu envia.
Despenjaren á l' infant—y penjaren la fadrina.

Variants.

Vers 17.

Ja l' agafan y me 'l lligan—y 'l penjan al mateix dia.

Vers 20.

Diu la romera al romeu—que 'l seu fill veure volia.
—Ahont vols anar dona loca—ahont vols anar dona mia,
de tan lluny com lo veurás—á plorar te posarias.
De tan lluny com lo va veure—ja plora com si 's moria.
Sant Jaume lo tè pèls peus,—pèl cap la Verge María,
los angelets pèl entorn—que li feyan companyía.
—Ay mare la meva mare—una cosa jo 'us diria,
que n' anésseu á cal batlle,—á cal batlle de la vila
qu' allí al trobaréu dinant—ab un gall y una gallina.

Vers 32.

—Vaji á despenjá 'l meu fill—que ja n' es tornat á vida.

Vers 36.

Aixó es miracle del cel—y de la Verge María.

Després del últim vers de la nostra versió hem vist en lo *romancerillo* del Sr. Milá eix altre:

Primer la van assotar—ella molt mes mereixia.

Emperó la generalitat dels que aquesta cansó cantan no 'l dihuen aqueix vers. Nosaltres seguint la costum l' hem suprimit pus no 's pot negar que trau tot lo bon efecte del acabament.

NOTAS.

Eixa cansó es molt antiga, aixis nos ho dona á entendre la paraula *veguer* que alguns, be pochs, la cambian ab la de *batlle*, paraula molt mes moderna. Si cap dupta 'ns cabès de sa antiguitat nos la desvanexeria al instant eix tros del *llibre de concells* de Jaume Roig, en lo qui s' hi troba tot sencer l' argument d' eix cant.

Una vil hosta
roin disposta
. . . . .
llavors tenia
en sa posada
una bregada
de pelegrins
vells é fadrins,
hu li 'n faltá (¿agradá?)
e requestá
li fes plaher,
no 'u volguè fer;
la vil bagassa
mésli la taça
dins son fardell;
partintsen éll
menys la trobaren,
fent que 'l pentjaren.
Los altres tiren
llur vot compliren;
com se tornaren
de fet anaren
veure 'l penjat.
Poch apartat
del gran camí,
viu lo fadrí:
dix: «Despenjáume,
beneyt Sant Jáume
m' ha sustentat.»
Lo gran pecat
fonch decobert,
é fonch pus cert,

car com cuytassen
é 'l demanassen
al president,
ell responent
á llur querella,
per maravella
dos cuyts ocells,
presents tots ells,
ressucitaren
é alt cantaren
gallina é gall.
Sens entrevall
l' hosta dampnada
prest fonch penjada.

(Llibre de concells, llibre II. *Com volguè pendre beguina*. 1.ª part.)

LO DIA DE S. CRISTOFOL.

con grazia.

TEMPO GIUSTO

Del di _ a de San Cris _
Si m ti _ _ ra l' a _ mor y' m

_to _ _ fol jo me 'n puch ben re _ cor _
to _ _ _ ca si 'm to _ ca be 'm to _ ca _

p

_dar d' a _ que _ lla plu _ ja que fe _ _ ya
_rá ti _ ra _ li ti _ ra _ li ti _ ra _ li

p

f

d' a _ que _ lla plu _ ja que fá
ti _ ra _ li si no se 'n vá

f

Del dia de Sant Cristofol—be me 'n puch ben recordar
d' aquella pluja que feya—d' aquella pluja que fá.

¡Si 'm tira l' amor y 'm toca,
si 'm toca bè 'm tocará,
tírali, tírali, tírali,
tírali sino se 'n va!

Me 'n varen treure de casa—no 'm volgueren dar sopar,
ne vaig pendre la escopeta—y me 'n vaig aná' á cassar.

¡Si 'm tira l' amor y 'm toca,
si 'm toca bè 'm tocará,
tírali, tírali, tírali,
tírali sino se 'n va!

No 'n trobo cassa ninguna—pera poderli tirar
sinò una pobre pastora—que guardava 'l bestiar.
La pastora está dormida—no la 'n goso á despertar,
ne cullo un ram de violas—y al pit las hi vaig tirar.
Las violas eran frescas—la pastora 's despertá.
—Digáume la pastoreta—¿de qui es lo bestiar?
—Las ovellas del meu pare,—los moltons del mèu germá,
las cabretas ne son mevas,—los cabrits del rabadá.
¿Que cercáu per aqui jove?—¿que 'us hi pensavaho trobar?
—La vostra amor donzelleta—si me lo voliaho dar.
—No 'u héu de dir á mon pare—ni tampoch á mon germá,
ni tampoch á ma germana—qu' així ningú no 'u sabrá,
sino als aucellets que volan—y no saben de parlar.
Ni havia un de xarraire—y tot ho va aná' á contar.

—Ay trista y desgraciada—que veig vení' á mon germá !
Pistons y pistola porta—y la vida 'm llevará!
—No t' espantis pastoreta—ell á tu no 't matará,
primer jo perdrè la vida—abans éll no 't tocará.
¡Si 'm tira l' amor y 'm toca
si 'm toca bc 'm tocará,
tírali , tírali , tírali ,
tírali sino se 'n va!

Variants

En lo *Romancerillo* del Sr. Milá hem vist comensada eixa cansó aixis:

Una matinada fresca—vaig sortir per 'ná á cassar.

Vers 10.

Ja se 'n alsa y se m' acosta—ab un roch á cada má.
—Que 'n feu aqui, lo bon jove—que 'n veniu qui á cercar?
—L' amor vostra donzelleta—si 'm la volguesseu donar.
—Demanéula á lo meu pare—y també al meu germá,
y també á la meva mare—y al meu oncle capellá,
que si ells vos la donavan—per ben donada será.

NOTA.

—

La tonada d eixa cansò es de las mes hermosas y mes alegres d' entre totas las catalanas: en molts pobles de la montanya la fan servir pera ballarhi la sardana.

LA DIDA DEL INFANT.

ADAGIO SOSTENUTO

dolce con espressione.

Lo bon rey sen va á cas_

P é cresc. un poco.

sar lo bon rey y la re

p

mf *dim.*

_gi_na no's que_ _da nin_gú al pa_

mf *dim.*

PP é cres_cendo

lau si_no l'in_fant y la di_da.

PP é cres cen do.

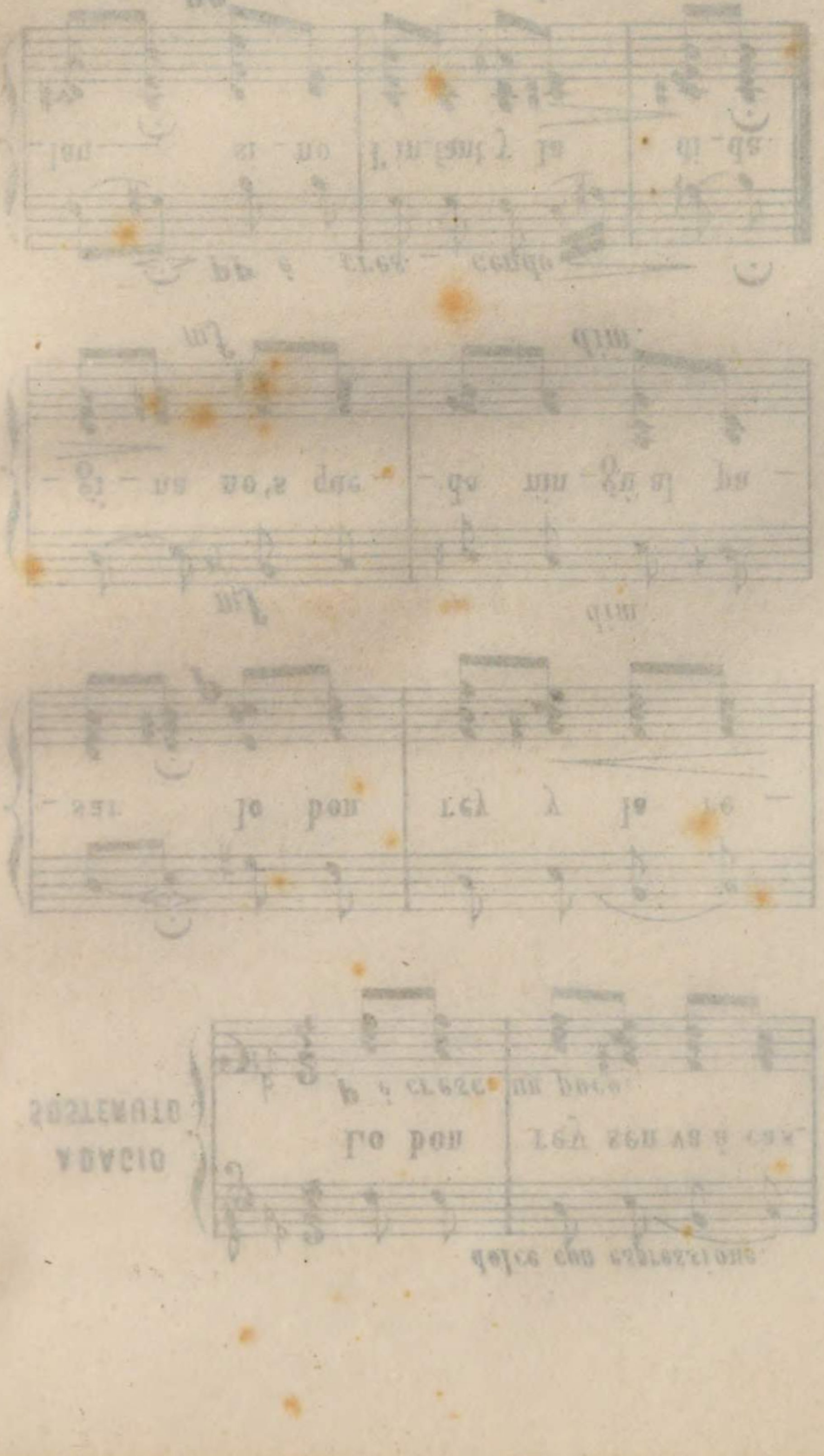

Lo bon rey se 'n va á cassar—lo bon rey y la regina,
no 's queda ningú al palau—sino l' infant y la dida.

L' infantò no vol dormir—ni ab bressol ni ab cadira,
ni tampoch ab un pom d' or—que la dida li tenia.

La dida feya un gran foch—per veure si dormiria,
ab l' ardoreta del foch—la dida s' es adormida,
quan la dida 's despertá—trobá l' infant cendra viva,
la dida ne fa un gran crit:—¡Válgam la Verge María!
que si Vos no m' ajudéu—de tothom seré aborrida
de comptes y de barons—y gent d' alta gerarquía.
Verge si 'm tornéu l' infant—corona de or vos faria,
y á vostre fill preciós—corona de plata fina.
Ja surt lo criat del rey:—¿Que 'n teniu la meva dida?
—He perdut lo pomet d' or—la prenda que mes valia.
—Dida véus aquí diners—compréune un á la botiga.
—Com lo pom que jo he perdut—no 'n venen á las botigas.
—Dida véus aquí diners—compréune á la argentería,
y si allí no 'n venen d' or—compréune de plata fina.
Quan ella es á mig carrer—troba la Verge María:
—Verge si 'm tornéu l' infant—corona d' or vos faria,
y al vostre fill preciós—corona de plata fina.
—Tornéusen prompte á palau—no estigáu tan afligida,
alli trobaréu l' infant—que tot sol ne fa joguinas.
Se 'n torna dintra 'l palau—troba al rey ab la regina.
—¿Hont teniu, dida, l' infant—que 'l rey véurelo volia?
—Posadet dins del bressol—jo l' hi deixat que dormia.

Estant en eixas rahons—l' infant sent plorar la dida:
ja se 'n puja escala amunt—ab una gran alegria.
Se me 'l veu dins del bressol—dins del bressol fent joguinas.
—¡Válgam la Mare de Dèu!—¡Válgam la Verge Maria!

Variants.

Vers 1.

Allá en lo palau del rey—un gran convit n' hi havia.

Vers 3.

Don Dalmau no vol dormir—ni ab bressol ni ab cadira,
sino á la bora del foch—y á la falda de la dida.

Vers 5.

La dida feya un gran foch—de llenya verda d' alzina.

Vers 14.

—N' he perdut un volqueret—lo mes bo que 'l rey tenia.

Vers 16.

—Dels volquerets qu' he perdut—no 'n venen á cap botiga.

Vers 29.

Y al entrant del quarto hi véu—la hermosa Verge Maria:
—Véuse aquí dida l' infant—mes bonich que no 'l teniau.

NOTAS.

Eixa cansó es de las que serveixen pera fer dormir las criaturas y que se 'n diuhen *de bressol*.

Al cantarla , cada cop que 's comensa la tonada se torna á repetir la lletra dels dos hemistichs del vers darrerench.

Coneixém del mateix cant eixa versiò provençal :

Lou rei á 'no nourriço—plus belo que lou jour;
elo s' es endourmido—lou Dauphin au coustat,
mai quand s' es revelhado—l' a trouvat estouffat.
N' en pren sa courbelheto—les pedas vai lavar.
Lou rei qu' es en fenestro—la regardo passar:
—Et ounte vas, nourriço,—que Dauphin plourará ?
—N'aguetz pas poou, moun mestre,—iou l' ai ben malhoutat.
—Entouerno-te, nourriço,—servanto l' y anará.
La nourriço s' entouerno—plourant et souspirant.
—Mai que n' as-tu, nourriço,—que sies tant estounad'?
—Pardoun, pardoun, beou sire,—vous l' auge pa' avouar.
—Ah! digo tout, nourriço,—te será perdounat.
—Iou me siou endourmido—lou Dauphin au coustat,
quand me siou revelhado—l' ai trouvat estouffat.
Au bout de tres quarts d' houro—la mandon pendourar.
Quand es sur la pontenci—Dauphin s' es revelhat:
—N' en pendetz pas ma maire—que l' a pas meritat,
pendetz n' en la servanto—que m' avié 'mpouissounat.

No posém la traducció d' aquest cant, per que es prou fácil l' entendrel' en la llenga mateixa en que está escrit. Lo desénllás es diferent del de la cansò catalana. Sens pòr de fer errada en nostre judici, podèm ben bè assegurar que nostra cansò valt molt mes que la provençal.

Eix argument se troba en altras versions contat de diferents maneras ; n' hi ha una en que la dida se 'n va á fer dir una missa á la mare de Dèu de la Pietat , y 'l noy resucita quan son al Evangeli.

En una altra lo infant parla aixís qu' arriva la justicia y mentres que la dida 'l cus dins de la mortalla. De totas maneras se véu en eixa cansò un fondo de vritat histórica molt mes marcat que en altras que per tals passan y son tingudas.

MARÍA.

con espresione dolorosa.

ANDANTE

N' hi ha vi _ a tres ger _ ma _

ne _ tas · to _ tas tres dins d'un jar _ dí to _

_ tas sal _ tan, to _ _ tas ba _ _ _ llan la

cresc. *Tornada.*

mes gran ja'n fa un sus _ pir Per un al _ tra de mon

P

P *morendo*

ta _ _ nya lo men a _ mor m'ha tra _ hit _____

P

H100566

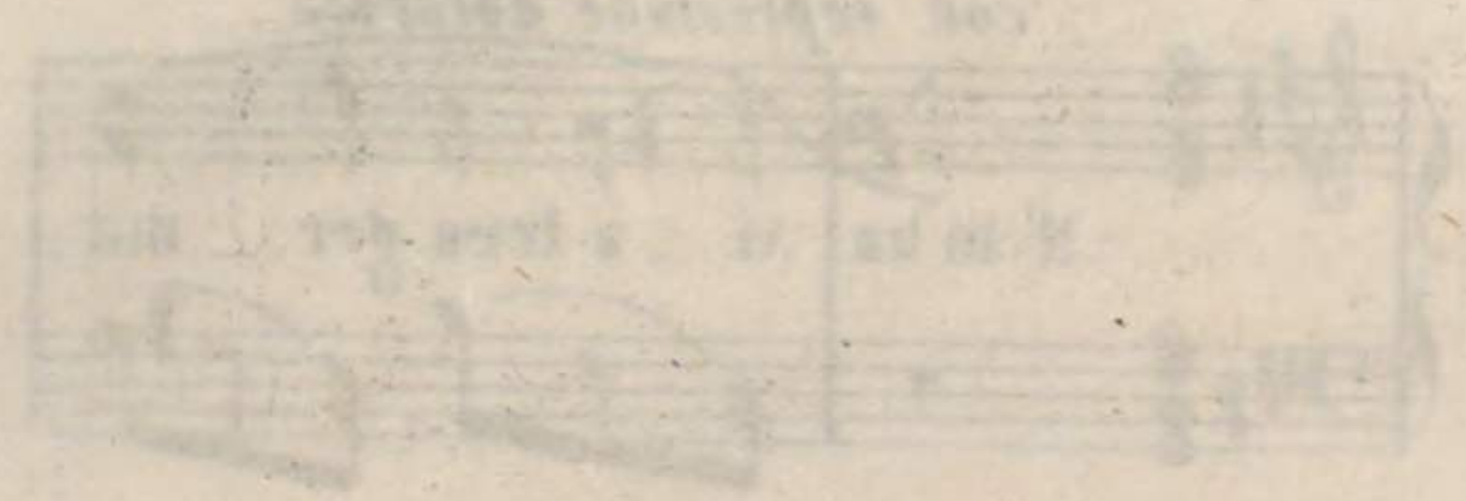

N‘ hi havia tres germanetas—totas tres dins d‘ un jardí,
totas saltan , totas ballan.—la mes gran ja ‘n fa un suspir.
Per un‘ altra de montanya
lo meu amor me ha trahit !
—¿ Perque suspiréu María ?—¿ Perqué feu tan gran suspir?
—Encenéume ‘l candelero—que me ‘n vull aná‘ á dormir.
Per un‘ altra de montanya
lo meu amor m‘ ha trahit !
Escala amunt s‘ enfilava,—tot pujantla ab gran fatich ;
al sé‘ al entrant de l‘ arcoba—un infant ja n‘ ha parit.
—Ay! fill meu de mas entranyas—dígasme d‘ hont has eixit,
si te ‘n dono la mamella—no ‘n trobarè pas marit ,
si te encarrego á una dida—ne serás mal assistit,
si te ‘n tiro á la riera—no hi haurá cel pera mí.
Lo fill del rey s‘ ho escoltava—passejantse pèl jardí.
—Donáuli vos la mamella—que ja trobaréu marit ,
de cent homes que tinch d‘ armas—triaréu lo mes bonich
y si cap d‘ ells vos agrada—vos ne casaréu ab mí,
que ‘n tinch la dona malalta—y s‘ acaba de morir
y si Deu no me la mata—ja la faré jo morir.
La María que l‘ escolta—ja me li respon aixís:
—Ay traidor , déixala viure—mateix farias ab mí.
Per un‘ altra de montanya
lo meu amor m‘ ha trahit !

NOTA.

Tenim de lo mateix cant una altra versiò que diu :

Un dia eran tres ninetas—totas tres filavan lli ;
totas cantan y s' alegran,—la Clareta res no diu.
—¿ Perqué no cantas Clareta ?—No solias ferho aixís.
—Si no canto ni m' alegro—es perqué tinch lo cor trist:
encenéume 'l candelero—que me 'n vull anár al llit.
A l' entrada de la cambra—Dèu l' ha lliurada d' un fill.
—Ay fill meu de mas entranyas—ni may que jo t' hagués vist!
si jo mateixa te 'n crio—no 'n trobarè pas marit.
Lo rey s' estava en finestra—y tot aixó ho ha sentit.
—Criáusel , criáusel Clara—que no 'us faltará marit.
Ara venen mas armadas—y 'us lo triaré bonich ,
y si cap no vos agrada—jo serè 'l vostre marit.
Las armadas son vingudas—y ella n' ha trobat marit.

L' ÀUCELLET.

[illegible]

ALLEGRO NON-TROPPO

A_qui á dalt en a_quest

Tornada

cresc. dim.

prat un po_me_ret hi tinc plan_tat que no'n pot

cresc. dim. rall. un poco

viu_re qui no'n sab de ben ay_mar que no'n viu

à tempo

rá. Qui no pot viu_re de_li_tós, viu d'a_mo

cresc. dim. rall. un poco

re_tas, qui no pot viu_re de_li_tós, viu del a_mor

Aqui á dalt—en aquest prat
un pomeret—hi tinch plantat,
que no 'n pot viure
qui no 'n sab de ben aymar
que no 'n viurá.
Qui no pot viure delitòs
viu d' amoretas,
qui no pot viure delitòs
viu del amor.
de pomeretas—n' es carregat
ben bermelletas—d' una meytat,
que no n' pot viure
qui no 'n sab de ben aymar etc.
y ben groguetas—de l' altra part.
Un aucellet—se hi ha ajocat
que tè lo bech—sobre daurat
y las aletas—la meytat,
y la cueta—de cap á cap.
Un cassador—l' hi ha apuntat.
—Ay, cassador—no 'm tiris pas
que del rey so—molt estimat
y de la reyna—mes que cap;
menjo y bech—al seu costat
dormo ab un llit—encortinat.
Lo cassador—ja li ha tirat.
Los mariners—estant cridant:
—Ay d' ahont ve—aquesta sanch?
¿Ve de la guerra—ó ve del camp?
¿Ve de la terra—ó de la mar?
¿ó es la del—aucell galant
que per lo rey—ha estat criat,

molt ben sérvit—y mal pagat?
Ay quan lo rey—aixó sabrá.
lo cassador—fará matar.

NOTAS.

—

Aquesta cansó tè una pila de variants, sobre tot en lo responement. En *Lo Romancerillo* de En Manel Milá hi trobém aquest:

Ay, que no 'n sab
de viure, viure, viure,
ay, que no 'n sab
de viure y aymar.

En la Garriga y pobles de l' entorn de Granollers, hi cantan eix altre:

¿Ahont posarè 'l meu banch?
sota la flor del lliri, lliri,
sota la flor del lliri blanch.

Lo que tè mes bonich que tot, es la senzilla y preciosa melodía ab que 's canta: á no ser eixa, la lletra, qu' en si mateixa poch valor literari tè, no la haguerem posada en aquesta col-lecciò, com lo mateix haguerem fet ab la cansò *Lo Rossinyol*, *La Pastoreta* y *Lo noy de la mare* si no fòs perqué 's troban en lo mateix cas que *L' aucellet*.

,OS ESTUDIANS DE TORTOSA.

TEMPO GIUSTO

dolce.

Á la vi_ _ _ la de Tor_

to_ _ sa n'hi ha tres es_tu_di_ants que'n se

guei_xen los es_tu_dis pe_ra ser_ne ca_pe_

dim

dim

llans pe_ra ser_ne ca_pe_ _ llans

f

f

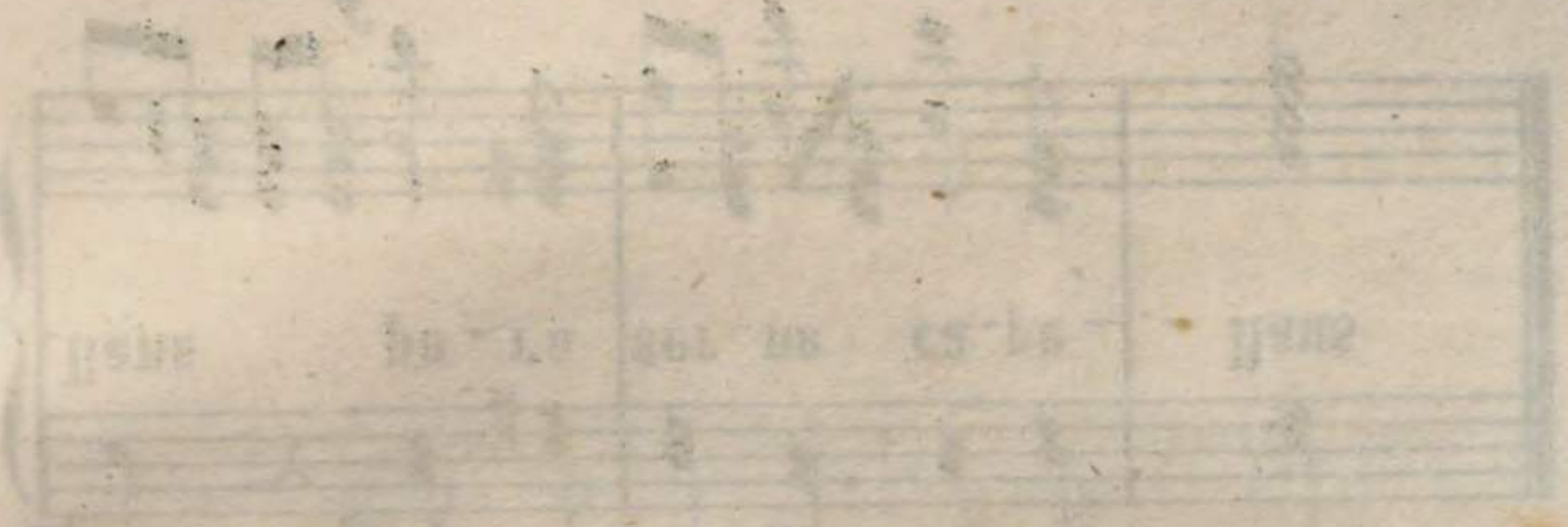

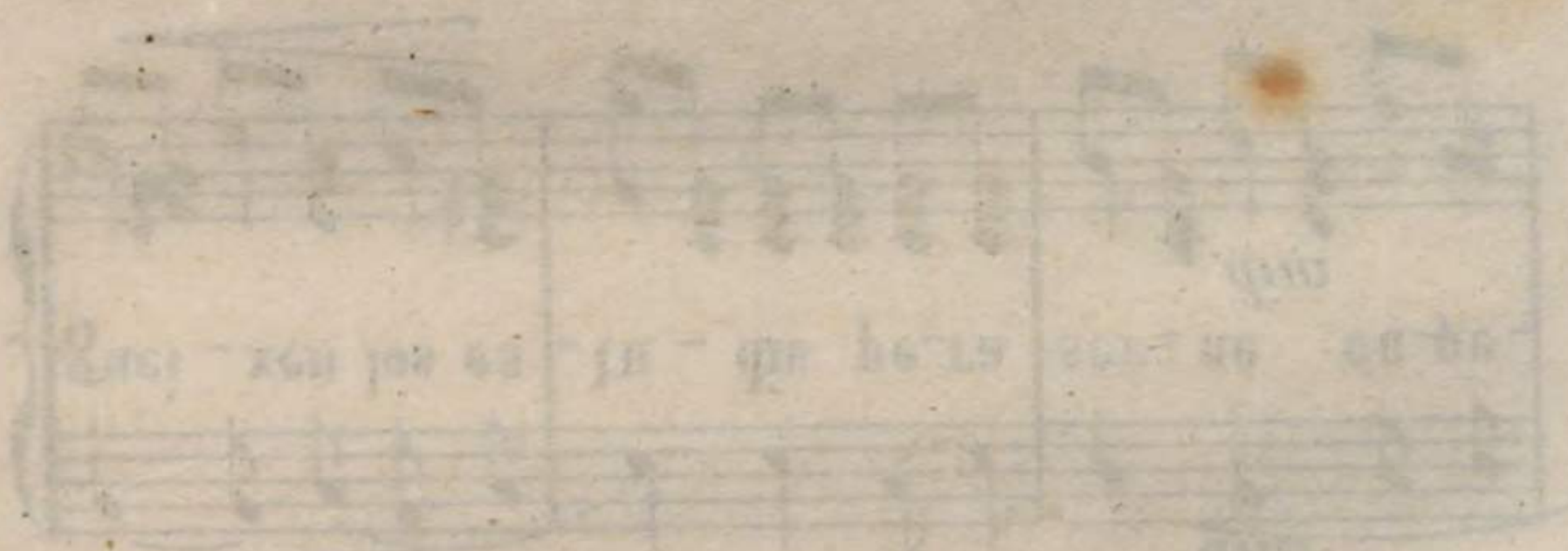

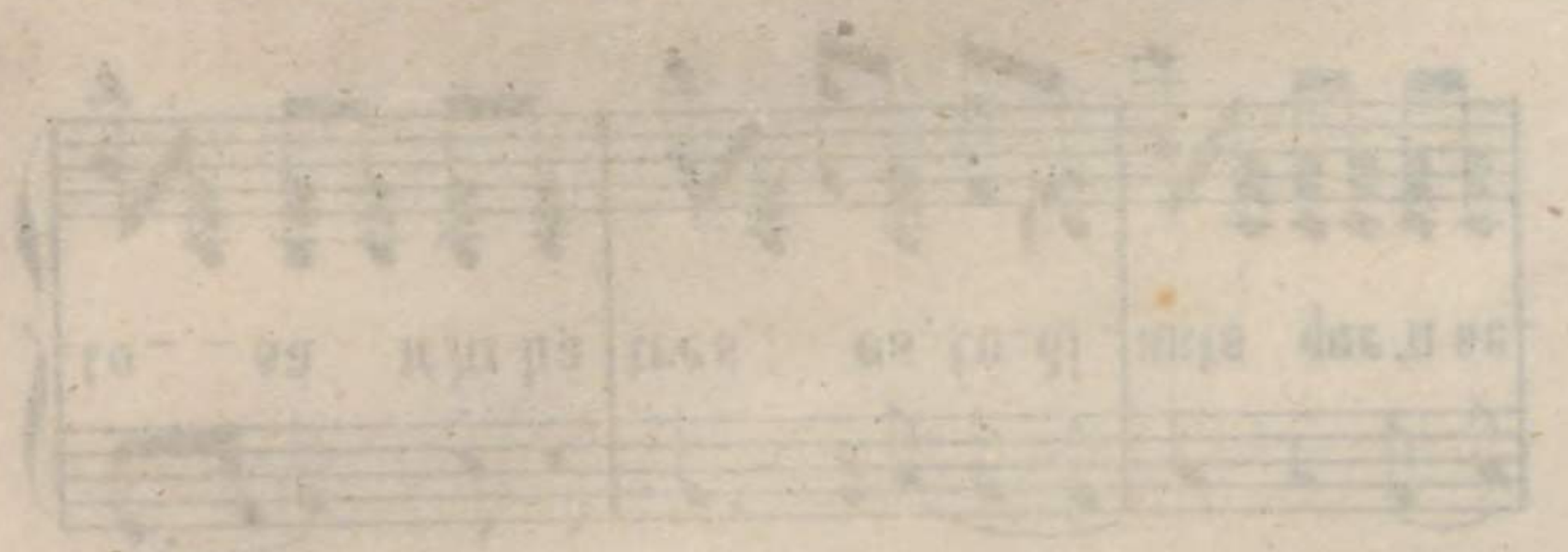

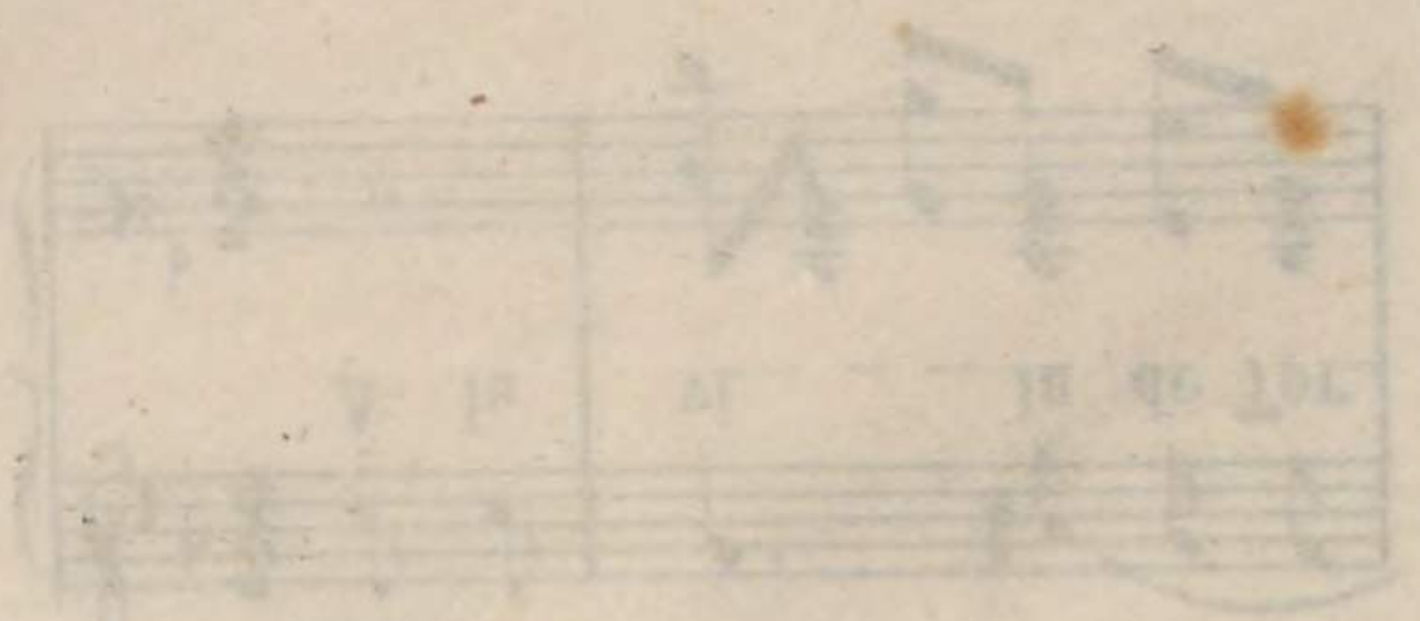

A la vila de Tortosa—n' hi ha tres estudiants
que 'n segueixen los estudis—pera serne capellans.

Ja n' encontran tres ninetas—tres ninetas molt galants,
comensan de tirar xansas,—xansetas las van tirant.

Las ninetas son traydoras—justicia van demanant;
no passa l' espay d' una hora—que á la presò 'ls van portant.
Lo mes petit que hi havia—nit y dia está plorant,
y 'l mes gran l' aconsolava:—Germá meu no ploris tant,
que 'n tenim un germá á Fransa—servint al duch de Rohan
que si la nova savia—ne seria aqui al instant,
mataria jutge y batlle—y tots los seus escribans.
Lo jutge se ho escoltava—per una reixa mòlt gran:
—Calléune, calléune presos-que d' aqui ja 'us ne traurán.
A las duas de la tarda—ja 'ls ne donan paper blanch.
A las quatre de la tarde—al suplici 'ls van portant.
Mentre 'ls penjan y despenjan—lo seu germá está arribant.
Ja 'n pregunta á l' hostalera:—¿Qu' es aquest brugit tan gran?
—Es que 'n penjan y despenjan—tres pobrets estudiants.
—Calléu, calléu l' hostalera—¿per ahont hi serè abans?
—Passi per la carretera—ó per las pradas y camps.
Ja 'n baixa del cavall negre—y se 'n puja á un cavall blanch.
De tant que 'l cavall corria—las pedras van foguejant.
Ne desenvaina la espasa,—pica l' esperò al cavall.
—Apartéus' donas prenyadas—apartéuvos al instant
que l' infant del vostre ventre—no 'n puga patir cap dany.
Quan es al peu de la forca—ja 'n sent lo darrer badall.
Ab la punta de la espasa—ja 'ls hi va tallá' 'l dogal.
Los fa un bes á cada galta:—Deu vos perdó 'ls meus germans.
Adeu vila de Tortosa—be te n' irás recordant.
A la vila de Tortosa—entraré jo á foch y sanch.

De la sanch del senyor jutge—los carrers se 'n regarán;
en la sanch de las ninetas—los cavalls hi nadarán;
y de las testas dels homes—montanyas se n' alsarán.
Adeu vila de Tortosa—no t' haguès conegut may!

Variants.

Vers 7.

—Lo mes gran mòlt ne plorava,—lo mitjá no plora tant,
y 'l mes xich los consolava:—Germans meus no ploréu tant.

Vers 32.

—De la sanch de las ninetas—riberas ne correrán,
ab la sanch del senyor jutge—jo me 'n rentarè las mans.

Lo nom de la persona á qui serveix ab las armas lo germá venjador, cambia també molt: lo mes comú es donarli eixos tres noms *Duch de Rohan*, *Don Roland*, *y rey Duran*. Hem escullit lo primer per semblarnos lo mes apropiat al carácter de la composició.

Ab tot y que havém vist alguna versió que fa passar lo fet en la vila de *Tolosa*, nosaltres hem acceptat com lloch de l' acciò lo de Tortosa per ser aquesta vila la que 'l poble anomena casi sempre al cantar la cansó y no la altra. Y no 'ns sembla cap disbarat que aixi ho fassa, pus be lliga lo fondo d' aqueixa tradiciò ab las encesas lluytas que per dos y tres vegadas la ciutat tinguè ab los francesos en diferentas épocas. D' algun fet local, maridat ab alguna d' aquellas invasions, pot ben be haver nat la cansó dels *Estudiants de Tortosa*.

Al cantarla, cada cop que 's comensa la tonada se tè que repetir la lletra del vers darrerench.

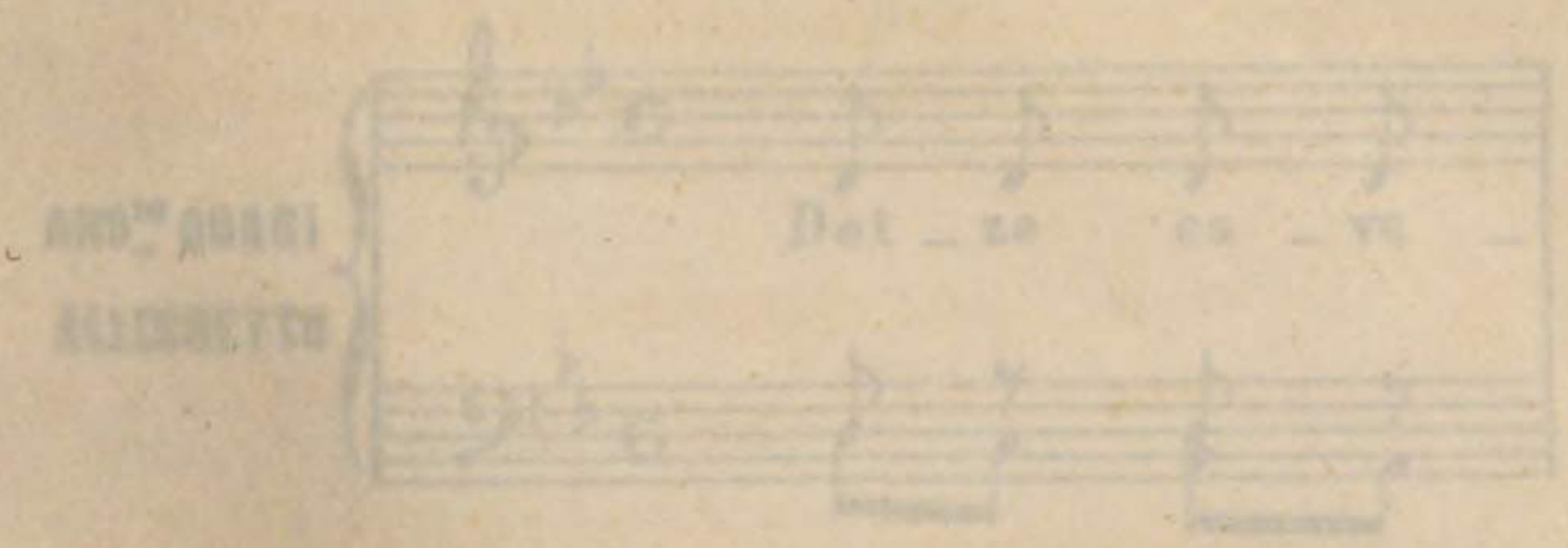

ISABEL.

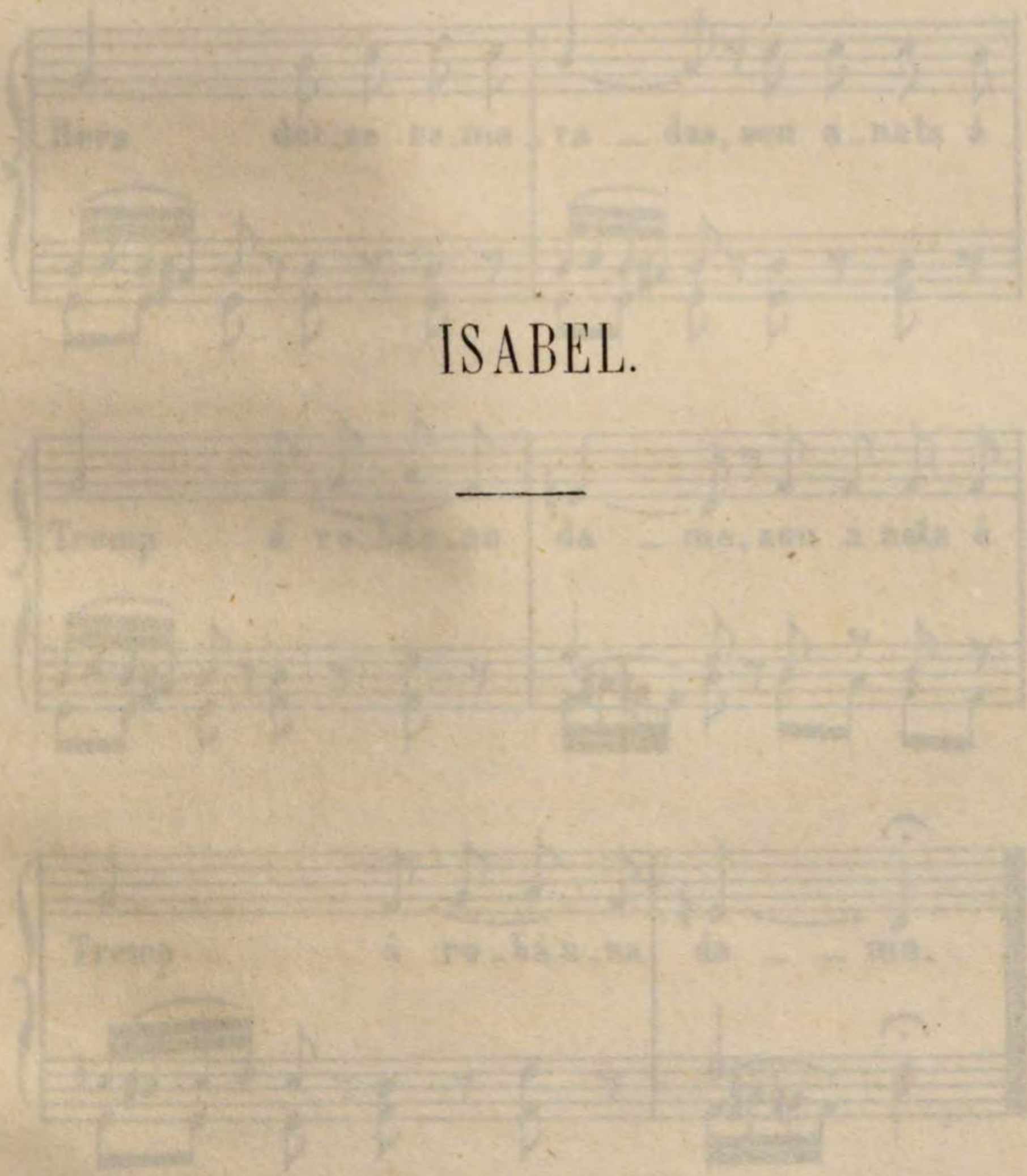

AND.te QUASI
ALLEGRETTO

Dot _ ze ca _ va _

llers dot_ze ca_ma_ra _ das, son a_nats á

Tremp á ro_báu_na da _ ma, son a nats á

Tremp á ro_báu_na da _ _ ma.

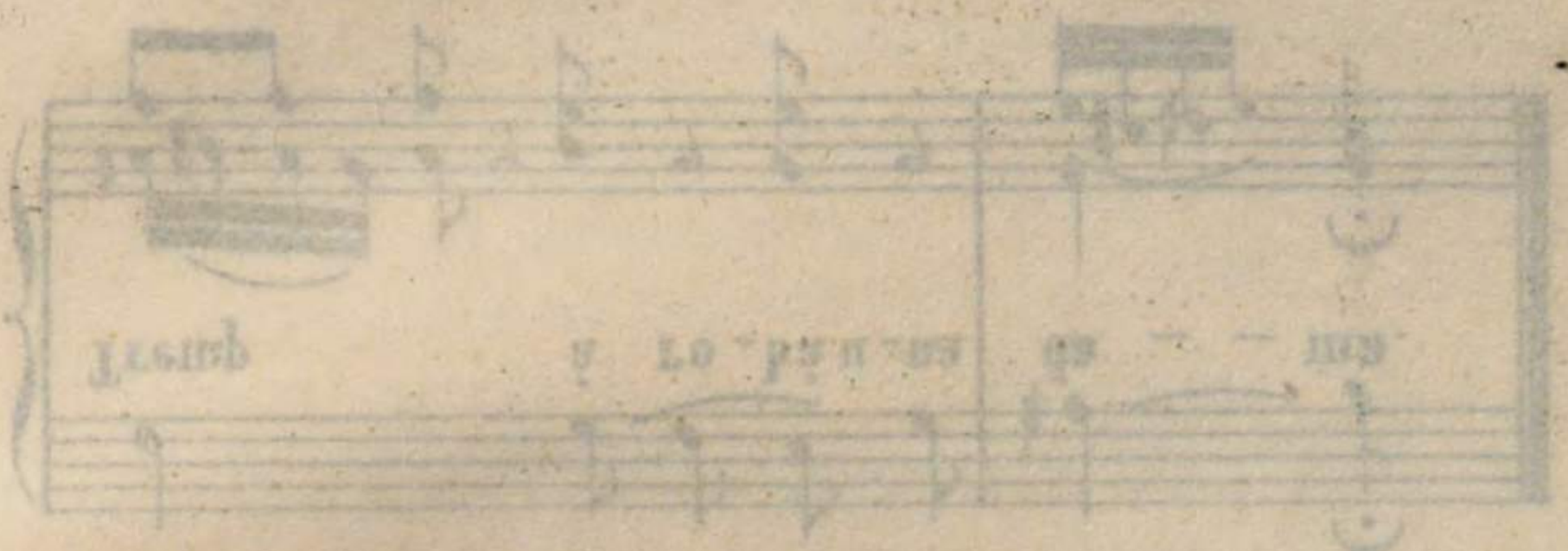

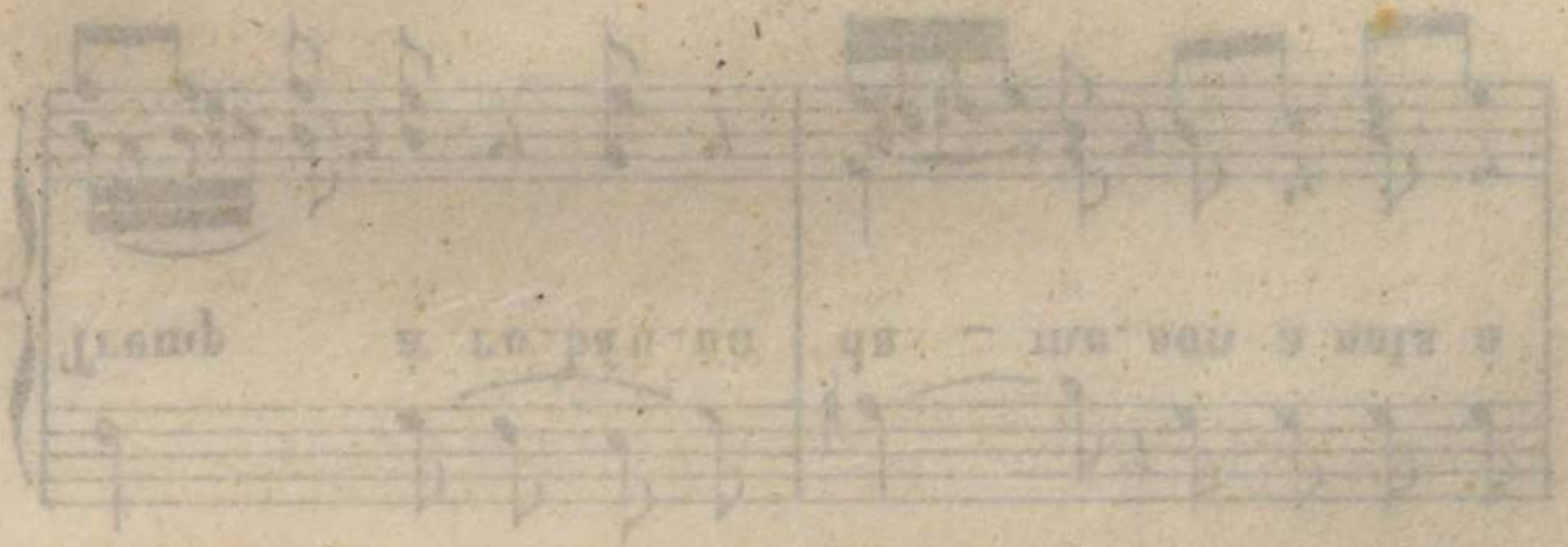

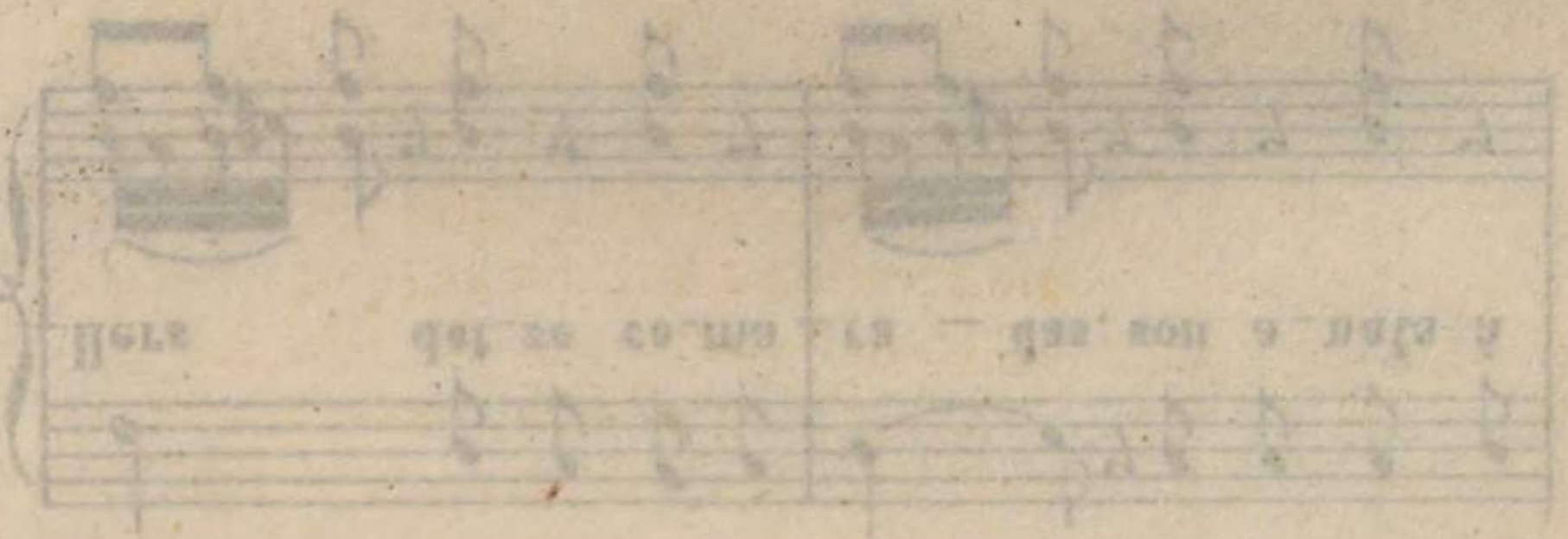

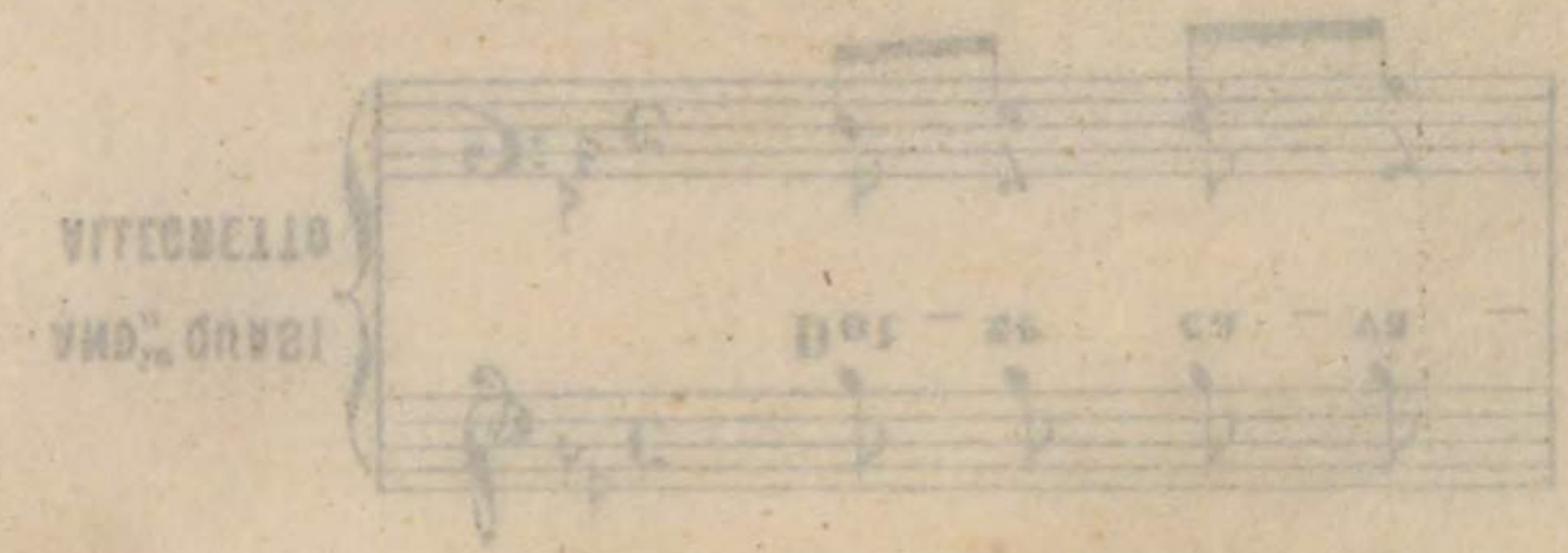

Dotze cavallers—dotze camaradas
son anats á Tremp—á robá' una dama:

quan ne son á Tremp—sola l' han trobada
sola en un balcó—qu' á la fresca estava.
—Senyora Isabel—¿ha sopat encara?
—No per cert senyors—que no tinch pas gana.
Mon pare no hi es—ni tampoch ma mare,
son al Aragó—que volen casarme
ab un mal vellot—que á mi no m' agrada.
—Senyora Isabel—ha de ser robada
á la mitja nit—ó á la matinada.
—Robada serè—si 'l lladre m' agrada.
A la mitja nit—sent soroll per casa.
—Deixáume vestir—que estich despullada.
Ja l' agafan dos—un per cada banda;
ab escala d' or—ja l' han devallada;
ab un cavall blanch—se l' han emportada;
ab capa de seda—la n' han abrigada,
y ab un mocador—li han tapat la cara
perqué no la vejin—son pare y sa mare.
Quan son á cavall—encontran son pare.
—¿Qui n' es eixa dama—que va tan tapada?
¿que 'n tè pòr del sol—ó de la rosada?
—No tè pòr del sol—ni de la rosada,
sino del ayret—que 'n talla la cara.
Un xich mes avall—troba sa germana.
—¿Qui n' es eixa dama—que va tan tapada?
que 'n tè pòr del sol—ó de la rosada?
—No 'n tè pòr del sol—ni de la rosada

sino del ayret—que 'n talla la cara.
Al ser mes enllá—ne troba á sa mare.
—¿Hont vas Isabel?—¿hont vas desditxada?
Baixa de cavall—y anémsen á casa,
demá á missa irás—ben acompanyada,
lo patge al costat—com toca á una dama.

NOTA.

Cada cop que 's comensa la tonada se tè que tornar á dir la lletra del vers darrer.

LO MARINER.

ANDANTINO

molto espresivo

A la bo_ra de la mar n'hi ha u_na don_

cresc.

dim. ze_lla n'hi ha u_na don_

poco cresc.

dim. ze_lla Que bro_da_va un mo_ca_

cresc.

_dor qu'es per la

dim. rey_na qu'es

poco cresc.

per la

dim. rey_na.

A la bora de la mar—n‘ hi ha una donzella
que ´n brodava un mocador—qu‘ es per la reyna.

Quan ne fou á mig brodat—li faltá seda:
veu vení‘ un bergantí y diu:—¡Oh de la vela!

Mariner, bon mariner—¿que ‘n portéu seda?
—¿De quin color la voléu—blanca ó bermella?
—Bermelleta la vull jo—que es millor seda.
—Entráu dintre de la nau—triaréu d‘ ella.
—Quan es dintre de la nau—la nau pren vela.
—Mariné ‘s posa á cantar—cansons novellas.
—Ab lo cant del mariner—s‘ es dormideta;
ab lo soroll de la mar—ella ‘s desperta.
—Quan ella s‘ ha despertat—ja no ‘n véu terra;
la nau es en alta mar,—pèl mar navega.
—Mariner, bon mariner—portáume á terra
que á mi ‘ls ayres de la mar—me ·n donan pena,
—Aixó si que no ‘u faré—qu‘ heu de ser meva.
—De tres germanas que som—so la mes bella.
L‘ una es casada ab un duch—l‘ altra es princesa
y jo pobreta de mí—so marinera.
L‘ una du faldillas d‘ or—l‘ altra de seda,
y jo pobreta de mí—‘n duch de estamenya.
—No n‘ es d‘ estamenya, no,—que n‘ es de seda
no sou marinera, no,—que ‘n seréu reyna,
que jo sò lo fill del rey—de l‘ Inglaterra,
y set anys que vaig pèl mar—per vos donzella.

Variants.

Vers 2.

Que broda d' un mocador—la flor mes bella.

Vers 4.

Veu venir un mariner—pèl mar navega.

Vers 6.

—¿De quina seda voléu—blanca ó bermella?

Vers. 13.

Quan ella s' ha despertat—pèl mar navega.

Vers 21.

La una tè un vestit d' or—l' altra de seda.

Entre 'l vers 22 y 23 se hi acostuma afegir dos versos mes, que naltres hem separat perqué no segueixen ab igual assonant y 'ls creyém ó corromputs ó pertanyents á una altra cansó que pot ben bé tindre 'l mateix argument, pero que, si es fundada nostra sospita, déu esser rimada ab altres assonants. Diuhen aixis los dos versos:

L' una va ab un cotxe d' or—l' altra de plata
y jo pobreta de mí—ab una barca.

NOTAS.

—

Eixa çansó es la mes popular y la mes coneguda

en tots los paisos En Suecia dú per nom *Lo nauixeret*, y acaba aixis:

«La nina esclamantse, diu:—«Ay! que desgraciada sò! quin mal casament me veig obligadaá fer!»—Lo nauixeret se hi acosta tot jugant ab sa espasa:—«Farás un casament tant bo, que desditjarne de millor no pots.—Jo no sò nauixer. So fill del mes brau rey de l' Inglaterra »

Un lletrat inglés molt amich nostre nos ha assegurat també que en Escocia n' hi ha una, y no deixa de esser molt notable, que's canta ab una tonada igual á la ab que naltres cantém *Lo mariner*. En Italia ab eix argument hi tenen dos cants populars; dels dos ne posarém mostra perqué 's veji la semblansa que hi ha entre la versiò de Catalunya y las Italianas.

Il corsale.

—Oh marinar de la marina—oh cante-me d' una canson.
—Monte' bela, su la mia barca—la canson mi la canteró.
Cuand la bela l' è stajta 'n barca,—bel marinar s'büta cante'.
L' han navigá pi d'sincsent mia,-sempre cantant cula canson.
Cuand la canson l' e' sta' fürnia,-la bela a ca' n' in völ torne'.
-Sej giä lontan pi d' scincsent mia-sej già lontan da vostra eá.

Il marinaro.

—Son leva'-me na matin—bin da bonora.
Son andajta ant' ël giardin—cöje d' rosëte.
Mi rivolto anver al mar,—i' e' tre barchëte;
una l' era carià d' or—e l' auta d' seda,
una l' era d' röse e fjor,—l' e' la pi bela.
—Oh veni, bela, sül mar—à eampre' d' seda.
—Mi sül mar n' a vöj pa 'nde',—ch' i hai nen de moneda.

—Oh veni, bela, sül mar—faruma credit.
Cuand la bela l‘ e‘ sül mar,—largo la vela.
—Marinar, bel marinar,—tire‘-me a riva!
—A riva pös pa tire‘,—che ‘l mar s‘ artira.
—Marinar, bel marinar,—tire‘-me a sponda!
—A sponda pös pa tire‘,—l‘ mar s‘ asprofonda.
—Marinar, bel marinar,—tire‘-me a gjajra!
—A gjajra pös pa tire‘,—che ‘l mar s‘ aslarga.
—Se me pare al lo savejs,—faria la guera.
—Se vos pare lo savejs—faria pa guera;
che mi son e‘ l fjöl dël re—de l‘ Inghiltera.

LA ESQUERPA.

dolce
ANDANTE
Per mes que 'ls can_tes an
Ah, ah tu pa'ls can_tan La gri_ta ban
Ay_la la gri_ta
que pel
Ah, ah tu pa'ls can_tan La gri_ta ban

ANDANTE

dolce.

Per mes que 'm can_tes au_

_ba_das La gri_va, gri_va! ca_sa

da ab tu no 'm veu_rán La gri_va bán

a_bans me 'n fa_ré u_na

truy_ta La gri_va, gri_va! que pèl

ai_gai_rá na_dant La gri_va ban!

—Per mes que 'm cantes aubadas
La griva, griva !
casada ab tu no 'm veurán,
La griva ban !
abans me 'n farè una truyta
La griva, griva !
que pèl aiga irá nadant.
La griva ban !

—Si tu te 'n fas una truyta
que pèl aiga irá nadant,
jo me 'n farè pescador
que te n' anirá pescant.

—Si tu te fas pescador
que me 'n anirá pescant,
jo me 'n tornarè una griva ,
ginestrons irè menjant.

—Si tu te 'n fas una griva
y ginestrons vas menjant,
jo me 'n farè un astor
que te n' anirá cassant.

—Si tu te fas un astor
que me 'n anirá cassant,
jo me 'n tornarè una llebre
d' aquell bosch que n' es tan gran.

—Si tu te fas una llebre
d' aquell bosch que n' es tan gran,

jo me 'n farè un cassador
que te n' anirá tirant.

—Si tu 't fas un cassador
que me n' anirá tirant,
jo me 'n posarè un vestit
hont las balas no hi podrán.

—Si tu te fas un vestit
hont las balas no hi podrán,
jo me 'n farè l' esbarser
que te l' anirá estripant.

—Si tu te fas l' esbarser
que me l' anirá estripant,
jo me 'n tornarè una herbeta
d' aquell prat que n' es tan gran.

—Si tu te fas una herbeta
d' aquell prat que n' es tan gran,
jo me 'n farè l' aiga fresca
que te n' anirá mullant.

—Si tu te fas l' aiga fresca
que me n' anirá mullant,
jo me n' tornarè rateta
que se n' anirá amagant.

—Si 't tornas una rateta
que se 'n anirá amagant,
jo me 'n tornarè un gatet
que te n' anirá cassant.

—Si tu te fas un gatet
que me n' anirá cassant,
jo me 'n tornarè la lluna,
pèls aires iré volant.

—Si tu te 'n tornas la lluna
que pèl cel irá volant,
jo me 'n tornarè lo núvol
que te n' anirá tapant.

—Si tu te fas lo gros núvol
que me n' anirá tapant,
jo me 'n tornarè una flor
que 'ls ulls s' hi enamorarán.

—Si tu te fas una flor
que 'ls ulls s' hi enamorarán,
jo me 'n farè jardiner
que te n' anirá regant.

—Si tu te fas jardiner
que me n' anirá regant,
jo me 'n tornarè lletuga,
lletugueta de enciam.

—Si tu te tornas lletuga,
lletugueta d' enciam,
jo me tornarè la terra
que te n' anirá criant.

—Si tu te tornas la terra
que me n' anirá criant,
jo me 'n tornarè una monja
y en convent me ficarán.

—Si tu 't tornas una monja,
en convent te ficarán;
mes jo 'm tornarè un fraret
y t' anirè confessant.

—Si tu 't tornas un fraret
que m' anirá confessant,
jo me 'n tornarè una morta
y á la tomba 'm tirarán.

—Si tu te fàs una morta
que á la tomba tirarán,
jo me 'n tornarè una caixa
y dins meu te ficarán.

VARIANTS.

També s' hi cantan eixas posadas que naltres hem tret per lletjas.

—Jo me 'n tornarè lletuga,
lletugueta d' enciam.
—Jo 'm farè oli y vinagre
y 'ls dos irém barrejant.

—Jo me 'n tornarè una plata,
una plata de biram.
—Jo serè dels convidats
dels que més te menjarán.

NOTA.

—

A Provensa, entre sos cants, tambe li tenen aquest ab lo nom de *Les transfourmatiens*. Se pot dir que n' es igual al nostre exeptuant lo comens.

—Margarido, ma mio,
mes premieres amour
te fau toucar d' aubados } bis.
d' aubados de tambours. }

—M' embarrasse d' aubados,
de qu les fai toucar,
s' acot dure plus gaire
iou m' anarai negar.

—S' acot duro plus gaire,
que te vagues negar,
iou me farai nedaire
et anarai sauvar etc.

Tot lo demès casi es igual, menos l' acabament que á dir veritat nos pláu mes lo de la nostra versiò.

Mr. Mistral en sa Mireya li posá eix cant; emperó lo rejovení ab tal gracia que apar tot un altre.

LA DAMA DE TOLOSA.

ANDANTINO
CON MOTO

P

A la vi _ _ la de To _

P

_lo _sa to _ta la gent va fu _ _

f

gir me _nos *rinf*

u _ _ na no _ _ ble *cresc.*

f

ff

da _ma que'n te

P

pres lo seu ma _ _

ff

p

1.a „

rit, me _nos *rinf*

rit.

A la vila de Tolosa—tota la gent va fugir
menos una noble dama—que 'n tè prés lo seu marit.

Set anys fa que lo tè pres—y altres set que no l' ha vist,
set y set ne fan catorze—que no ha vist al seu marit.

Un dia anant á la plassa—Capitel-lo véu venir.
—Capitel-lo, Capitel-lo—tornáume lo meu marit.
—Si vols que 'l marit te torni—has de dormi' ab mí una nit.
La dama gira y se 'n torna,—á son marit ho va dir.
—Feúho, feúho noble dama,—feúho per amor á mí,
que quan jo d' aquí dins surti—se recordará de mí.
La dama gira y se'n torna—se 'n va á fer lo qu' ell li ha dit.
Descordantse la cotilla—la dama fa un gran suspir.
—¿Que suspiras noble dama?—¿Perqué fas tan gran suspir?
—Si suspiro, es que suspiro—pèls amors del meu marit.
—No t' espantis noble dama—ja 'l veurás demá 'l matí.
L' endemá á punta de dia—noble dama 's va vestir.
Tot cordantse la cotilla—ja 'n va fer un gros suspir.
—No suspiris noble dama—no suspiris pèl marit.
Cinch mil homes tinch en armas—triarás lo mes bonich,
y si cap no te 'n agrada—jo serè lo teu marit.
Treu lo cap á la finestra—véu penjar lo seu marit.
—M' havéu llevat l' honra meva,—heu penjat lo meu marit,
Capitel-lo, Capitel-lo—vos recordaréu de mí.
La dama se 'n vesteix d' home—y al rey se 'n va aná' á servir.
Un dia fent centinella—Capitel-lo véu venir:
—Detente aquí Capitel-lo—ara es hora de morir.
—Tinguéu pietat, senyora,—tinguéu pietat de mi.

—La pietat qne tinguereu—al penjar lo meu marit.
Li dòna tres punyaladas:—la primera 'l va ferir,
la segona cáu en terra,—la tercera va morir.

Variants.

Vers 5.

Se 'n va á trobá' al comandant—al comandant de Madrit
—Deu lo guart lo comandant—¿si 'l vol treure 'l meu marit?

Vers 16.

—Noble dama es matinera;—á las quatre del matí
treu lo cap á la finestra—véu passar lo seu marit.

Vers 19.

Tres fills ne tinch á la guerra—triaréu lo mes bonich.

Vers 28.

—Se n' arrenca una pistola—y prompte n' hi posa 'l dit.

NOTAS.

Eixa cansó es molt popular y d' ella se n' han fet tota classe de treballs literaris; coneixém novelas y dramas ab aquest argument. Tot aixó diu ben clar que 'l fet que ha donat lloch á que 'ls cansoners y poétas se n' amparessen, no es un fet imaginari, si no que, al revès, es ben histórich.

Cada vegada que 's comensa la tonada se torna á dir l' últim vers de la posada d' abans.

LA MORT DE LA NUVIA.

LA MORT DE LA VIUDA.

ANDANTE

con delicatezza.

p

Lo di _ a de Sant Jo _

P

_an _ n'es di _ a _ da se _ nya _

mf

_la _ _ _ _ da i A deu Vi _ la de Ri _

mf

_poll en _ tre _ mitg de du _ _ gas

p *p*

PP

ay _ gas la ra la ra la la ra la ra la ra

PP *sostenuto.*

PP

la ra la ra la ra la ra la .

PP

ANDANTE

Lo dia de sant Joan—n' es diada senyalada.
A Deu vila de Ripoll
entremig de duas aigas.

Carrè amunt y carrè avall—vaig puntejant la guitarra.
A Deu vila de Ripoll
entremig de duas aigas.

Ja la veig dalt d'un balcó—soleta que 's pentinava
ab una pinteta d'or—y un escarpidor de plata.
Ja n' hi tiro un anell d' or—de set pedras viroladas,
ja n' hi tiro un mocador—tot brodat d' or y de plata.
Poso la sella al cavall,—costeta amunt me n' anava,
lo galó negre al barret,—la sabata ensibellada.
Quan á mitja costa sò—sento una veu prima y clara.
Ja me 'n giro al costat dret—veig la meva enamorada.
Ja me 'n giro per detrás—me la veig sota una mata.
Pego volada al cavall—dret á casa seva anava;
quan vaig ser á mig camí—sento tocar las campanas.
Veig venir un amich meu—que depressa caminava.
—¿Me sabrias di' amich meu—per qui tocan las campanas?
—Amich meu jo t' ho diré—per la teva enamorada.
—Válgam Deu com pot se' això—no hi ha un quart que l' he deixada.
Giro la brida al cavall—cap á casa seva anava.
Aixis que n' entro al carrer—veig mitja porta tancada.
Cortina negra al balcó,—lo meu cor se me n' hi anava.
Ja me 'n pujo escala amunt—com si jo fos de la casa.
Pujo 'l primer esglahó,—pujo 'l segon de la escala,
al ser á dalt del replá—me la veig amortallada.
Ja me li agenollo als peus,—ja li destapo la cara.

—Amor meu no 'm toquis pas—que jo 'n fora condempnada.
Vesten á baig del saller—trobarás la meva mare;
digas que 't donga las claus—las claus de la meva caixa,
trobarás un anell d' or—de set pedras viroladas,
trobarás un mocador—tot brodat d' or y de plata.
En lo calaixó del mig—trobarás las arracadas,
en lo calaixó de baix—trobarás l' anell de plata,
y lo ret de carmesí—dessota la roba blanca.
Despres ves á cal fuster—digas que 'ns fassin la caixa
que la fassin un poch gran—perqué 'ls dos hi pogám cabre.

NOTAS.

—

Pèl regular acaba esta cansó ab los dos versos següents que naltres suprimim pus trauhen tota la poesía á la composició :

Ja se n' arrenca un punyal—y se 'n dòna punyalada.
—Válgam Deu com pot se' això—duas morts en una casa!

Fixis la atenció en lo vers 20 y s' hi trobará que 's fa esment de una costum avuy desconeguda en moltas parts de Catalunya, mes qu' encara 's conserva en alguns pobles de montanya y en algunas vilas, com per exemple en Igualada. Parlém de la costum que hi havia abans, de posar una cortina negra al balcó de la casa en que s' ha mort algú. En Igualada encara avuy dia hi ha eixa costum, si bè algun xich cambiada: en lloch de la cortina, s' hi estén una grossa bandera del mateix color d' aquella.

Posém aquí la cansó italiana *La riprovatione* perqué 's veja la semblansa que te ab la nostra *mort de la nuvia* y *la flor de Vila Beltran* que s' trobará

mes avall. Qualsevol diria que aquella es composta dels dos cants catalans.

La riprovatione.

In questa tëra si 'l gh' è d' ün bel giovin—che s' vö maridà;
al fa cercà' la sua signora—gh' la voran no da'.
Gentil galante per quel rifiuto—s' è tan magonà,
l' ha salütato li suoi amici,—l' è andà a soldà.
Da li poc' tempo ricev' 'na lettra,—ben ben sigillà
dove a gh' disiva che la sua signora—l' è in let ammalà.
Gentil galant va dal capitani,—si mette ai so' pe':
—Sior capitani, mi ciami 'n grazia—che 'm daga al congè.
Al capitani si 'l ghe domanda:—«Cosa na vori fa ?»
—«D' andà' trovà' la mia signora—ch' l' è 'n lett ammalà.»
Quand' le' fü stato presso á la villa,—lü 'l sente à sonà':
i son campàn che sonan da morto ;—«A chi mai sarà?»
Quand' le' fü stat in mez' al paese,—lü 'l sente a cantà' :
si , l' è 'l convoi dla sua signora ,—ch' la van à sotterà !
Gentil galante sprona 'l cavallo,—el volta di strà.
—«Adës ch' é mort' la mia signora—mi torni soldà.
Addio padar, addio madar,—addio parent'!
M' avissi dat la vostra fia,—sarissi content.

Entre 'ls cants populars provensals un n' hi ha que ab lo titol *Pierrot*, forma part de la colecció publicada per Mr. D. Arbaud, qual cant es molt paregut y casi igual á la nostra *Mort de la nuvia*.

L' HOSTAL DE LA PEYRA.

ALLEGRETTO
BEN MODERATO

Al hos_tal de la

poco cresc.

Pey_ _ra ¡o_ _lá! tres da_mas van a_

sotto voce *mf*

_ná tres da_mas van a_ _ná, ja tru_can á la

PP *mf*

por_ _ta ¡o_ _lá! ja 'n res_po_nen qui hi

P

ha ¡o_ _lá! ja 'n res po_nen qui hi ha.

rin f

Al hostal de la Peyra (olá)—damas hi van anar
ja 'n trucan á la porta (olá)—ja 'n responen qu' hi ha? (olá)

Som unas pobres damas (olá)—si 'ns volen allotjar,
óbrals la porta mossa (olá)—y dèixalas entrar. (olá)

Dihuen á la mestressa:—¿Qué hi ha pera sopar?
N' hi ha tunyina ab seva,—hi ha congra y bacallá.
La una no te gana,—l' altra no vol menjar,
l' altra está prenyadeta—vol aná' á reposar.
Demanaren un quarto—per podershi tancar.
La mossa se las mira—no li van agradar.
—Agafa 'l llum tu mossa—véslashi á acompanyar.
Quan foren á la cambra—se varen despullar.
La mossa n' es traydora—pèl pany las va guaytar.
Se 'n baixa á baix la mossa—se 'n posa á suspirar.
—¿De que suspiras mossa?—¿que tens per suspirar?
—Qu' haig de tenir mestresa—que nos volen robar.
Portan calsetas curtas—pistolas als costats.
Anéu al llit mestressa—qu' á nit jo vull vetllar,
qu' avuy si no m' enganyo—nos tenen de robar.
Al sè' al llit la mestressa—ella al escó 's posá.
Quan son las deu tocadas—los lladres sent baixar.
Quan entran á la cuyna—ella 's posá á roncar,
ne feya la dormida—damunt de uns sachs de grá:
tres gotetas de cera—al pit n' hi van tirar.
La mossa n' es traydora—ronca que mes roncar.
Lo un ne deya al altre:—Ben adormida está.
Un bras de criatura—al foch ne van tirar.
—Qui está despert, s' adorm;—qui dorm, no 's despertará.
Ja 'n surten al defora—se 'n posan á xiular.

La mossa n‘ es traydora—la porta ‘ls va tancar.
—Obra la porta, mossa—cent escuts te ‘n vull dar.
—Ni per cent ni cinquanta—la porta s‘ obrirá.
—Aquell bras de criatura—si me ‘l volguesses dar.
—Lo bras be te ‘l daria—mes no ‘l puch apagar.
—Dins la pica del oli—tíral, s‘ apagará.
—Treu la má per la porta—que ‘l bras te ‘l vull donar.
La mossa n‘ es traydora—la má li va tallar.
—T‘ asseguro criada—que me l‘ has de pagar,
ab sanch de las tuas venas—la má me ‘n vull rentar.
Hostaler de la Peyra—te ‘n pots ben recordar.
La criada que tens—la pots ben estimar,
que te ‘n salvá la vida—y l‘ hostal de robar:
de tres fills que tú ‘n tens—li pots doná’ á triar.
Y si cap no li agrada—ja hi ha qui la pendrá.

VARIANTS.

Vers 16.

—Ay mestressa , mestressa—hem allotjat soldats !

Vers 21.

—Las dotze son tocadas ,—qui dorm be dormirá.
Ja van de cambra á cambra—per veure qui haurá ,
se ‘n baixan á la cuyna—la mossa hi van trobar.

Vers 24.

—Una candela encenén,—séu al pit li van tirar.
—Calléu , calléu traydors—no m‘ havéu d‘ enganyar.

Vers 36.

Treu la má sota la porta—que lo bras jo te ‘n vull dar ;
ab un sol cop de dastral—la má la n‘ hi va llevar.

LO ROMEU.

ANDANTE

Lo Ro_meu y la Ro_

_mi_a van á Mis_sa á Mont_ser_

_rat La Ro_mi_a va des_

_cal_sa, Lo Ro_meu va des_cal_

Tornada.

_sat Qui de la Ver_ge con_

fi_ _a may que_da de_sam_pa_rat.

Lo roméu y la romeua—van á missa á Montserrat,
la romeua va descalsa—lo roméu va descalsat.
Qui de la Verge confia
may queda desamparat.

La romeua está prenyada,—no sap l' hora del seu part;
se 'n gira cap endarrera:—Ay que 'n sò lluny de vehinat!
Qui de la Verge confia
may queda desamparat!

Se 'n gira cap á má esquerra—no 's troba ningú al costat;
se 'n gira per la má dreta—troba una dona al costat.
Tan bon punt com la va veure—deslliurá de un bell infant.
—Qui sou vos la bona dona—que tan prest m' havéu aydat?
—Jo sò la verge María—princesa de Montserrat.
—Si sou la verge María—lo meu fill vos siga dat.
Jo 'us lo dono mon fill, Verge,—jo 'us lo dono de tot grat,
féulo bisbe, ó bè canonge—ó bè abat de Montserrat.
—No 'l vull bisbe, ni canonge,—ni abat de Montserrat,
será un angelet del cel—que cantará al meu costat.

Variant.

Vers 10.

—Si sou la Verge María—prenéume lo meu infant,
véuse aqui lo meu fillet,—prenéulo per caritat.

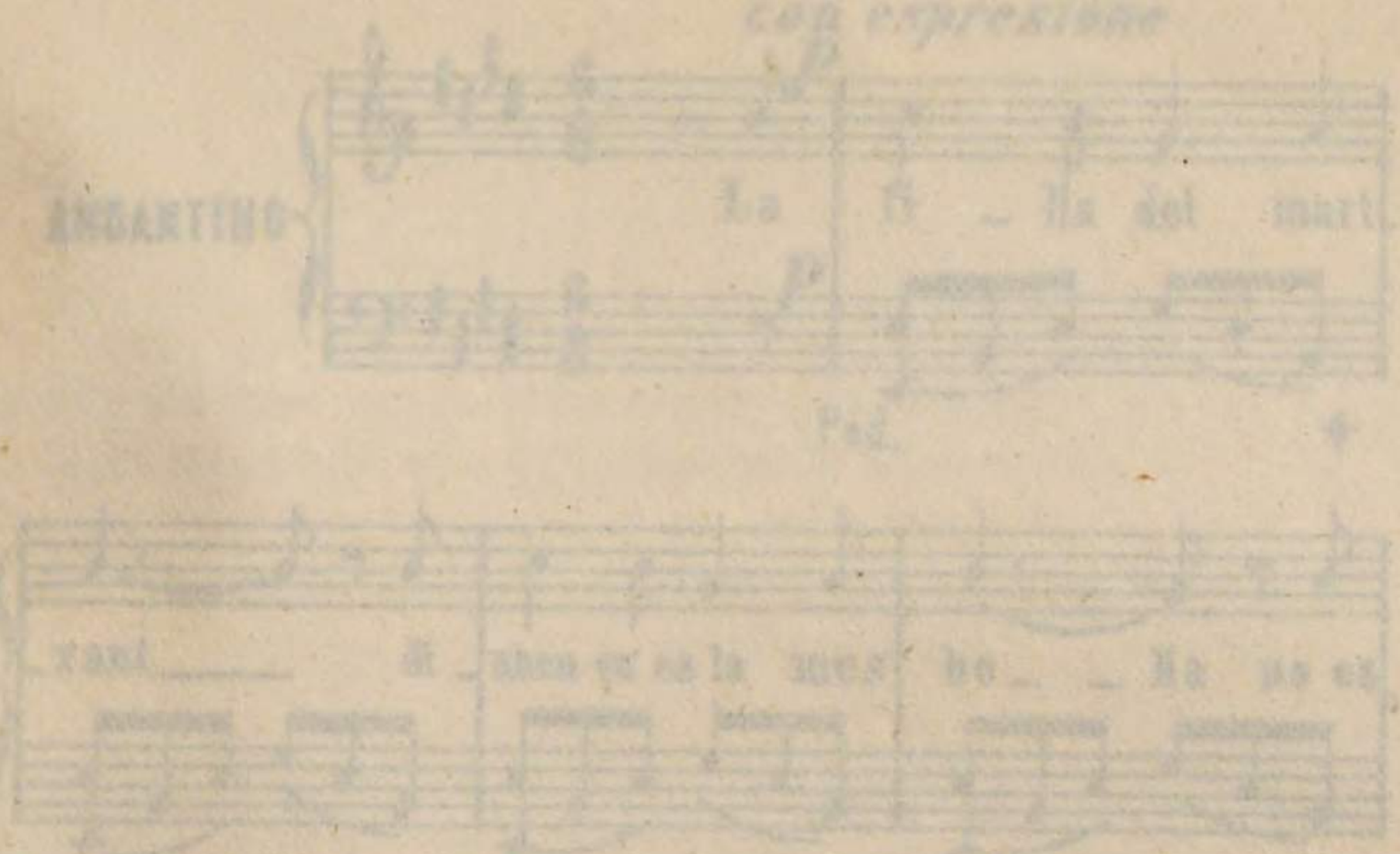

LA FILLA DEL MARTXANT.

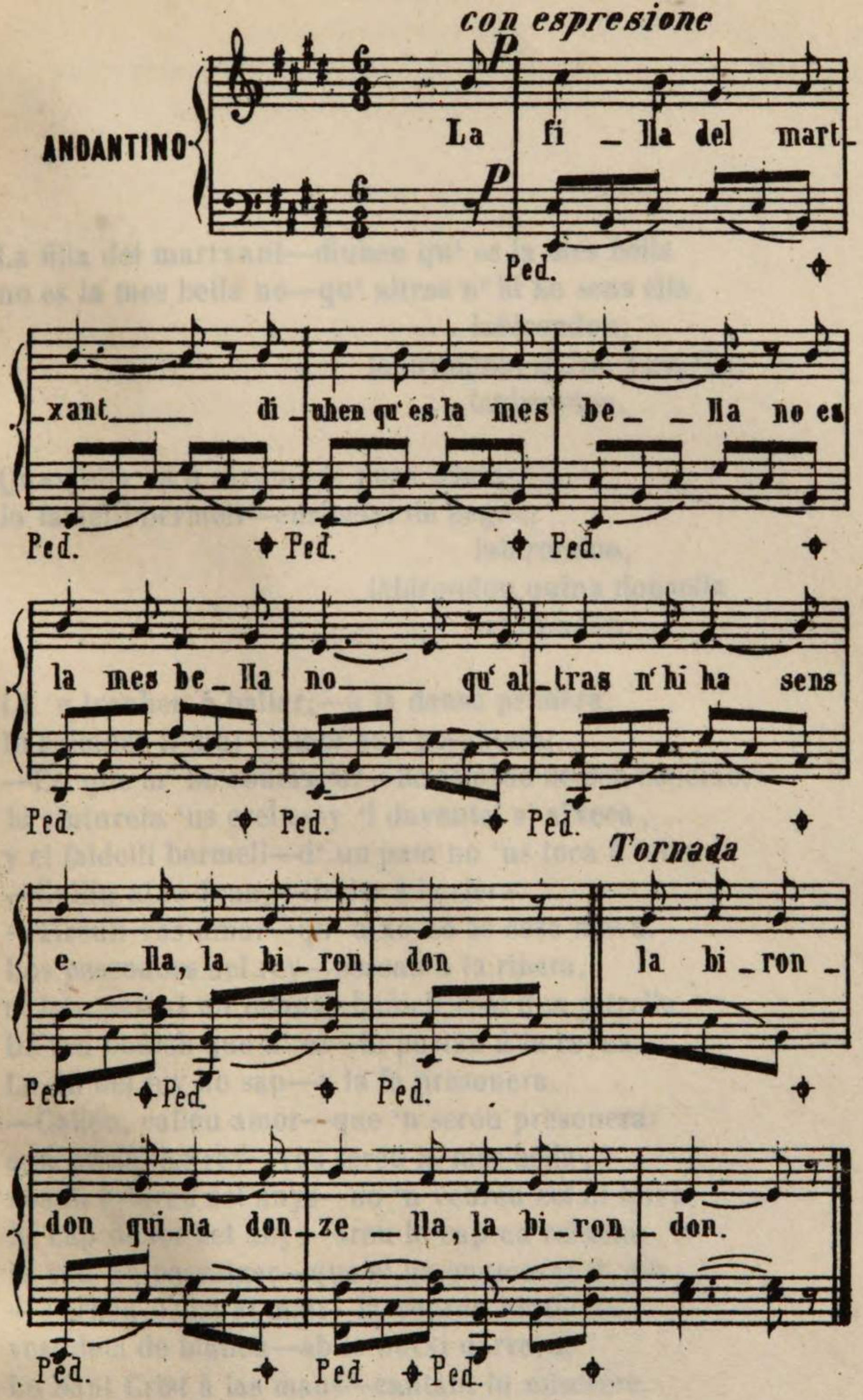
con espresione
ANDANTINO
La fi _ lla del mart_
Ped.
_xant____ di _uhen qu'és la mes be_ _lla no es
Ped. Ped. Ped.
la mes be_lla no____ qu' al_tras n'hi ha sens
Ped. Ped. Ped.
Tornada
e _lla, la bi_ron_don la bi_ron_
Ped. Ped. Ped.
don qui_na don_ze _lla, la bi_ron_don.
Ped. Ped Ped.

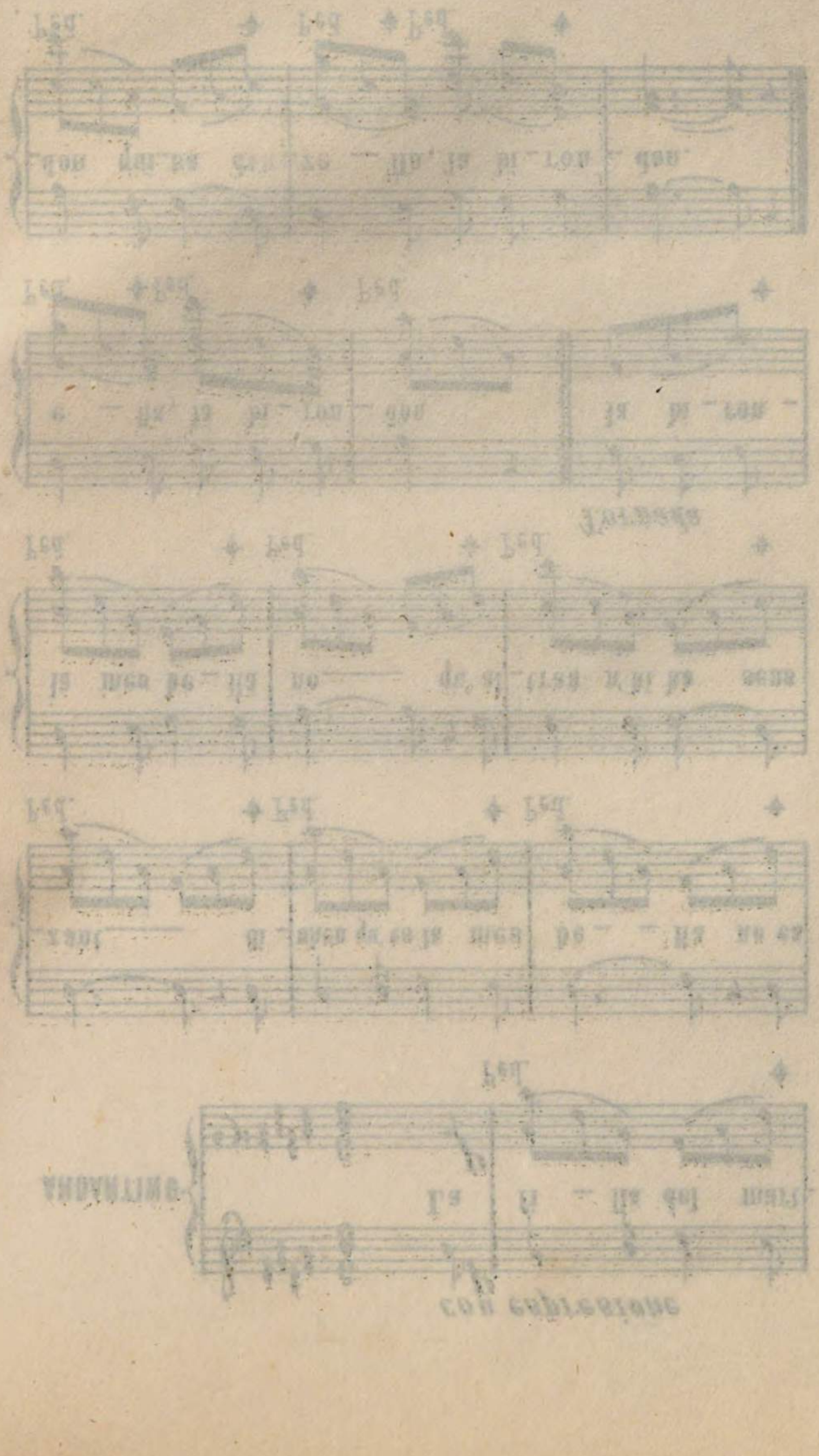

La filla del martxant—diuhen qu‘ es la mes bella
no es la mes bella no—qu‘ altras n‘ hi ha sens ella,
labirondon,
labirondon, quina donzella,
labirondon.

Quan ella va á sarau—se posa boniqueta,
lo faldellí bermell—enribetat de negre,
labirondon,
labirondon quina donzella
labirondon.

La ‘n trauhen á ballar;—á la dansa primera,
lo ballador li diu:—Amor sou pesanteta.
—En que m‘ ho coneixéu?—Be es prou de ben coneixe,
la cintureta ‘us creix—y ‘l davantal s‘ aixeca,
y el faldellí bermell—d‘ un pam no ‘us toca á terra.
—Cullíu aixó Joan,—tirého á la riera.
—Tiréuli vos amor—qu‘ aixó no es cosa meva.
Los pescadors del rey—pescan á la ribera,
n‘ han pescat un infant—bonich com una estrella.
De tan bonich que n‘ es—lo portan á la reyna.
Lo fill del rey ho sap—y la fa presonera.
—Calléu, calléu amor—que ‘n seréu presonera:
á la presò del rey—vos seréu la mes bella,
vos hi estaréu set anys—no ‘n veuréu cel ni terra.
Al cap de los set anys—treu lo cap en reixeta:
la veu un passatger—que s‘ ha enamorat d‘ ella....
—Tornéu demá al matí—la veuréu vestideta,
vestideta de blanch—ab lo butxí darrera,
Lo Sant Crist á las mans—cantant lo miserere.

Quan ella va passar—davant de casa seva,
ne va arrencá un gran crit:—¡Válgam Deu, mare meva,
si m' haguesseu casat—al cap de la quinzena!

Variant.

Vers 19.

—Al cap de los set anys—treu cap á la finestra,
ne véu passá' un baylet—que n' era de sa terra.
—Baylet, lo bon baylet—¿que hi fan á aquellas terras?
—De des que vos no hi sou—hi ha hagudas moltas guerras,
los barcos van per mar,—las galeras per terra.

CATARINA.

Quan ella va passar—davant de cada serra,
se va arrencá un gran crit—¡Válgam Déu, mare meva,
si es Napoleon cagat—al cap de la quinzena!

VARIANT.

CATALANA

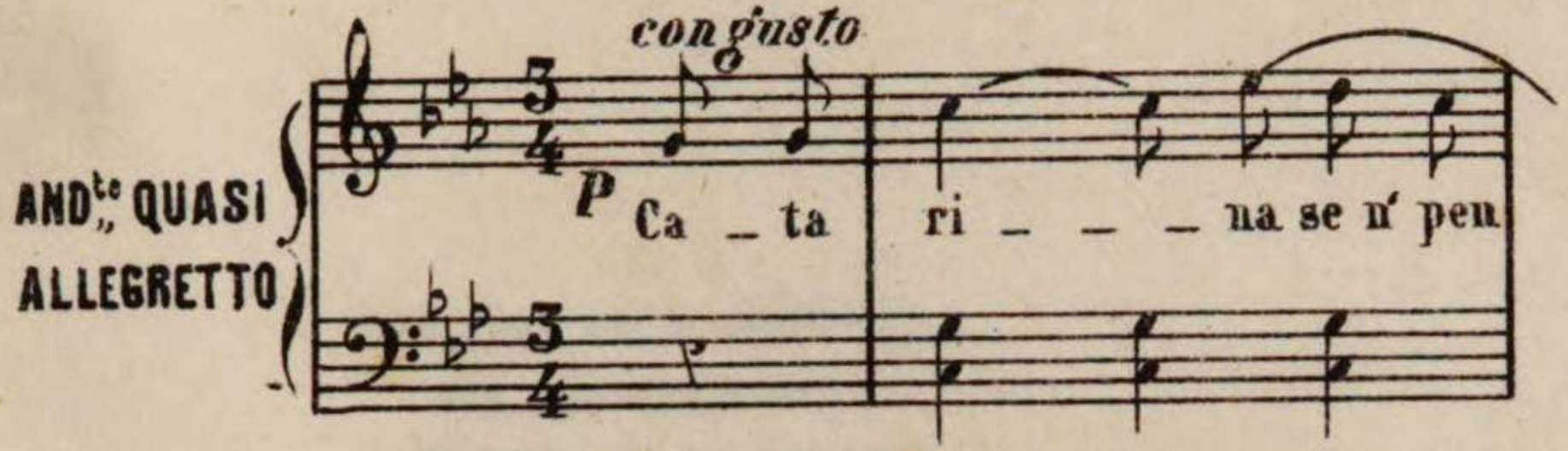
AND.te QUASI
ALLEGRETTO
con gusto
P
Ca _ ta
ri _ _ _ na se n' pen

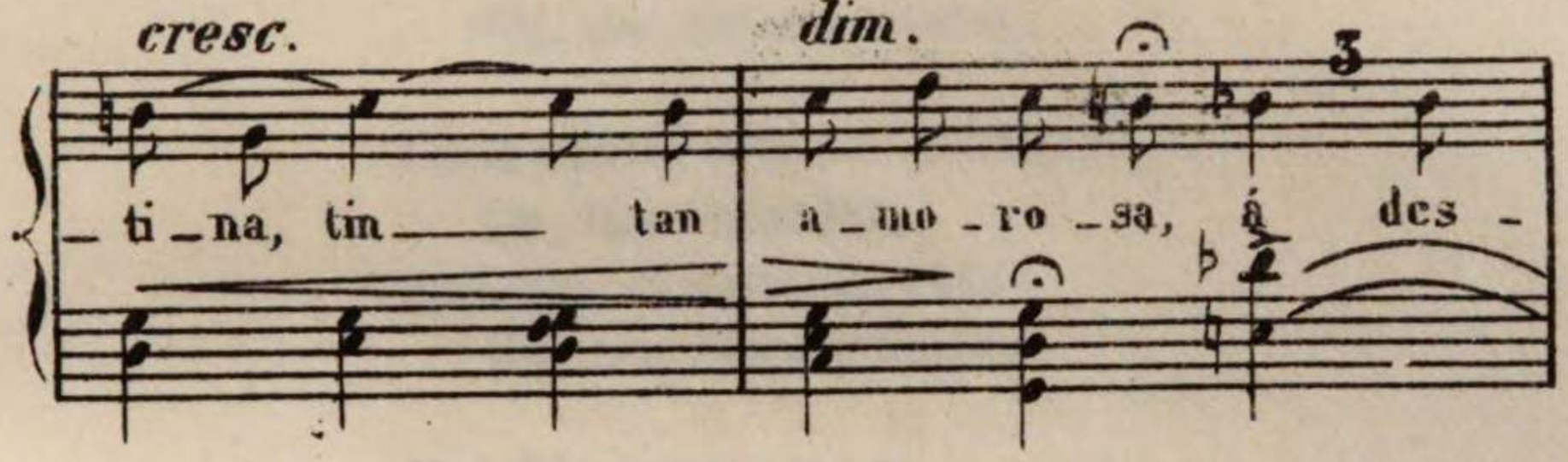
cresc.
dim.
_ ti _na, tin _____ tan
a _mo _ro _sa, á des -

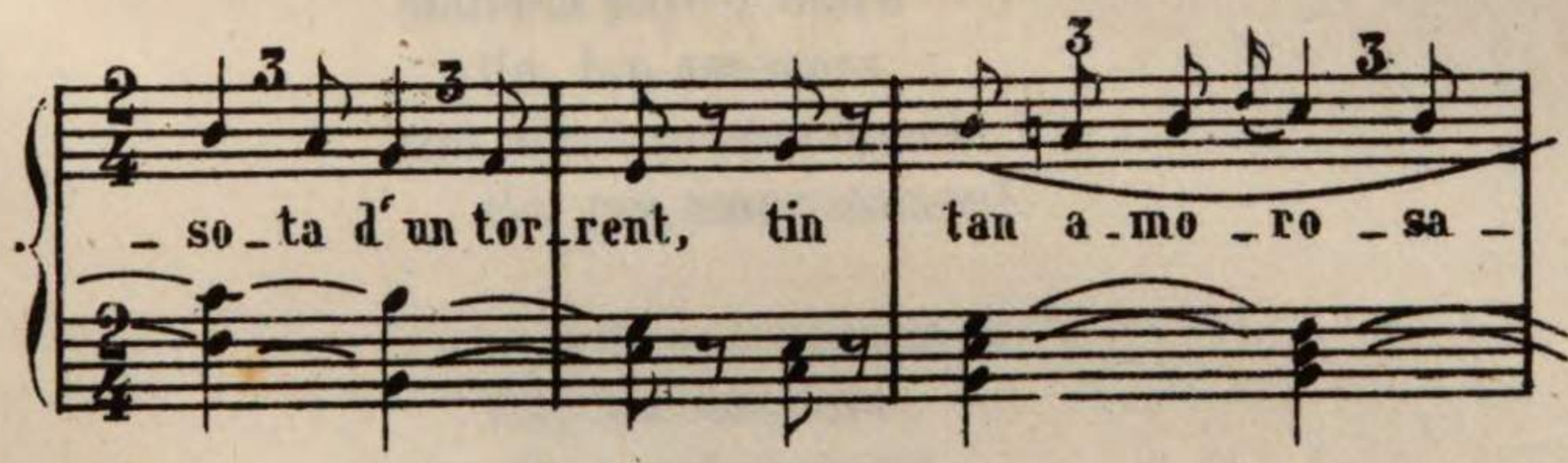
_ so _ta d'un tor _rent, tin
tan a _mo _ro _ sa _

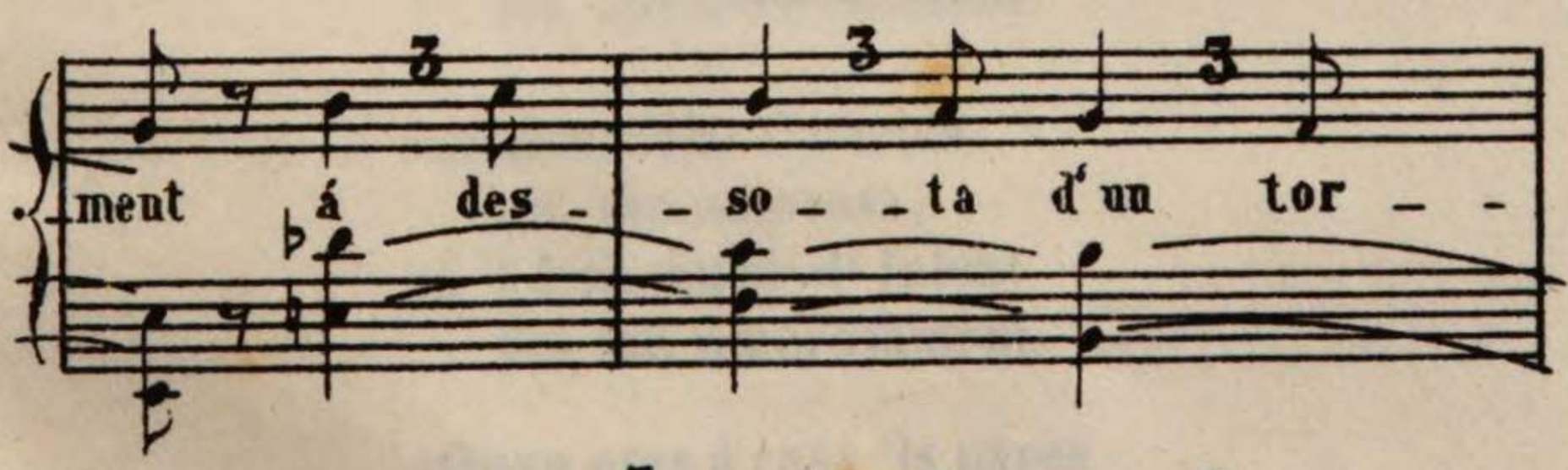
ment á des _
_ so _ _ ta d'un tor _ _

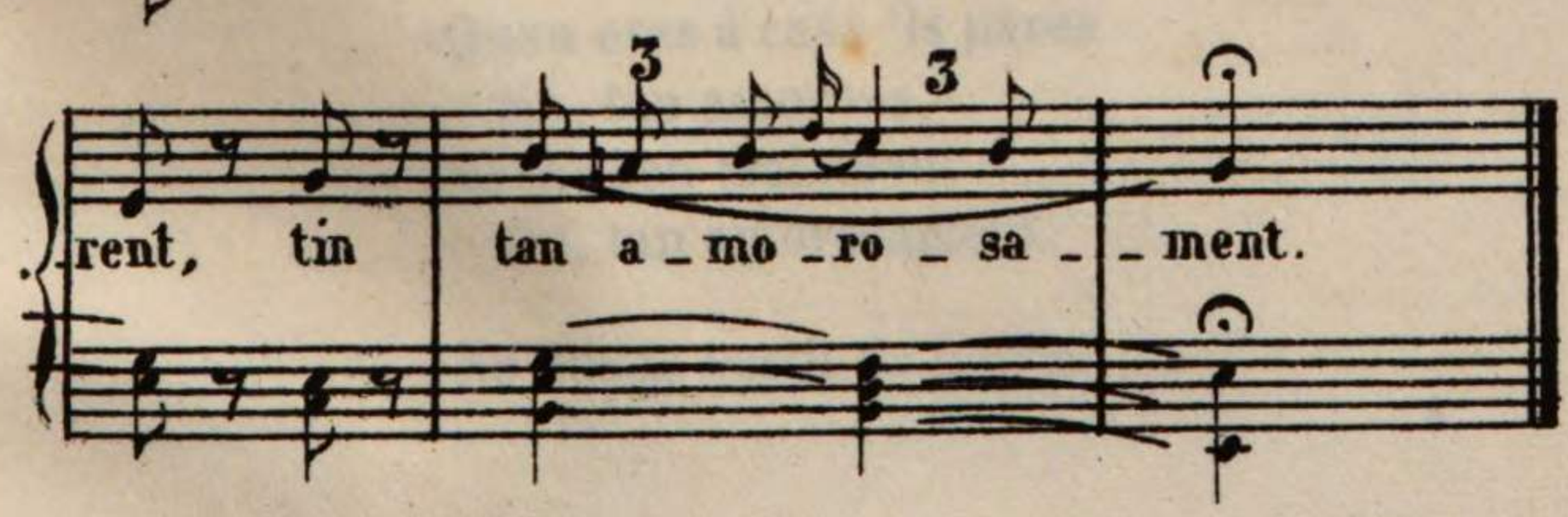
rent, tin
tan a _mo _ro _ sa _ _ment.

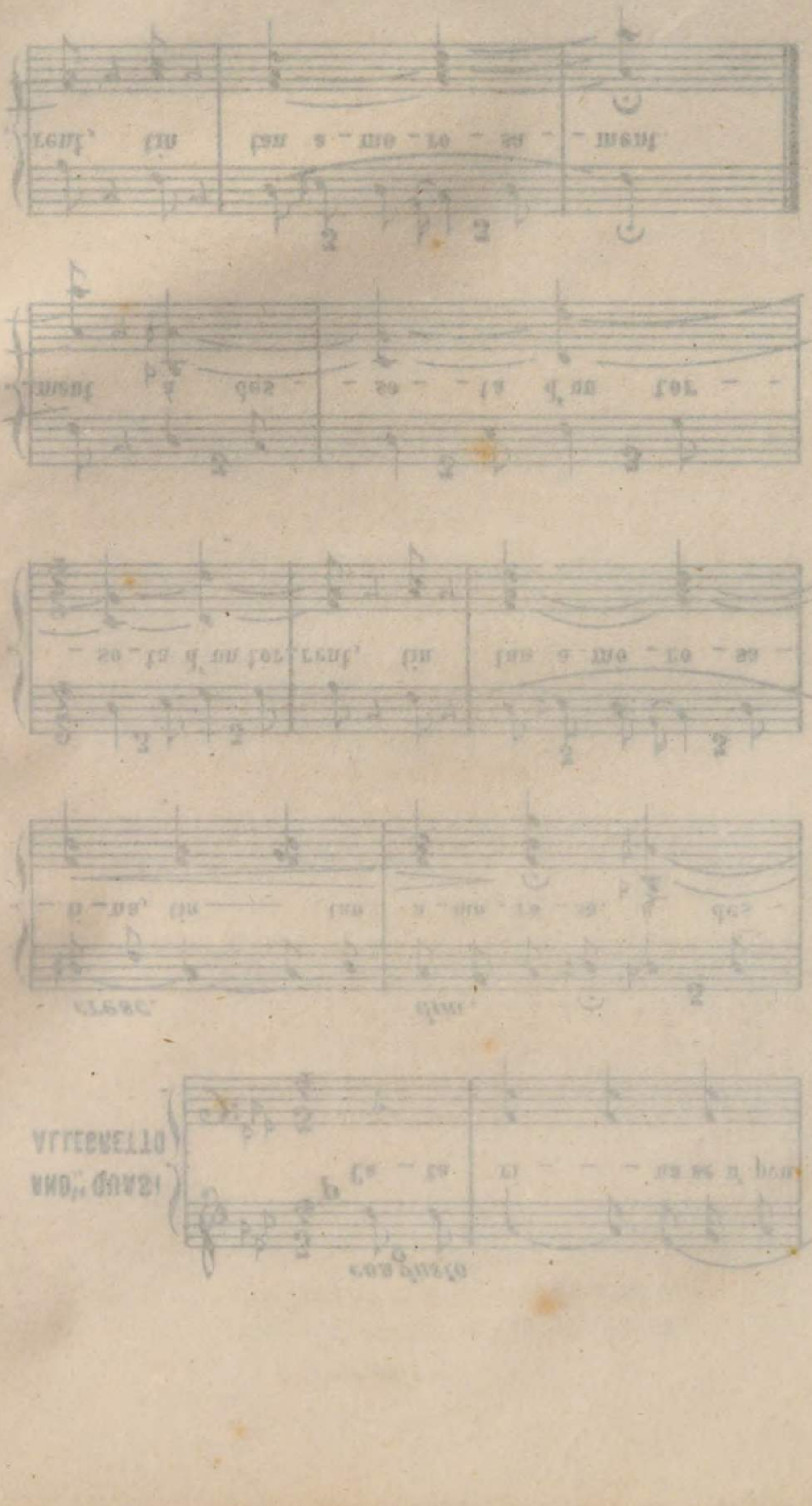

Catarina se 'n pentina,
tin, tan amorosa,
á dessota d' un torrent
tin, tan amorosament.

Cada cabell que se 'n trenca
tin, tan amorosa,
malehia 'ls seus parents
tin, tan amorosament.

Malehia pare y mare
tin, tan amorosa,
son marit primerament
tin, tan amorosament.

Son marit se l' escoltava
tin, tan amorosa,
aquest enrahonament
tin, tan amorosament.

—Calla, calla Catarina
tin, tan amorosa,
ja 't farè mudá' d' intent
tin, tan amorosament.

«Quan eras á casa 'ls pares
tin, tan amorosa,
anavas ben malament
tin, tan amorosament.

«Ne duyas vestit de borras

tin, tan amorosa,
ab pedassos mes de cent
tin, tan amorosament.

«Ara dus vestit de seda
tin, tan amorosa,
brodat ab un fil d' argent
tin, tan amorosament.

«Anavas á guardá' cabras
tin, tan amorosa,
per aquell bosch y torrent
tin, tan amorosament.

«Anavas descalsadeta
tin, tan amorosa,
trepitjantne gebre y neu
tin, tan amorosament.

«Tenias cotxe de fusta
tin, tan amorosa,
y ara 'l tens d' or y d' argent
tin, tan amorosament.

«Catarina, Catarina
tin, tan amorosa,
ja 't passará aquest bon temps
tin, tan amorosament.

«Ara dus vestit de seda
tin, tan amorosa,
brodat ab un fil de argent
tin, tan amorosament.

«Tu durás vestit de borras
tin, tan amorosa,
ab pedassos mes de cent
tin, tan amorosament.

«Tornarás á guardar cabras
tin, tan amorosa,
per los boschs y los torrents
tin, tan amorosament.

«Anirás descalsadeta
tin, tan amorosa,
trepitjantne gebre y neu
tin, tan amorosament.

NOTA.

—

Entre las cansons provensals n' hi ha una que du 'l mateix responement, responement molt conegut á Fransa per cantarse en la cansò *la Vieille*.

. . . . . .

La vielho s' en vai es dansos
s' asseto pres d' un galant,
tant amourouso,
s' asseto pres d' un galant
tant amourousament.

. . . . . .

La vielho se mett' á rire
li mouestro doues dents davant,
tant aumourouso
li mouestro doues dents davant
tant amourousament.

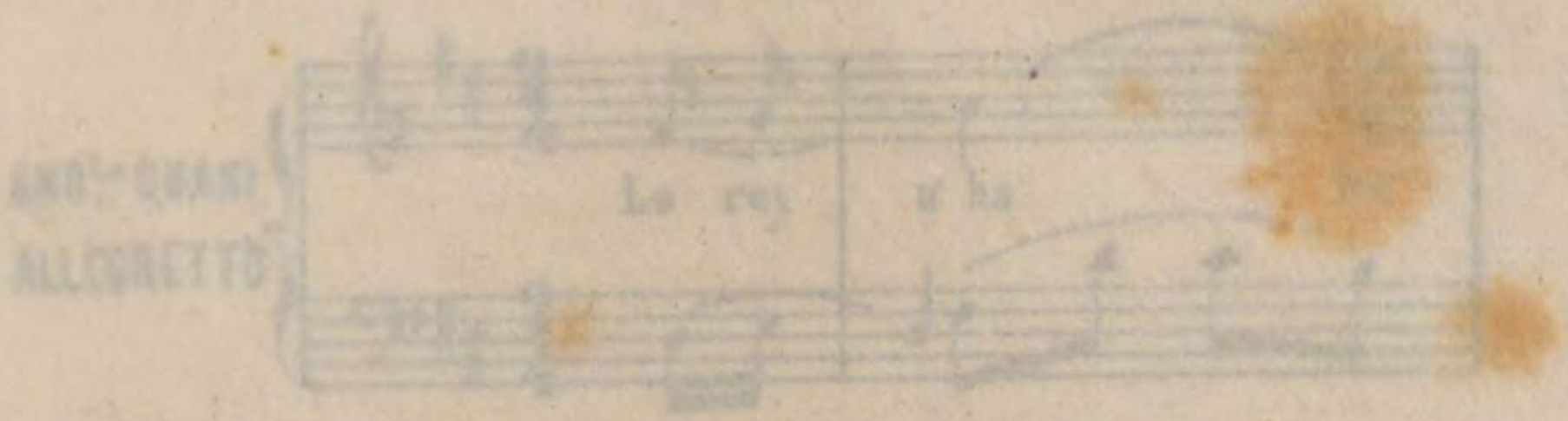

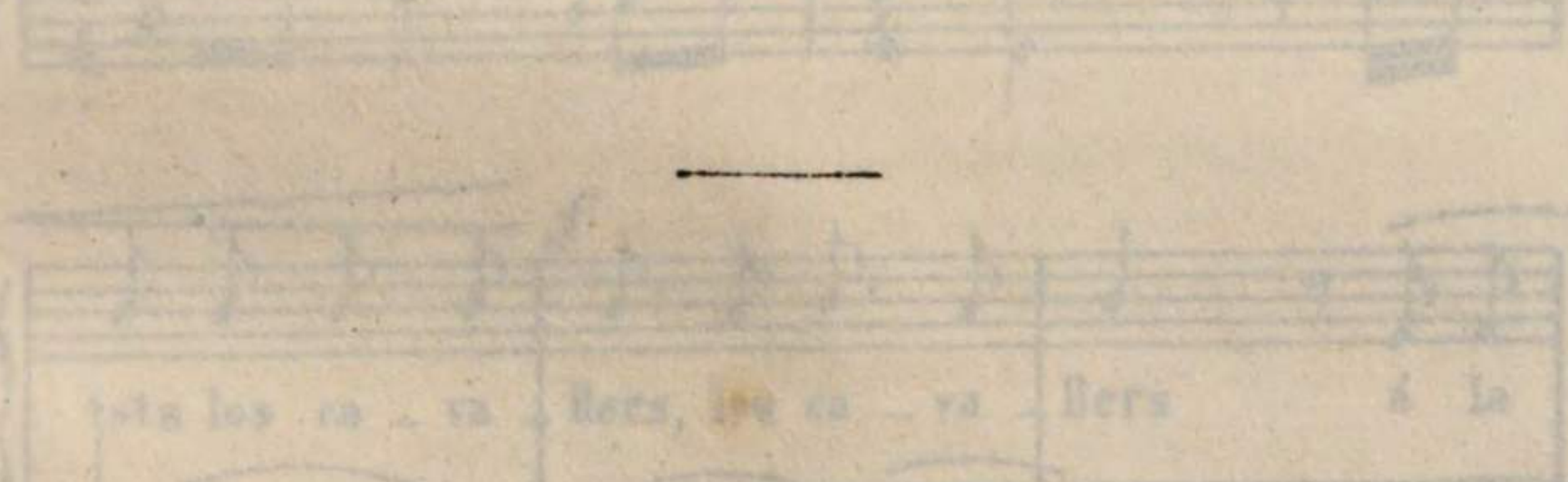

LA PORQUEYROLA.

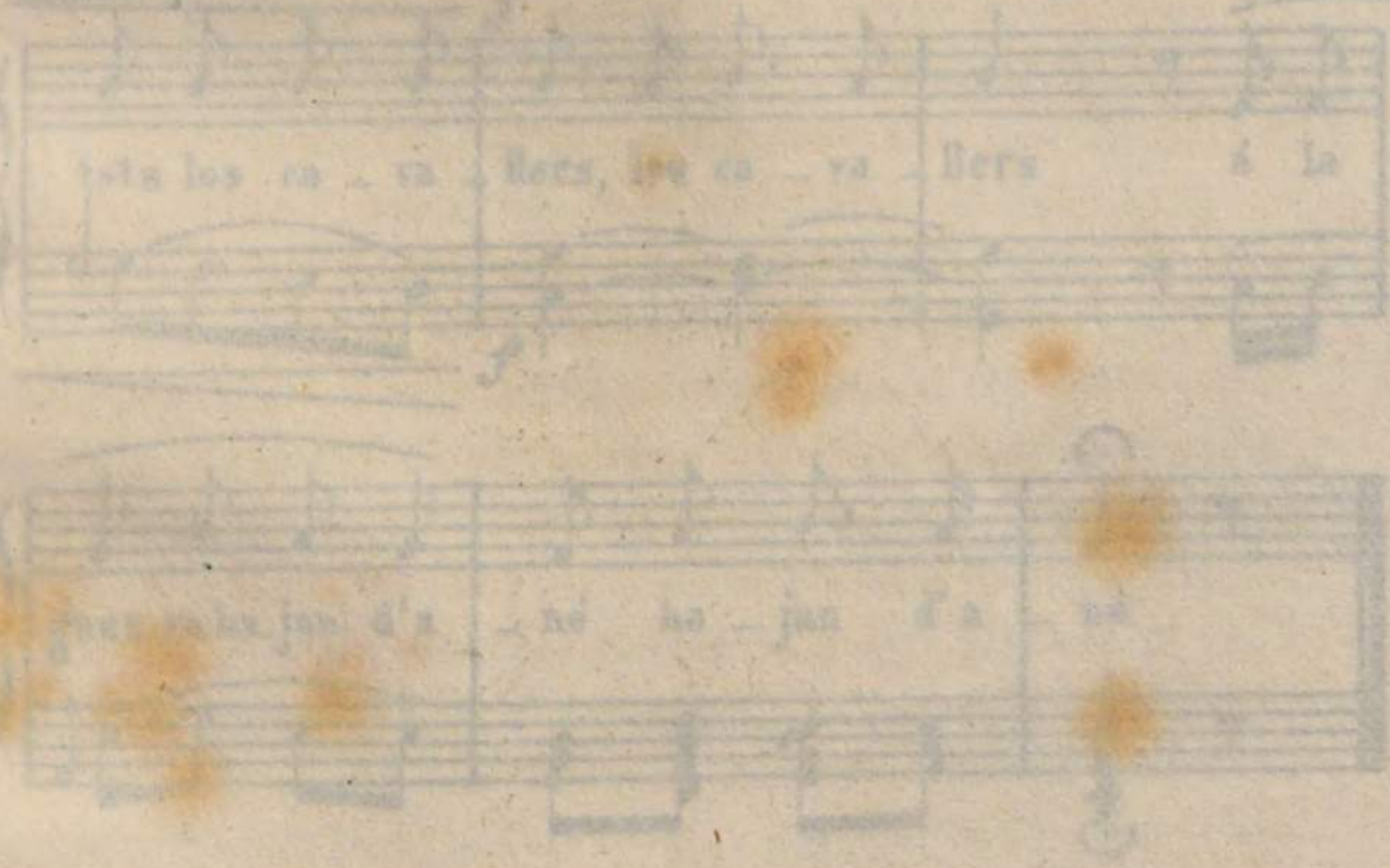

Гу Боводелвоу

ANDte QUASI
ALLEGRETTO

Lo rey n'ha fet

fé unas cridas, unas cridas, unas cri__das

n'ha fet fé si n'ha fet fé, per qué

f

tots los ca_va_llers, los ca_va_llers á la

f

guer_ra ha_jan d'a_né ha_jan d'a_né.

Lo rey n‘ ha fet fé‘ unas cridas—unas cridas n‘ ha fet fé‘
perqué tots los cavallers—á la guerra hajan d‘ané‘.

Lo cavaller En Guillem—aquell també hi ha d‘ ané‘.
tè la muller tan bonica—que no la gosa deixé‘.

Ja l‘ encomana á sa mare—perqué la goberni be,
ó que no li mani feynas—qu‘ ella no las puga fé‘,
que li compre filoseta—y l‘ ensenye de filé‘
y també didal de plata—y l‘ ensenye costuré‘.
Las feyneta‘s qu‘ ella feya—son planxá‘, cusí‘ y brodé‘,
si ‘l broder no li agrada—que li ‘n fassa fer mitjé,
si lo mitjé no li agrada—que no li ‘n fassa fer re.
Quan lo cavaller fou fora—porqueyrola la ‘n fan sé‘.
—Porqueyrola, porqueyrola—es hora d‘ aná‘ á avié‘,
llévat la roba de seda—y pòsat la de borré.
Jo t‘ en poso set fusadas—y un feix de llenya també.
—Ay sogra la meva sogra!—¿ahont anirè á avié‘?
—A l‘ alsinar d‘ En Guillem—bon alsiná‘ hi sol havé‘.
Al cap d‘ avall de set anys—lo cavaller ha torné.
Un dia cantant soleta—véu venir tres cavallé‘.
En Guillem ne diu als altres:—Caminém á tricoté
que una veu que n‘ hi sentida—m‘ apar qu‘ es de ma mullé.
Deu vos guart la porqueyrola—Bén arrivat cavallé.
—No ‘m diriau porqueyrola.—¿de qui son los llorigué?
—Del cavaller En Guillem,—Deu lo guart allí ahont e‘.
—¿Me diriau porqueyrola—que ‘us han donat per brené?
—M‘han dat un xich de pa d‘ordi—y encara prou n‘hi hagué·
—Aném, aném porqueyrola—que ja es hora de encorté.
—Set fusadas tinch al dia—y las quatra tinch de fé,
y un feix de llenya pèl vespre—que á fé es lo que ‘m pesa me‘

Se n‘ arrenca de l‘ espasa—fa petá‘ un avellané‘
y ab la punta de l‘ espasa—un feix de llenya li ‘n fé‘;
de tant soroll com ell feya—un porcell n‘ hi fujiguè.
—Porqueyrola, porqueyrola—¿hont hi hauria un hostalé‘?
—Vagi aquí á casa la sogre,—bona vida solen fé‘
de capons y de gallinas—y algun pollastre també.
—Aném, aném porqueyrola— que ja es hora d‘ encorté‘.
—No aniré á dormir á casa—que be prou me ‘n guardaré.
—Si que hi vindrás porqueyrola—que jo te ‘n defensaré.
Quan á casa n‘ arrivaren—li va dir lo cavallé :
—Porqueyrola, porqueyrola—¿que te ‘n donan per sopé‘?
—Una sopa de pa d‘ ordi—que prou l‘ haig de menesté‘.
—Hostalera, la hostalera—¿qui vindrá ab mí á sopé‘?
—Que hi vinga la nostra jove,—ma filla la ‘n guardaré.
—Set anys no hi menjat en taula—y altres set me n‘estaré:
menjaré al cap de l‘ escala—com si fos un ca llebré.
—Hostalera, la hostalera—¿qui fa llum al cavallé?
—Que ‘n fassa la nostra jove,—ma filla la ’n guardaré.
—Hostalera, la hostalera—¿qui vindrá ab mí a cuixé‘?
—Que hi vinga la nostra jove,—ma filla la ‘n guardaré.
—Abans jo no hi aniria—de finestra ‘m tiraré.
—Set anys no he dormit ab home-ni á nit que no hi dormiré,
sino á la bora del foch—com si fos un gat cendré.
Ja l‘ agafa per un bras—y al quarto se la emporté.
A la porta de la cambra—un anell li entreguè.
Ja van girar la clauheta—y al llit se varen fiqué‘.
L‘ endemá á la matinada—la sogra ja la cridé.
—Llévat, llévat, porqueyrola-que ‘ls porcells ja grunyen bè.
Jo te ‘n poso set fusadas—y un feig de llenya també.
Llévat, llévat, porqueyrola—que te ‘n tens d‘ aná’ á avié‘.
—Féuhi anar la vostra filla,—ma muller la ‘n guardaré.
Si no fosseu mare meva—jo ·us faria cremé‘
y la cendra que ‘n fariau—mereixeriau venté.

NOTAS.

Eix romans es molt antich y fill mes ó menys directe de la cansó bretona *los dos germans*. De esta cansó los provensals ne feren una ab lo titol *la pourcheireto* y d' eixa isqué lo nostre cant. Las terminacions en *é* no es lo que 'ns fa creure que sia tret del provensal, res de això; mes si 'ns ne fa estar certs la igualtat casi literal dels dos cants. Posarém al peu d' aquesta nota la traducció del cant Bretó y l' original del cant de la Provensa, y tothom podrá jutgar per sí mateix. Lo personatge que representa al marit en la versió provensal, tè per nom *Guillem de Beauvoire*; en la bretona passa l' acció al castell de Fouet. En la cansó catalana també porta per nom Guillem lo compte, si be es veritat que en certs indrets se li dona també 'l nom de En Francisco de Flores.

LOS DOS GERMANS.

—Si me 'n vaig á la guerra, com penso ferho, ¿ahont ficarè ma muller? ¿A qui deixarè ma dolsa amiga pera que me la guardi?—Enviéula á casa, germá meu! Si 'm voléu fer content, enviéula á casa y s' estará ab mas fillas que son de bona familia!

Poch temps despres feya goig de veure 'l pati del castell de Faoüet tot plé de cavallers, tots ab la creu roja sobre l' espatlla, á dalt de cavall, y ab son penó cada un d' ells: venian á cercar al senyor del castell per anar á la guerra.

Tot just havia aquest eixit del castell, quan ja tots, grans y petits, comensaren á dir á la jove esposa :—Trayéuvos lo vestit de roba bermella y poséuvosen un de roba blanca: poséuvos un vestit blanch qu' aniréu á guardar béns.

Set anys de carrera la pobre dama no feu altre cosa que plorar : passats que foren los set anys li va vindre un xich d' alegria y encara un poch de ganas pera cantar.

Y un jove cavaller que tornava de la guerra sentí de lluny sa dolsa veu que cantava.

—Atúrat ! patge pren las bridas del cavall: sento aquí dalt de la montanya una veu dolcíssima que canta , y eixa veu avuy fa set anys que la vaig sentir per primera vegada.

—Bon dia, pageseta : ja hauréu dinat, tota vegada que cantéu tant , no es aixi?—Lo meu dinar , gracias á Deu, ha sigut un tros de pa sech que m' hi menjat aquí mateix.

—Digáume , hermosa donzella , ahont podrè trobar hostal per' mí y bona herba per' mon cavall ? —Cavaller, anáu á casa mon conyat y trobaréu un bon llit; anéu á casa mon conyat y vostre cavall tindrá herba fresca.

—Gracias, joveneta; y digáume ¿es ofici vostre, lo tindre queguardar béns?—Mon marit es á la guerra, y eixa es la rahó perqué 'm fan ser pastora.

« Era un jove molt guapo 'l meu marit, y tenia uns cabells tant rossos com los vostros, cavaller. — Miráume, miráume be, donzella, y potser me coneixeréu. »

Quan arribá á casa de son germá digué:—Bon dia y bona sort per aquesta casa. Germá meu ¿ hont es ma muller que 'us vaig encarregar ?

—Guapo y valent com sempre! Sentáuvos, germá meu. Ha anat á Kemperlé ab las damas: anat á Kemperlé ahont hi ha una gran festa: quan torni la trobaréu aquí.

—No , respon lo cavaller , ella no es fora : l' he trobada á la montanya que guardava béns y es darrera de aquella porta que está plorant.

«Germá, ets un perdut! Si no fos per respecte á la

casa de mos pares ja hauria regat ab ta sanch lo llindar d' aquella porta.

LA POURCHEIRETO.

N' es Guilhem de Beauvoire—que se voou maridar,
la pren tan jouveneto—se saup pas courdelar.
Au bout de cinch semanos—á la guerr' es anat.
A sa dono de mero—la vai recoumandar:
—Vous recoumande, mero,—de li ren faire far;
la fetz pas an' à l' aiguo,—ni fierar, ni pastar,
mandetz-la á la messo,—fassetz-la ben dinar;
emé les autros damos—mandetz-la proumenar.
Au bont de cinq semanos—les pouercs li à fach gardar.
S' en vai sur la mountagno—et s' es mes' à cantar.
De tant que elo cantavo—fai resclantir la mar.
Et Guilhem de Beauvoire—qu' es delà de la mar:
—Semblarie qu' es ma fremo—que s' es mess' à cantar?
Oh! pagi, moun beou pagi,—la fau anar trouvar;
mete la sello rougeo,—les estrious argentats;
iou passarai par terro,—tu passarás per mar.
A travassat montagnos,—montagnos et la ma .
—Digatz, la pourcheireto—me fariatz pas goustar?
—Ai que de pan d' avoino—à-n-un cruveou passat,
et de trempo pourrido,—mes pouercs l' ant refusad'.
—Digatz, la pourcheireto—vous voudriatz retirar?
—Mes sept fuayos de soyo—soun encar' á fierar,
et moun fagot de verno—es encar à coupar.
Derranco soun espeio—soun fagot li à coupat.
—Digatz, la pourcheireto,—¿qu me retirará?
—Anatz veire l' houstesso—que vous retirará.
—Boun soir, damo l' houstesso—me voudriatz retirar?
—Dins uno belo chambro—iou vous farai couchar.
—Digatz, damo l' houstesso—l' y a degun per soupar?
—L' y a que la pourcheireto—que vau pas l' esperar.
—Fau que sie pas grand cavo—se vau pas l' esperar.
Venetz, la pourcheireto,—venez-vous doune sopar.
En se mettent à tauro—elo fai que plourar.

—Qu‘ avetz, la pourcheireto.—que fetz ren que plourar?
—L‘ y a sept ans qu‘ à la tauro—iou n‘ en ai plus soupat.
—Digatz, damo l‘ houstesso—l‘ y a degun per couchar?
—L‘ y a que la pourcheireto—¿se la vouretz menar?
Eou la pren et l‘ embrasso,—em‘ eou la fai mountar.
Doou liech à la fenestro—elo se vai gitar:
—Oh Guilhem de Beauvoire,—que sies delà la mar,
se Diou te fai la graci—de pousquer retournar ,
ta cruelo de mero—m‘ a ben abandounat.
—Oh! taizets-vous madamo,—siou ce que desiratz.
—Ah! moustretz-me la baguo—que iou vous ai dounat.
Quand ven lo matinado—lou jour per se levar:
—Levo te pourcheireto,—los pouercs vene gardar,
sount darrier la gamato—que fan ren que renar.
—Anetz-ly vous, ma mero,—que les a proun gardats;
se n‘ eriatz pas ma mero,—vous fariou pendourar.
Mai coumo siatz ma mero—iou vous farai murar,
entre les doues muralhos—l‘ aiguier l‘ y ralhara.

Vejis ara si es ó no casi lletra per lletra eixa cansó igual á la catalana. Ab una sola cosa ‘s diferencia y es en los assonants. Los d‘ eixa son en *a* y ‘ls de aquella en *e*. Aixó que sembla ser una prova en contra de nostra sospita es un argument á favor de la mateixa. Si be es cert que la versió provensal que hem copiat acaba en *a*, en Provensa també se ‘n coneix una altra en que l‘ assonant es en *e*, y en honra de la veritat tenim que dir qu‘ eixa darrera es la mes antiga de las dos versions provensals.

N‘ es Guilhem de Beouvoire—tant jouyne à pres moulher,
la pren tant jouveneto—se saup pas cordeler etc.

A mes, ¿las paraulas *couixè*, *brodè*, *tricotè*, *sopè*, *emportè*, y ‘l mateix nom de *Beauvoire* , suprimit en la versió catalana , no ‘ns dihuen ben á las claras l‘ origen provensal de aquest cant?

LA FLOR DE VILA-BERTRAN.

MODERATO

8as

Fran _ cis _ _ ca de

má us cun _ vi _ _ do á la plas _ sa á

trau _ _ re ball á la plas _ sa

de las ver _ _ gés vos sé _ _ réu la

Tornada.

prin _ _ ci pal. ¡ Á _ deu y a di _ os Fran

_ cis _ ca la flor de Vi _ la Ber _ tran.

—Francisca demá 'us convido—á la plassa á traure ball
á la plassa de las verges—vos seréu la principal.
¡Adeu y adios Francisca
la flor de Vila-Bertran!

L' endemá quan va á la plassa—la troba qu' está ballant;
fa dos passos endarrera,—veu venir dos capitans.
¡Adeu y adios Francisca
la flor de Vila-Bertran!

—Senyors demano llicencia—per ser soldat de cavall.
Ja li entregan la motxilla,—la motxilla y un cavall.
Ne dòna tres toms per plassa,—tota la gent va guaytant.
—Aquell jovenet tan guapo—s' ha fet soldat de cavall.
Ja 'n véu á la Francisqueta—ab llágrimas cara vall.
—Francisca vos sou la causa—que sò soldat de cavall.
D' homes ja 'n trobaréu d' altres,—caséuse ab lo qui volgáu.
Fadrins que veniu al mon—una cosa 'us encoman'.
No 'us fiéu de las donzellas—totas tenen lo cor fals.
Jo n' hi festejada una—de la edat dels catorze anys.
Lo temps que l' he festejada—sempre me n' ha dat enganys,
m' ha privat de menjá' y beure,—m' ha fet posar cabells blanchs.
¡Adeu y adios Francisca
la flor de Vila-Bertran!

NOTA.

—

Véginse las notas de *la mort de la nuvia*.

LOS PRESOS DE LLEYDA.

cantabile sostenuto

ALLEGRETTO
BEN-MODERATO

A la pre_só de

Lley_ _da tots los pre_sos hi

son i la vi_da mi_ _a! tots

cres. *dim.*

los pre_sos hi son i la vi_da a_mor!

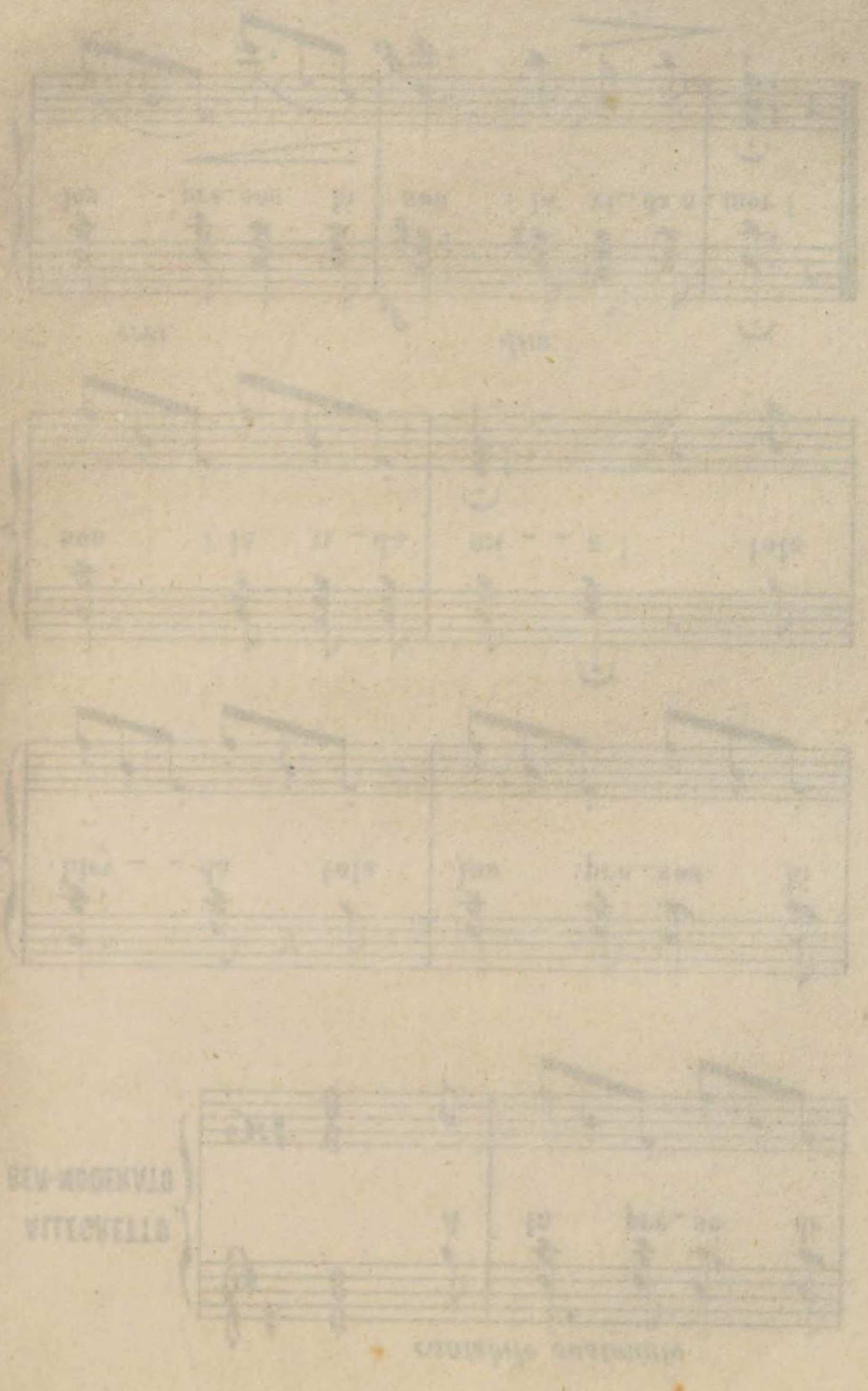

A la presò de Lleyda—tots los presos hi son:
La vida mia
tots los presos hi son
la vida amor!

de trenta y tres que n' eran—no 'n cantan sino dos.
La vida mia
no 'n cantan sino dos
la vida amor!

La dama se 'ls escolta—detrás de un finestró,
los presos se n' adonan—tots paran la cansó.
—¿Perqué no cantéu presos?—¿perqué no cantéu tots?
—Com cantarém senyora—si estém en greu presò,
sense menjar ni beure—sino una volta al jorn,
y encara aquesta volta—nos ne donessen prou.
—Cantéu, cantéune presos—que ja 'us ne traurè jo.
La dama va al seu pare—á damanarli un dó:
—Ay pare, lo meu pare,—un do vull que 'm deu vos.
—Ay filla Margarida—¿quin dó vols que jo 't do?
—Ay pare, lo meu pare,—las claus de la presò.
—Ay filla Margarida—aixó no 'u farè jo.
Demá será disapte—y 'ls penjarém á tots.
—Ay pare, lo meu pare,—no 'm penjéu l' aymador.
—Ay filla Margarida—¿qui es lo teu aymador?
—Ay pare, lo meu pare,—es lo mes alt y ros,
lo de las calsas blavas—y lo barret rodó.
—Ay filla Margarida—será 'l primer de tots.
—Ay pare, lo meu pare,—penjáumen á mi y tot.
—Ay filla Margarida—aixó no 'u faré, no.

Las forcas son de plata—y 'ls dogals serán d' or,
y á cada pam de forca—un ramellet de flors
perqué la gent quan passi—diga : «¡Ay quina olor!»
y á mes un pare nostre—per' lo pobre aymador!

Variants.

Vers 1.

—En la presó del Bisbe—tots los presos hi son,
cent y cinquanta presos—cantan una cansó.
La dama está en finestra,—escolta la cansó;
los presos la n' han vista,—tots paran la cansó.

Vers 14.

—Ay filla Margarida—això no pot ser no.

Vers 20.

—Lo de las calsas blancas,—jaqueta de color.

En lo romancerillo de En Manel Milá hi trobém eixas variants.

Vers 1.

A la ciutat de Napols—n' hi ha una presó.

Vers 10.

Y encara aquesta volta—encara sempre hi fos.
Si això es veritat presos—'us trech de la presó.
—Tan veritat senyora—con vosté está en balcó.

Adició.

Y la forca mes alta—al mes alt pujalló.

Alguns hi posan aquest acabament.

Pren mentres dorm son pare—las claus de la presó.

—Eixiu, eixiu los presos—no 's quedéu per mi no.
Anéusen á la Fransa—á dictá' una cansò
que filla de don Jaume—'us ha tret de presó.
Lo que mes poch corria—era 'l seu aymador.

També 's comensa á vegadas aixís :

—A la ratlla de Fransa—n' hi ha una grèu presó.

A mes de la tornada que posém en la nostra versió, n' hi ha una altra que sol cantarse també molt y la componen eixas dos paraulas que res volen dir.—*Lireta . Liró.*

NOTA.

En lo cant provensal titolat *Faufaneto* hi ha ests versos :

—Vouere moun ami Piarre—que n' es dins la presoun.
—Belo , ton ami Piarre—te lo pendurarém.
—Se pendouratz moun Piarre—pendouratz-nous tous dous...
Curbetz lou eou de rosos,—tapetz-me iou de flours ;
tous les roumious que passoun—n' en pendran quauque brout.
Dirán : Diou ague l' amo—des paures amourous.

LO FILL DEL REY.

TO LET DEI BEA

Affettuoso

ANDANTE

Si n'e_ran tres ní _

_ne _ tas imes ay !

tres n'e.ran tres

tres n'e.ran tres.

L'u_na'n ren _ta bu _

dim.

_ga _ da i mes ay !

L'al_tra l'es_ten que imes

ay ! L'al _ tra l'es _ _ ten

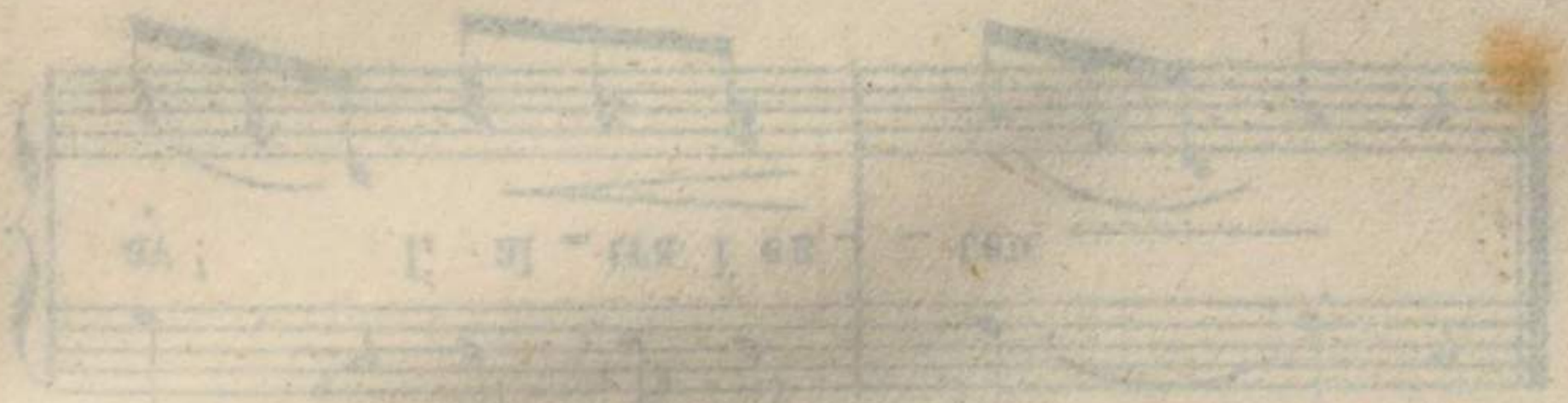

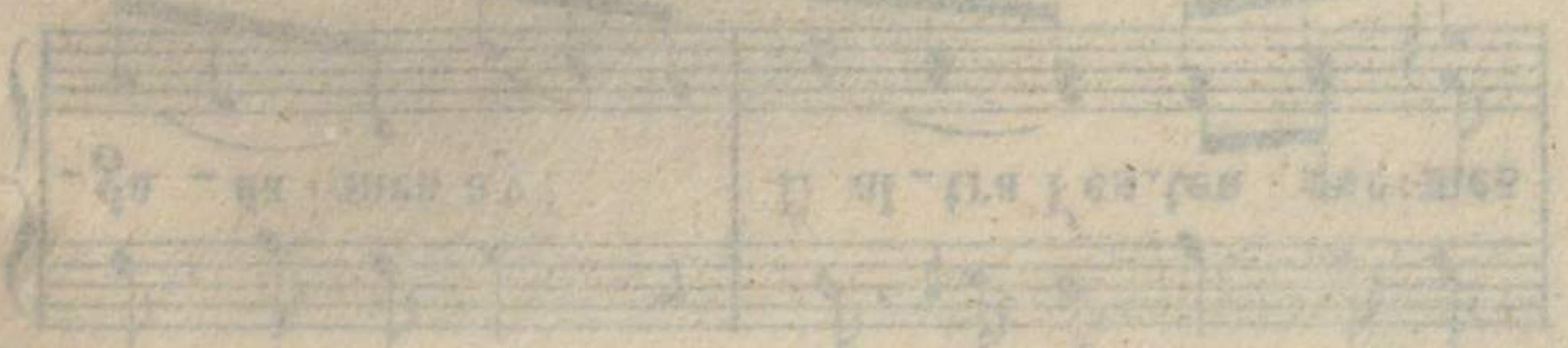

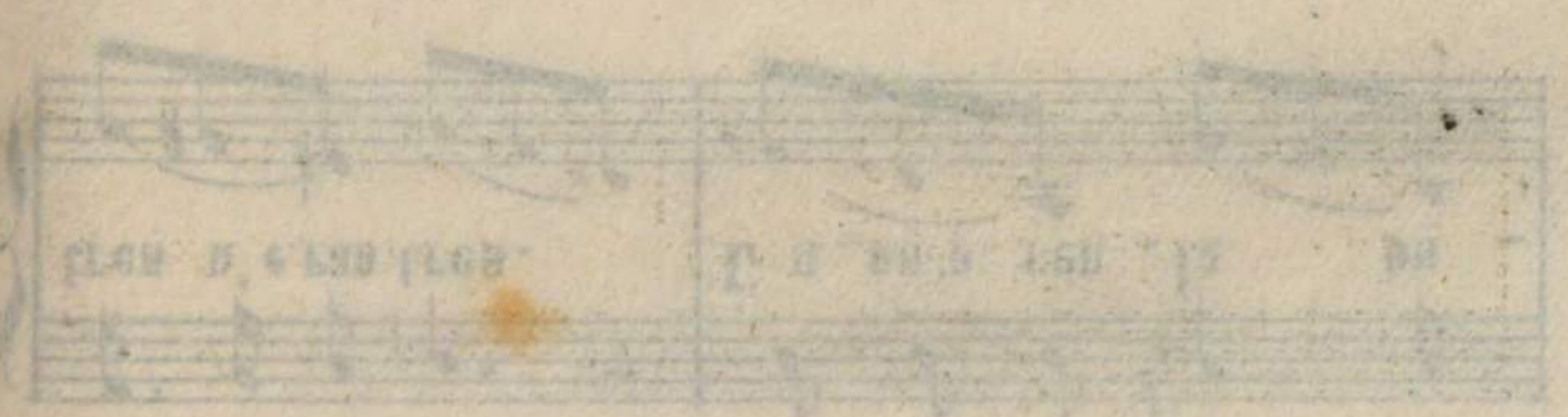

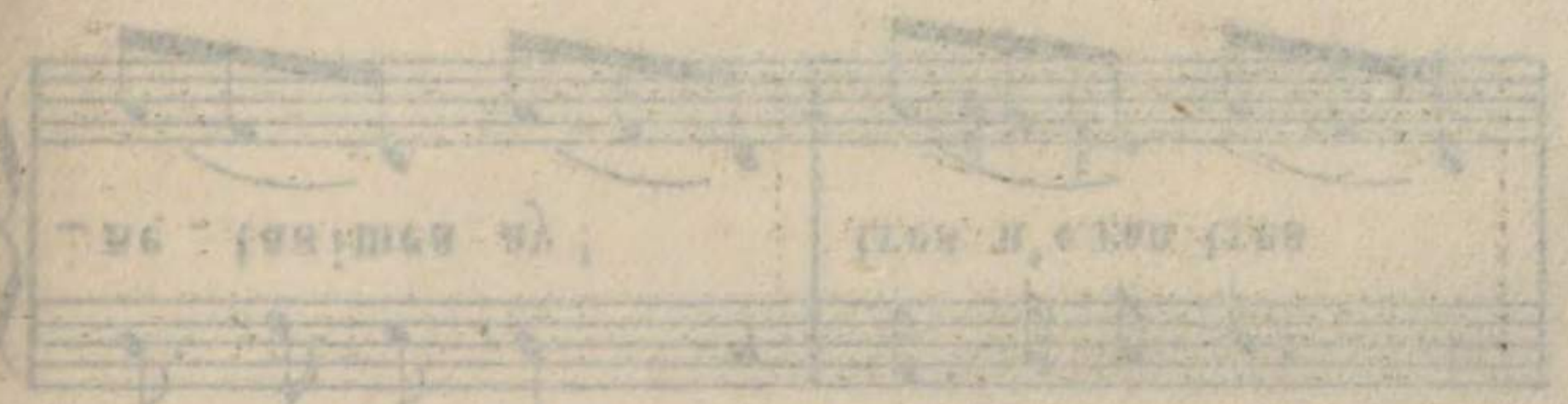

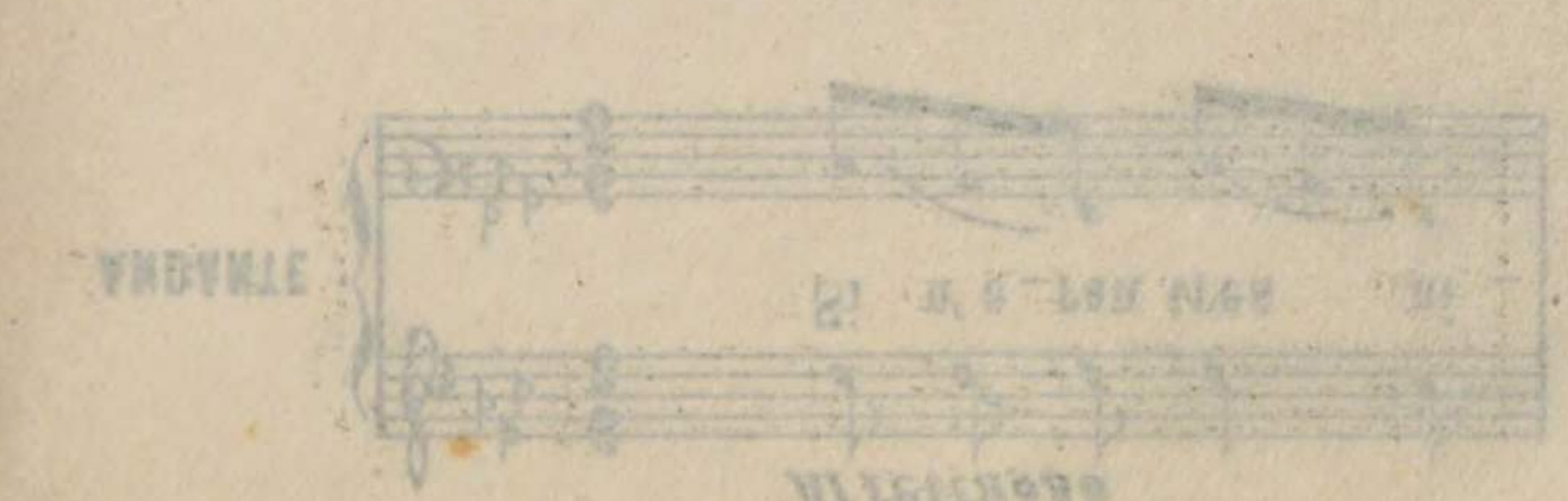

Si n‘ eran tres ninetas—(¡mes ay!) tres n‘ eran tres:
l‘ una ‘n renta bugada—(¡mes ay!) l‘ altra l‘ estén.

L‘ altra ne cull violetas—(¡mes ay!) pèl fill del rey.
Lo fill del rey passava—(¡mes ay!) ab un pom d‘ or.

Ja ‘n tira una pedreta,—toca l‘ amor,
tócala ben tocada—al mig del cor.
—Si t‘ he fet mal ‘moreta?—Penso que no,
un xich y no pas gayre—al mig del cor.
—Si t‘ he fet mal ‘moreta—be ‘s curará;
prou barbers n‘ hi ha á Fransa—pera curar.
Y si aqueixos no hi bastan—d‘ altres n‘ hi ha:
prou diners n‘ hi ha en bossa—pera pagar.
—Al hortet del meu pare—un‘ herba hi ha
que cura d‘ amoretas,—‘neula á cercar.
Mentre son á cercarla—sent tocá‘ á morts.
La Marieta es morta,—Deu la perdò.
¿Ahont li farán l‘ absolta?—Sota ‘l balcò.
Ni en balcò, ni en finestra,—ni en finestrò,
sino en una reixeta—fent oració.
La oració que ja ‘n feyan—llantos y plors.

Variants.

Vers 1.

Tres ninas hi ha á Fransa—bora d‘ un riu.

Vers 1.

Tres ninetas rentavan—sota d' un pont.

Vers 1.

Un dia 'm passejava—per Sant Feliu,
hi vaig trobá' una oreneta—que hi feya niu etc.

Se hi posa á vegadas est acabament.

Esta cansò qui l' ha treta—no es home, no,
es una donzelleta—de Matarò,
tè la boca xiqueta—com un pinyò,
la cabellera llarga—fins al talò.

NOTA.

—

També 's troba á Provensa un cant molt paregut á n' aqueix, que du per titol *Belho Calho!*

Prene moun aubaresto—l' y vau tirar;
n' en ai tirat sur quatre—les ai manquad',
ai tirat sur ma mio—iou l' ai blessad'.
—Hai! mio, pauro mio—t' ai ben fach mau?
—Un pau de mau, noun gaire,—mai n' en mourrai.

LA ENRAMADA.

ANDANTE

Jo so fill de la Vall_
d' au _ ra m'he cri _ _at á Cas _te _
_ lló _____ quan vaig ser gran me po _
_ sa _ _ ren d' a _ _pre _ _
_ nent á Be _ sa _ _ ló _____

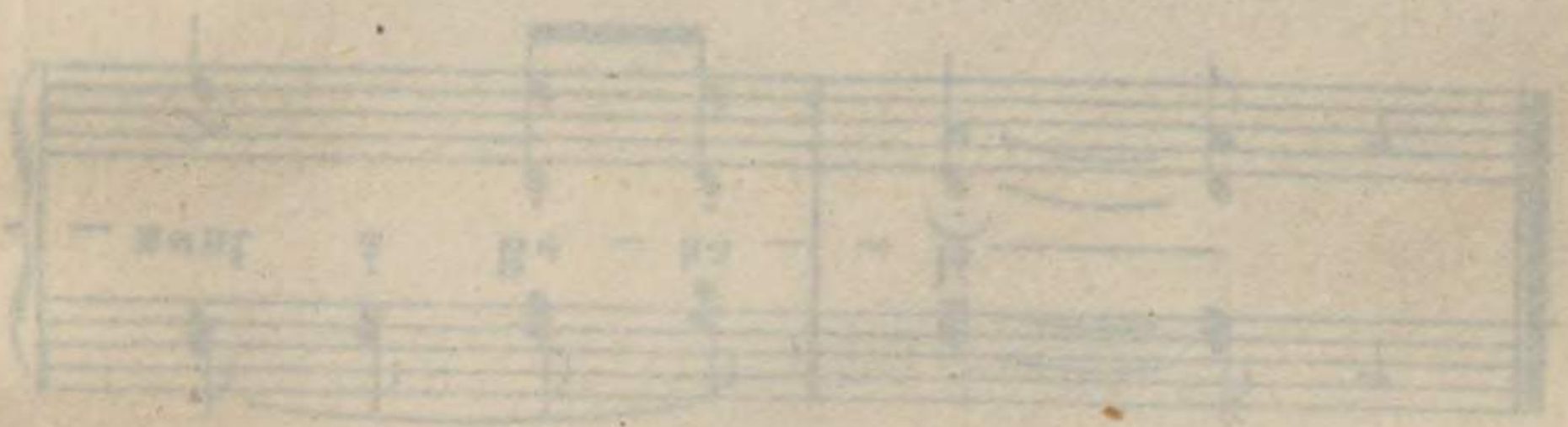

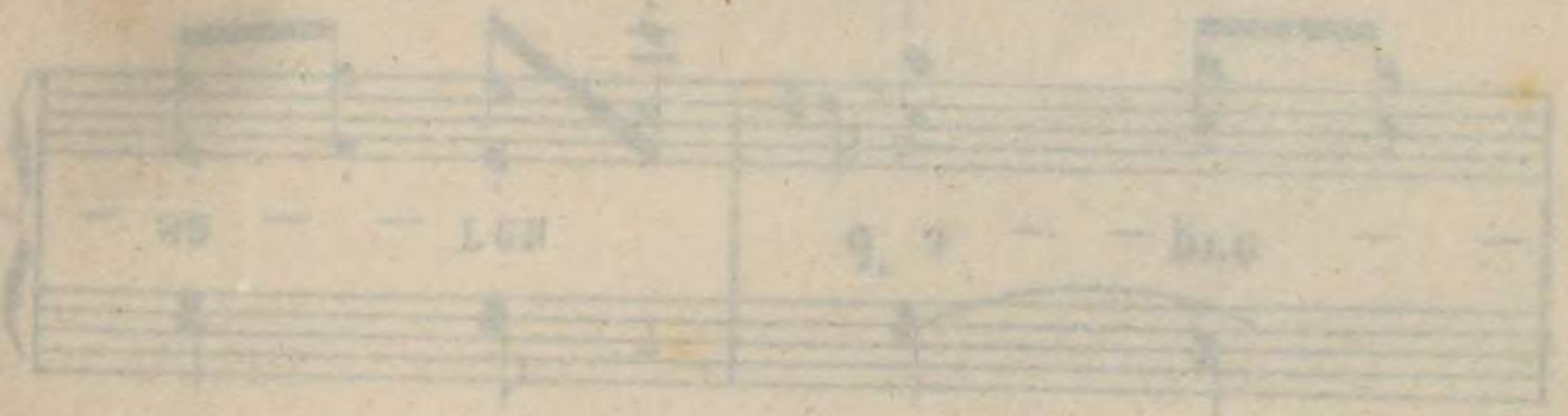

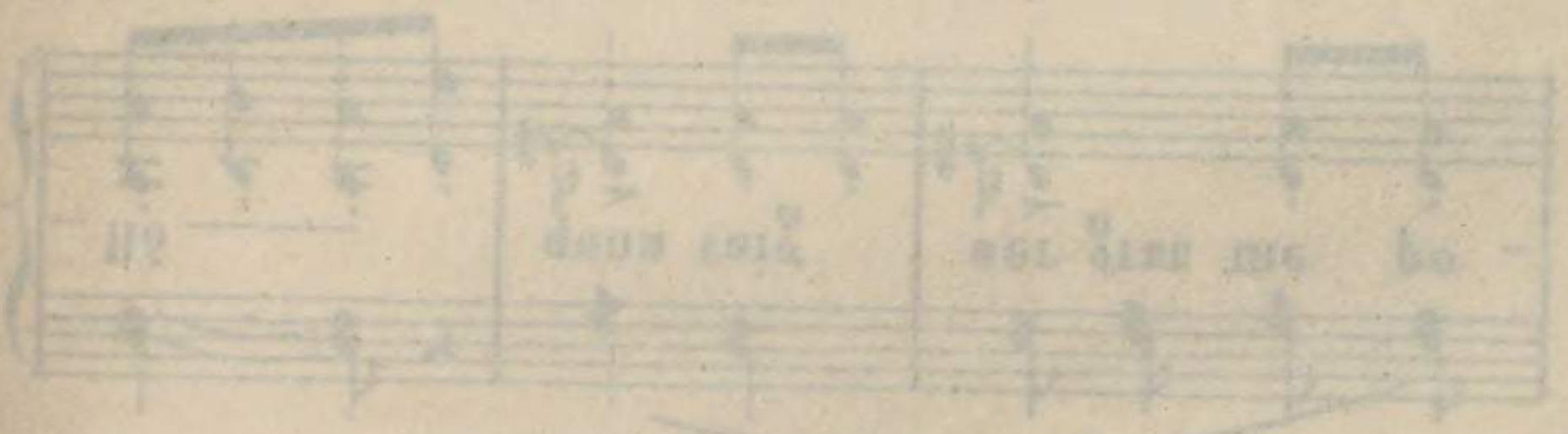

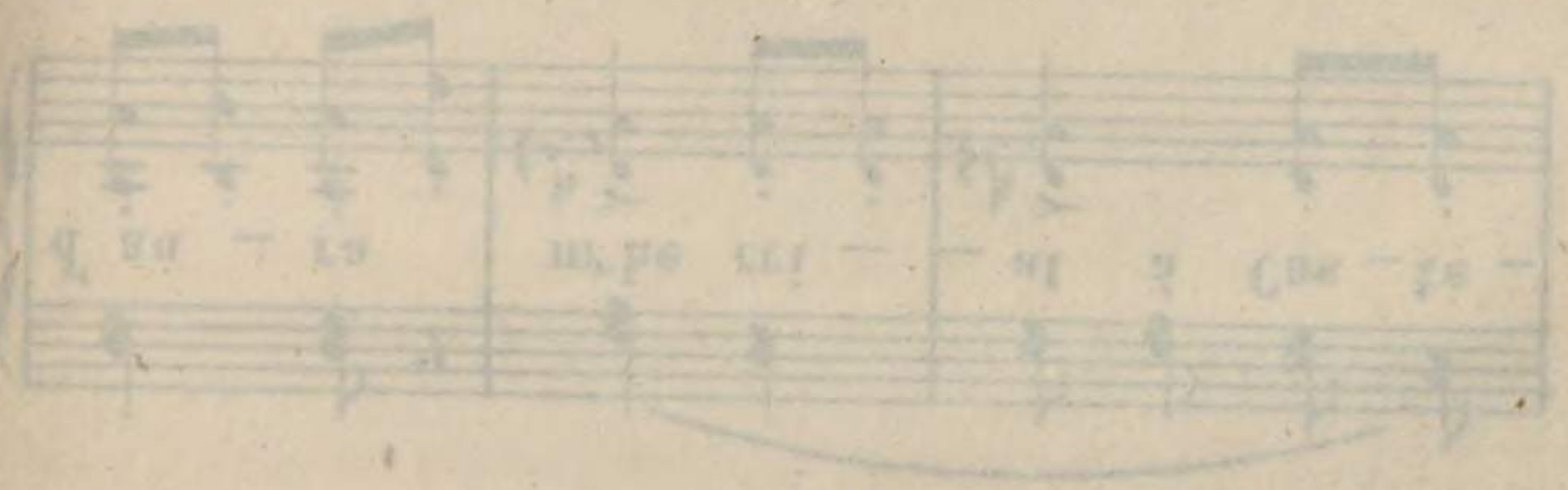

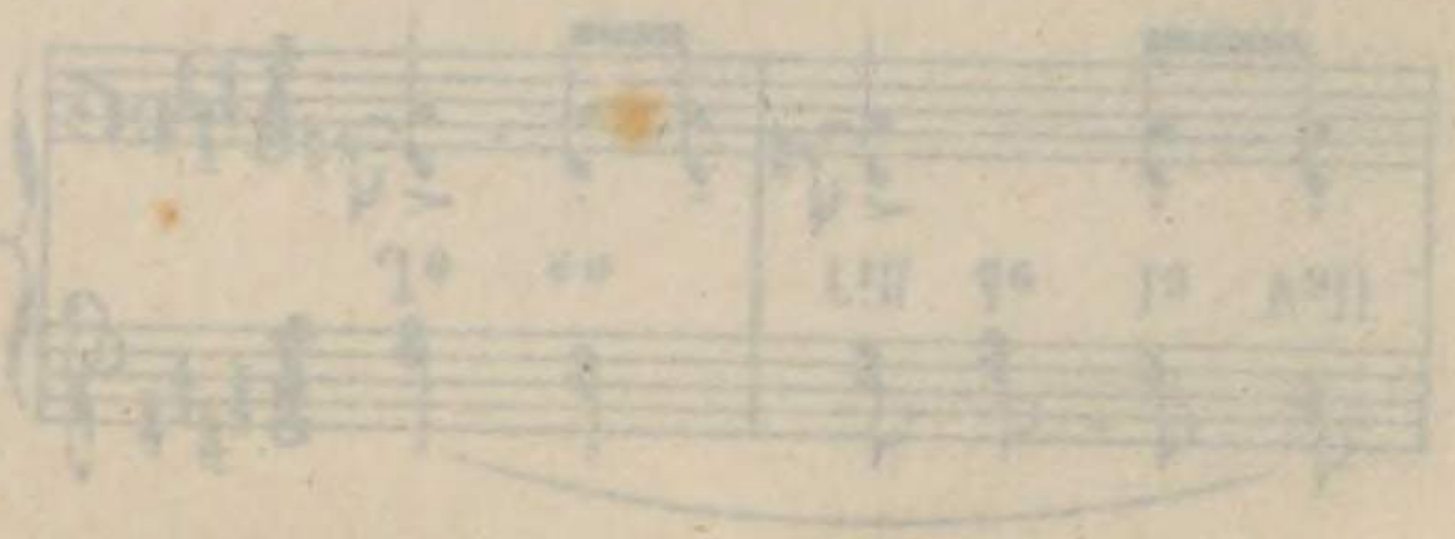

Jo sò fill de la Vall-d'-aura—m' he criat á Castellò
quan vaig ser gran me posaren—d' aprenent á Besalò. [1].

Acabat l' aprenentatge—m' he posat festejador,
ne festejo una minyona—que 'l seu pare no 'n vol, no.

Mes encara qu' ell no 'u vulga—ab ella 'm casarè jo.
Los meus companys sempre 'm diuhen-no te la donarán, no.
Jo n' hi farè una enramada—de rosas y d' altras flors.
Mentres feya la enramada—ne veig vindre dos senyors,
l' un era lo senyor batlle,—l' altre un senyor regidor.
Me cridan: «Detente al rey»—y se m' acostan los dos.
Ja m' agafan y me 'n lligan—y 'm portan á la presò.
—Senyor batlle, senyor batlle—¿perquè 'm porta á la presò?
—A la presò no te hi porto—ni per lladre, ni traydor,
sino perqué vull que 'm digas—d' hont has tretas tantas flors?
—Senyor batlle las hi tretas—de las penas del meu cor!

Variants.

—

Vers 10.

Me cridan: «Detente al rey»–jo 'ls responch «Viva 'ls senyors!

Vers 14.

Festejas una minyona—que 'l seu pare no 'u vol, no,
y també ne vull que 'm digas–d' hont has tretas tantas flors.

1. *Bezalò* per *Besalú*.

CATARINA DE LIÓ.

CLAVDIA DE 130

cantabile

TEMPO GIUSTO

So _ _ta 'l pont de Lí _ _ó ne ren _ta la bu _ _ga _ da, no ren _ta so _ la no, la ren _ta ab sa cu _ nya _ _ da. ¡ó _ _ dó! Ca _ _ _ta _ ri _ na l' a _ mor.

sfz *P* *sfz*

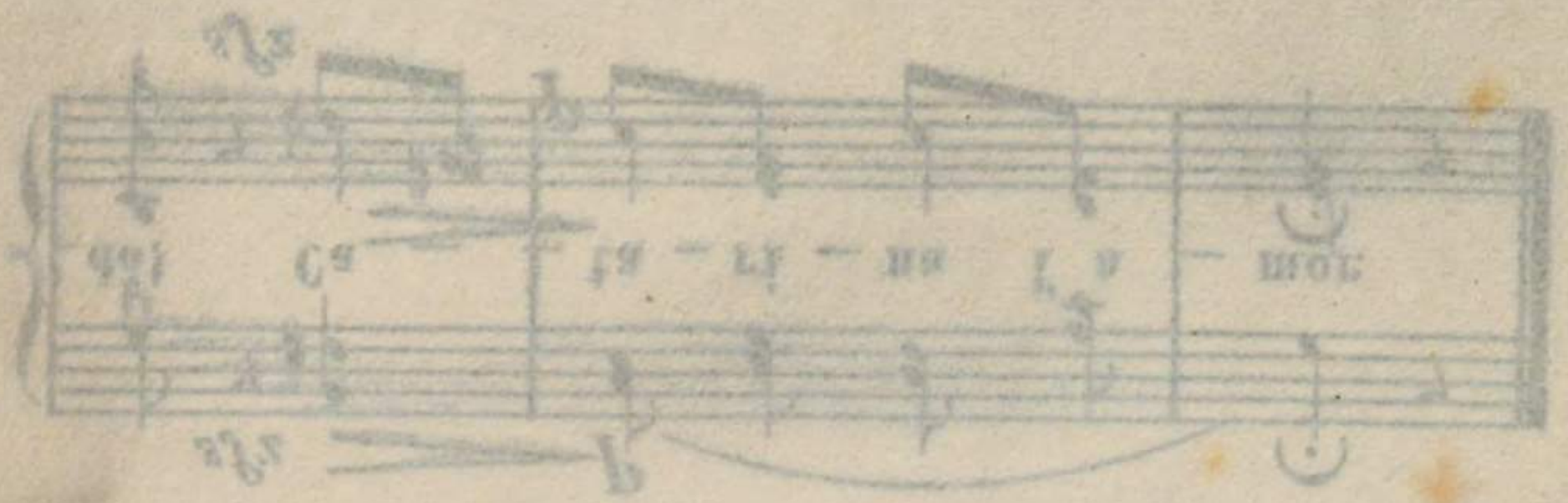

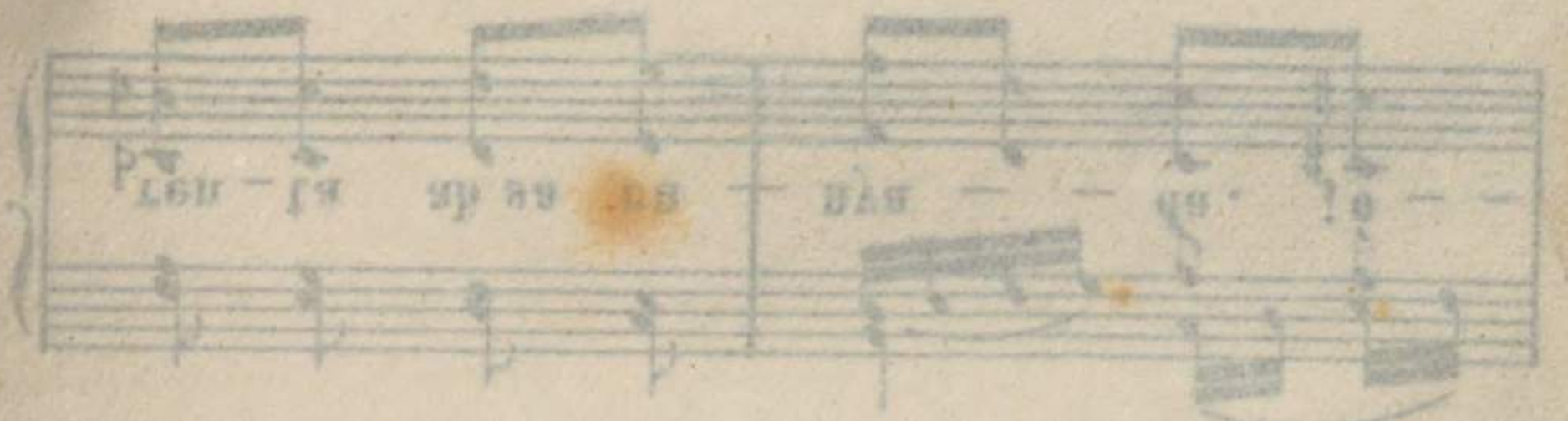

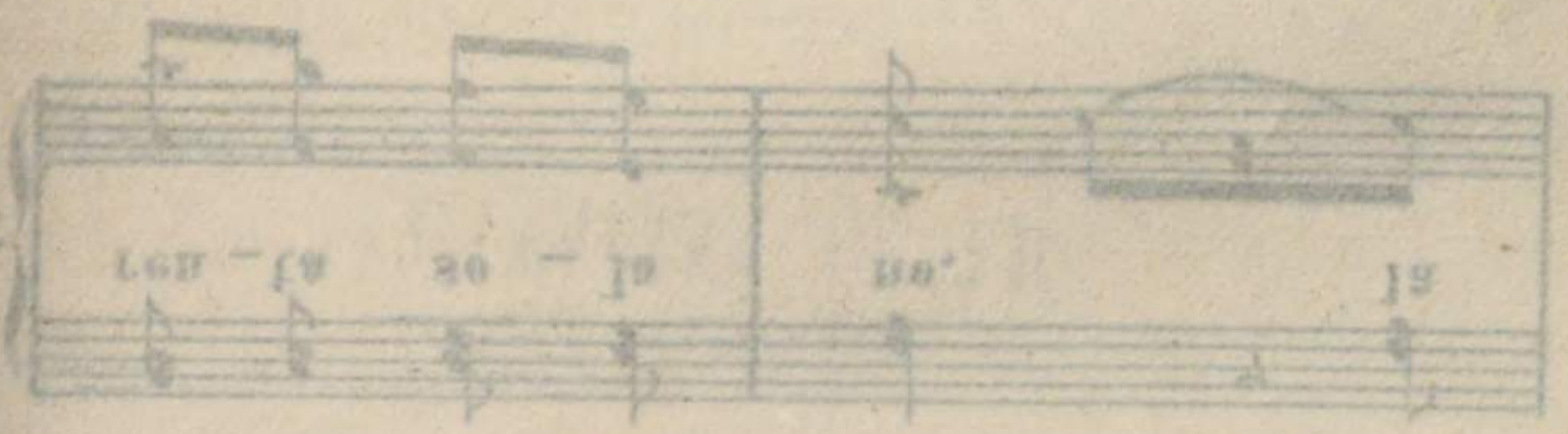

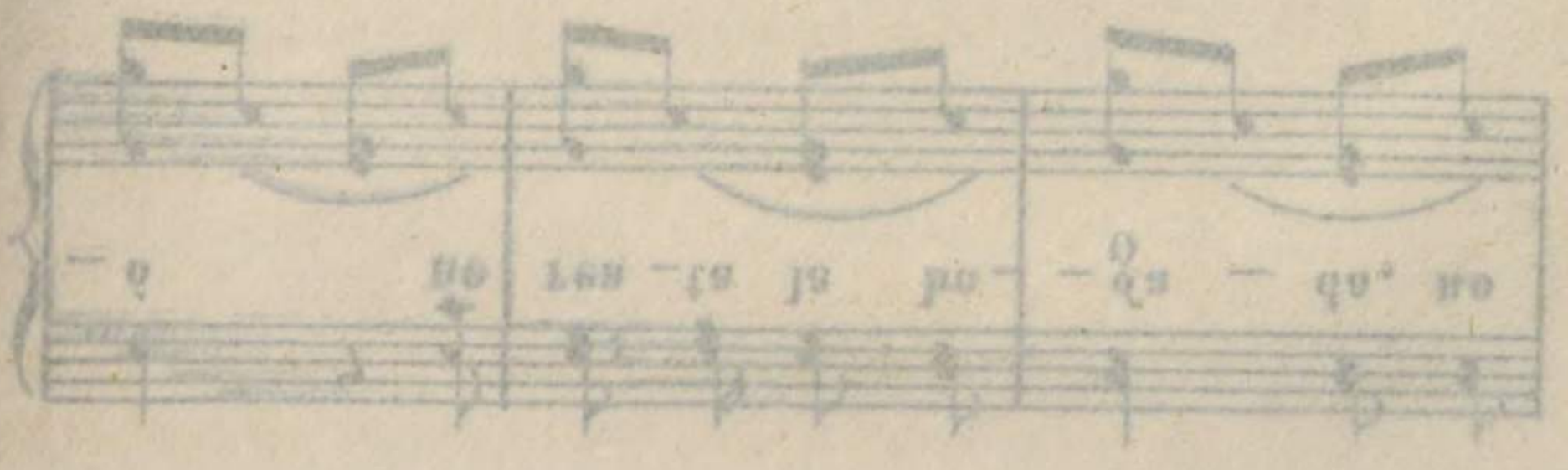

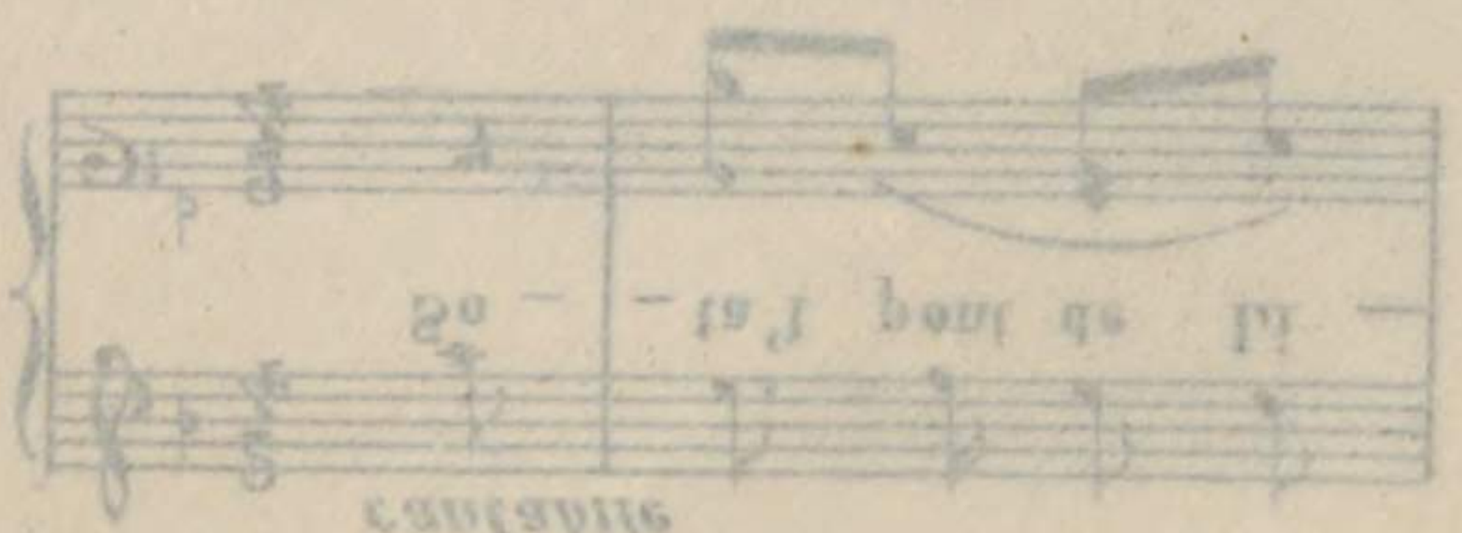

Sota 'l pont de Liò—ne renta la bugada,
no renta sola no—que renta ab sa conyada.
Odò! Catarina l' amor!

Ja 'n passan tres galants—que l' han assaludada:
ja n' hi diu lo mes gran:—Quin cos tè aquella dama!
Ja n' hi diu lo mitjá:—Pera mi fos criada.
Ja respont lo mes xich:—Fora malagonyada.
La sogra es dins del hort—que tot s' ho escoltava,
n' agafa 'l picador,—te l' ha bastonejada;
de tants que n' hi ha dat—per morta l' ha deixada.
Catarina se 'n va,—sobre 'l llit s' es tirada.
Al cap d' una hora y mitja—sa sogre hi es pujada.
—Catarina l' amor—¿quin mal teniu vos ara?
Del mal que jo ne tinch—prou n' estéu enterada.
—Per un bufet ó dos—al llit vos heu ficada?
—Be passa de bufet,—bufet y bufetada,
alséune lo llansol—y també la flassada,
miráu dintre del llit—veuréu la sanch com raja.
Alsa un pam de llansol—y un altra de flassada
y 'n veu un gros infant—que pèl llit bellugava.
—Catarina l' amor—¿quin metge voléu ara?
—Lo metge que jo vull—la creu y la mortalla.
—Catarina l' amor—¿quin testament feu ara?
--Testament que farè—no 'us agradará gayre.
Lo vestit de vellut—tornéulo á cal [1] meu pare,
lo del dias de festa—donéulo á ma germana,
y 'l dels dias feyners—donéulo á la criada.
Las joyas que jo tinch—á la Verge del Carme.

1. *Cal* per *casa 'l.*

—Catarina l' amor—y á mi ¿que 'm deixéu ara?
—Lo que vos deixarè—no 'us agradará gayre:
lo meu marit penjat,—la sogra esquarterada,
la conyada que tinch—ja le haguessen cremada.

NOTA.

Ab lo títol *Lo belo Margoutoun* entre 'ls cants populars provensals, n' hi trobém un que es casi igual á aquest; emperó no es tan bonich, de molt, com la *Catarina de Liò*.

D' aquit n'a vis venir—tres chivaliers d' armado,
Se lou premier a dich:—«*O la jolie femme!*»
Se lou segound a dich:—«Sieguesso lo ma mio!»
Se lou dermier a dich:—«Couchario ben em' elo!»
Soun conquin de marit—qu' es darrier la bastido,
qu' a 'ntendu les prepaus—tenguts á Margarido,
n' es anat derabar—tres bletos d' aumarino
e n' en a tant foutut—dessus sa paur' esquino
que Goutoun n' a restat—mai de siei me chagrino.

LA PASTORETA.

ALLEGRETTO
BEN MODERATO

con allegrezza

P

Que li do _ na _

P

rem á la pas _ to _ re _ _ ta,

poco cresc

que li do _ na _ rem per a _

ná á ba _ llar, jo n'hi vull do _

nar u _ na ca _ put _ xe _ _ ta

P

y à la mon _ ta _ nye _ ta jo la 'n

P

pp é *cresc_*

vull fé a _ nar, y á la mon _ ta _

pp

cen _ _ _do *mol_to* Ped

nye_ta no hi tro _ na ni plou

Ped Ped Ped

ff

y en la ter _ ra pla _ na tot lo

Tornada. grazioso

vent ho mou. ¡So _ _ ta l'om _

_bre _ _ ta l'om bre _ _ ta, l'om _ bri,

rin for _ _ zan _ do

flors y vi _ o _ las y ro _ ma _ _ ní!

rin_for_zan_ _ _ _do

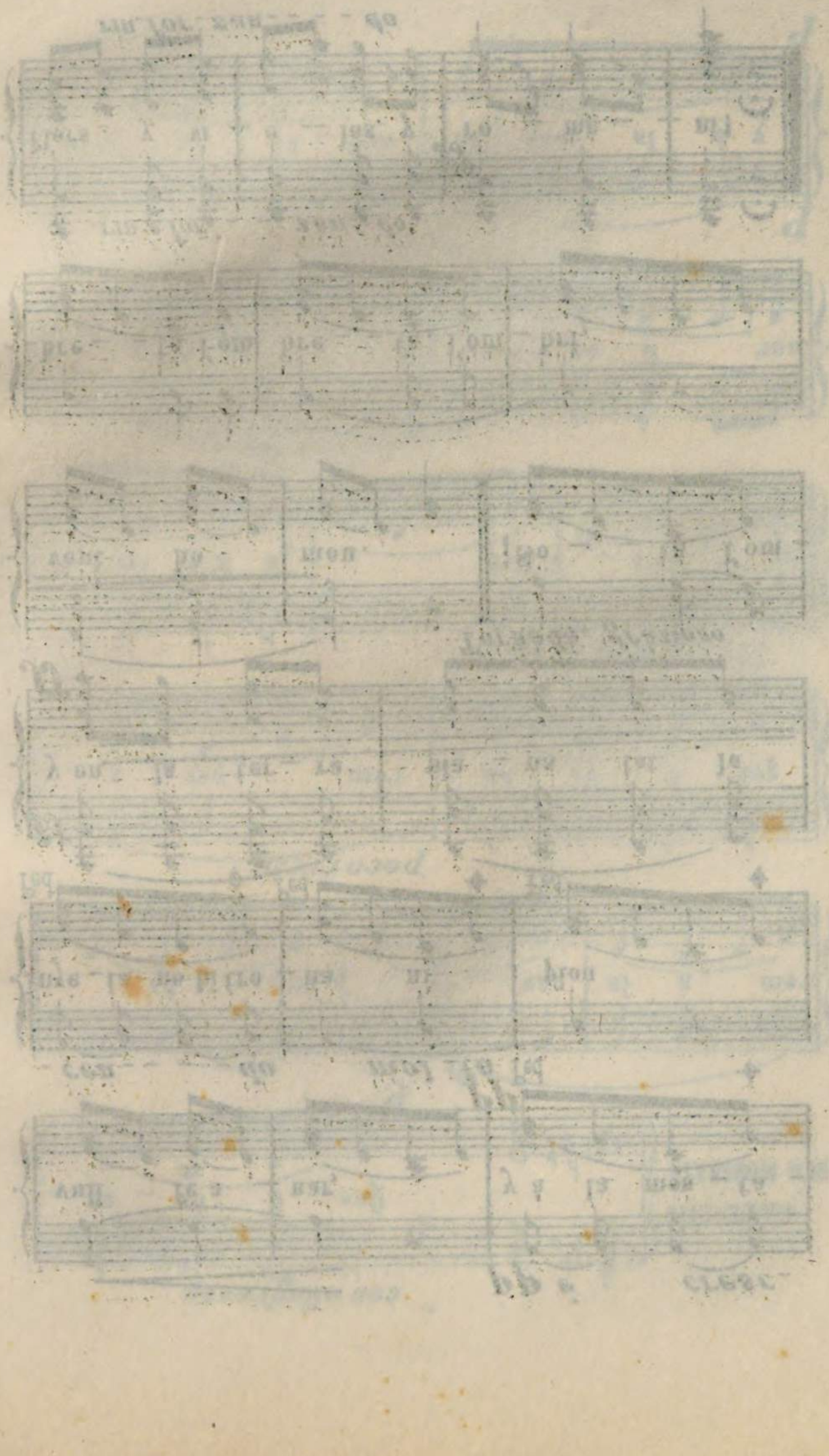

¿Que li donarém á la pastoreta?
¿Que li donarém per aná' á ballar?
Jo n' hi vull donar *una caputxeta*
y á la montanyeta jo la 'n vull fé' anar.
Y á la montanyeta no hi trona, ni plou,
y en la terra plana tot lo vent ho mou.
Sota l' ombreta, l' ombreta, l' ombrí,
flors y violas y romaní.

NOTA.

—

Aqueixa cansò te un cantabil preciosíssim y molt alegre; perçó he.n posat aqui sa lletra que ben poca cosa es. S' arriba á fer molt llarga, cambiant lo nom de la prenda que 's vol donar á la pastoreta. Aixis per exemple 's diu *jo li vull donar* DOS ARRACADETAS; unas FALDILLETAS; unas MITJETAS; unas SABATETAS etc. Quan s'acaban las prendas de roba, ab que segons la fantasía del que la canta se vol vestir á la pastora, s' acaba tambè la cansò.

CANSÓ DE NADAL.

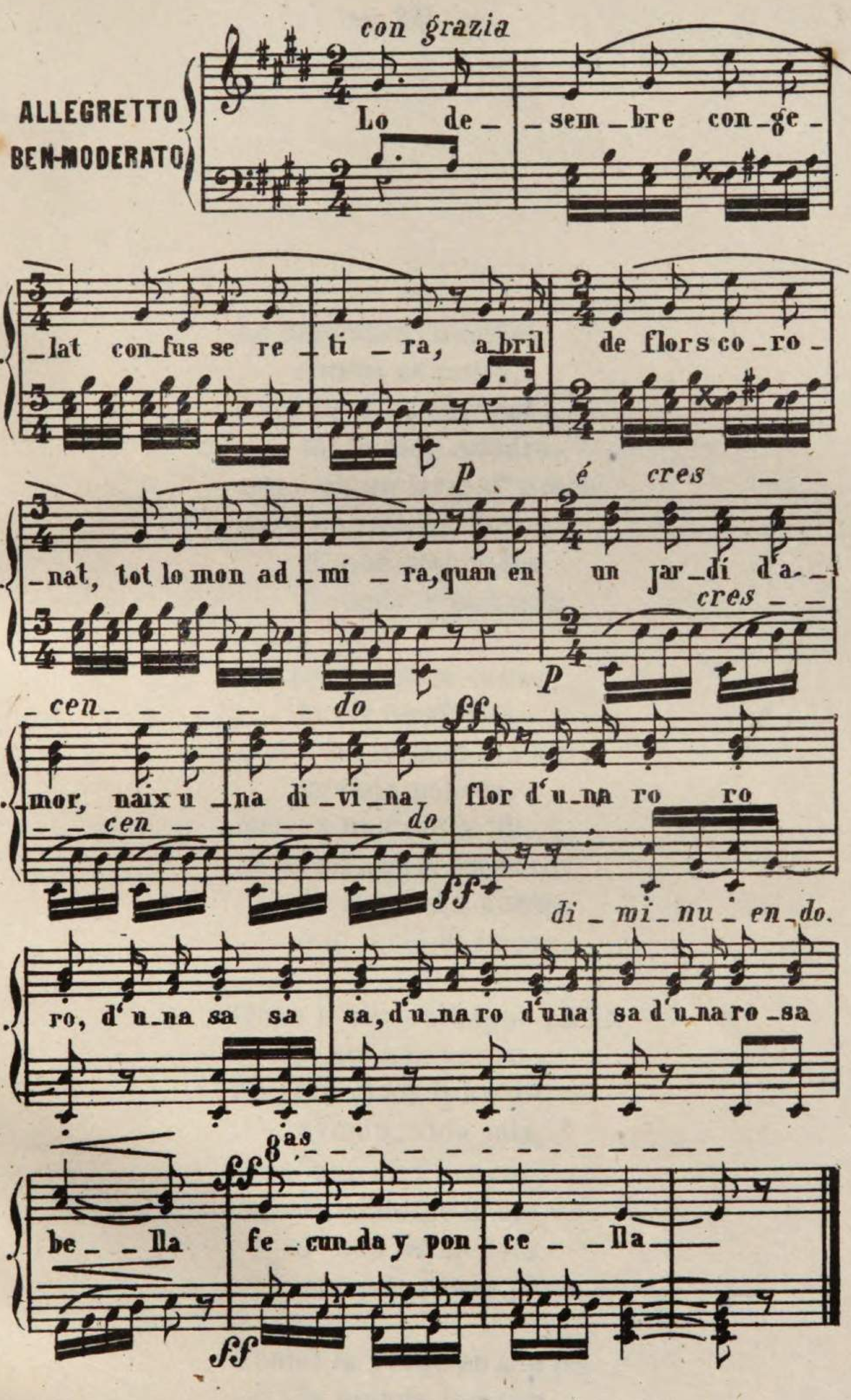
ALLEGRETTO
BEN-MODERATO
con grazia
Lo de _ _ sem _ bre con _ ge _
_ lat con _ fus se re _ ti _ ra, a bril de flors co _ ro _
p é cres
_ nat, tot lo mon ad _ mi _ ra, quan en un jar _ dí d'a _
cres
p
_ cen _ _ _ _ _ do
ff
mor, naix u _ na di _ vi _ na flor d'u _ na ro ro
_ _ cen _ _ _ _ do
ff
di _ mi _ nu _ en _ do.
ro, d'u _ na sa sa sa, d'u _ na ro d'u _ na sa d'u _ na ro _ sa
gas
ff
be _ _ lla fe _ cun _ da y pon _ ce _ _ lla
ff

Lo desembre congelat
confus se retira,
Abril de flors coronat
tot lo mon admira,
quan en un jardi d' amor
naix una divina flor
d' una rosa bella
fecunda y poncella.

Lo primer pare causá
la nit tenebrosa
que á tot lo mon ofuscá
la vista penosa,
mes en una mitja nit
ve lo sol que n' es eixit
de una bella aurora
que 'l cel enamora.

Quan l' aurora haguè parit
lo sol que ja eixia,
ab gran amor li ha dit:
«Veniu, vida mia,
prenéune diví Senyor,
aquest caldo de licor
d' una mamelleta
que per vos es plena.»

Tenint la Verge en son pit
la prenda tan rica

que bo fora de sentir
quan li cantaría
una lletra molt galant
per alegrar al infant
de una dolsa boca
obra de Deu tota.

Arribaren los tres reys
ab gran alegría
adorant lo rey del cel
en una establía,
oferintli tres presents
com son or, mirra y encens
á la Mare pia
la Verge María.

Quan al temple lo portá
la Verge María,
un bon vell se n' alegrá,
cosa qu' admira,
tenintne lo diví infant
«*non dimitis*» va cantant
d' una vida santa
tan gran alabansa.

Ab gran contento y amor
celebrém lo dia,
puig que lo diví Senyor
naix ab alegría.
Si no tenim mes tresor
oferímli nostre cor,
tota la finesa
de nostra firmesa.

C

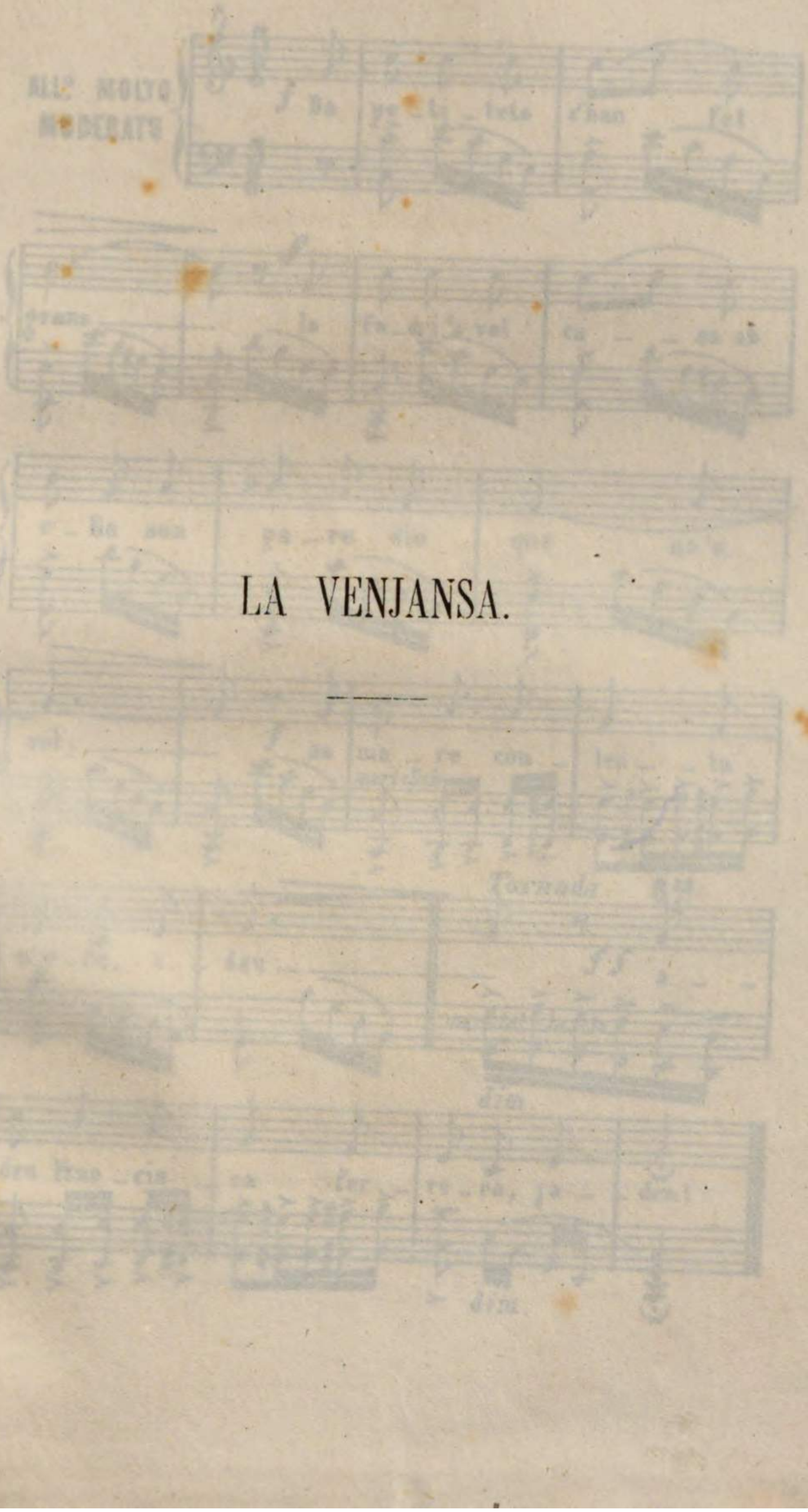

LA VENJANSA.

ALL.o MOLTO MODERATO

f De pe_ti_tets s'han fet

f

grans lo fa_dri's vol ca_sa ab

e_lla son pa_re diu que no'u

f

vol; *f* sa ma_re con_ ten_ta

martellato

n'e_ra, a_deu

Tornada 8as

ff a_

dim.

deu Fran_cis_ca fer_re_ra, ¡a_deu!

dim.

De petitets s' han fet grants—lo fadrí 's vol casá' ab ella.
Son pare diu que no 'u vol;—sa mare contenta n' era.
Adeu Francisca ferrera,
adeu!
—Deu vos guart Joseph ferrer—vostra filla ha de ser meva,
sino me la voléu dar—la pendré sense llissencia.
Adeu Francisca ferrera
adeu!
Llogarè quatre fadrins—tots quatre á la bandolera.
Ja n' agafa 'l botavant [1]—y me li tira al darrera...
—Fadrins seréu ben pagats—si 'm trayéu d' aquest empenyo,
seréu pagats ab diners—moneda barcelonesa.
A las dotze de la nit—n' hi trucan á la finestra.
—Joseph ferrer baixa á obrir—que 'ns tens de picar un ferro.
y si tu 'm baixas á obrir—te 'n farè jo de manxego. [2]
Al primer cop de martell—tres punyaladas li pega.
L' una li dòna al costat,—l' altra li clava á la esquerra;
l' altra á la boca del cor—qu' es la que li da mes pena.
—Justicia del cel baixéu—déume la rahò si es meva,
que me n' han mort lo marit,—m' han robat la filla meva.
De petitets s' han fet grans—lo fadrí 's vol casá ab ella.
Son pare diu que no 'u vol;—sa mare contenta n' era.
Adeu Francisca ferrera
adeu!

1 *Botavant*: instrument de que 's serveixen los ferrers pera aplanar los cascos dels animals quan los ferran.

2 *Manxego*: se dòna eix nom al que posa en moviment la mantxa dels fornals dels ferrers.

NOTA.

—

En eixa cansò s' hi troba un no se què que toca al cor. Creyém haverla trobada no sancera, mes es tan bonica aixis com es, encara que no hi siga tota, que casi casi voldriam (si no hi fos sancera) que no 's trobessen los trossos que hi mancan. La vaguetat y rapidesa de la acciò es lo que li dòna eix carácter propi de las baladas alemanas.

LA PEPA.

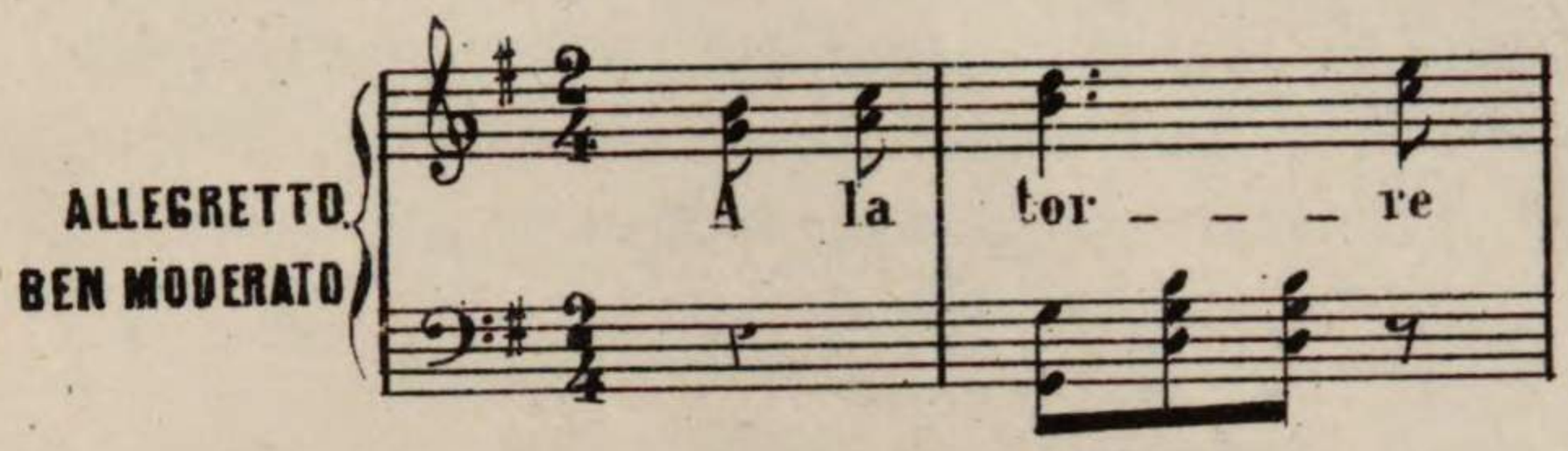
ALLEGRETTO
BEN MODERATO
A la tor _ _ _ re

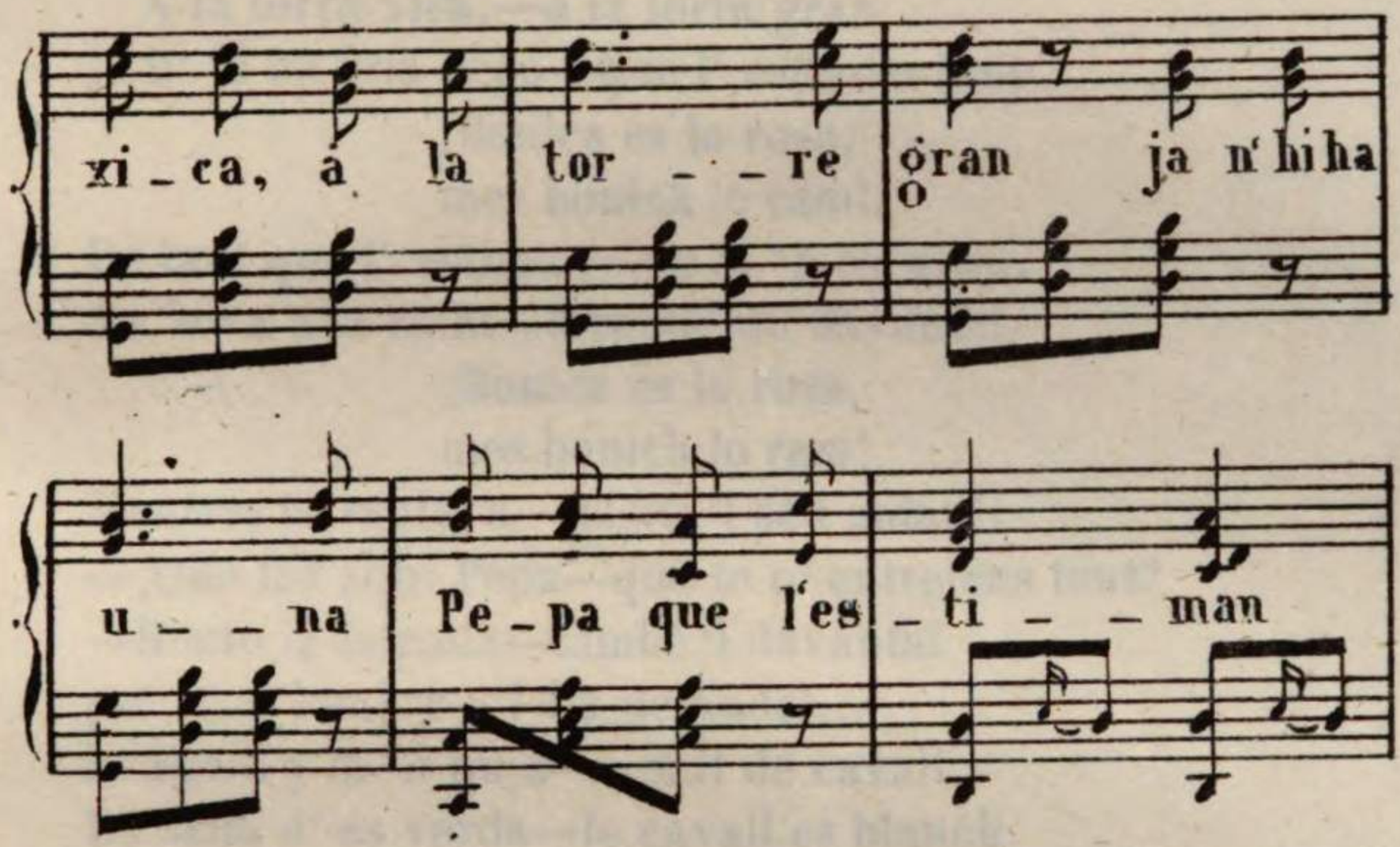
xi _ ca, á la tor _ _ re gran ja n'hi ha
u _ _ na Pe _ pa que l'es _ ti _ _ man

Tornada.

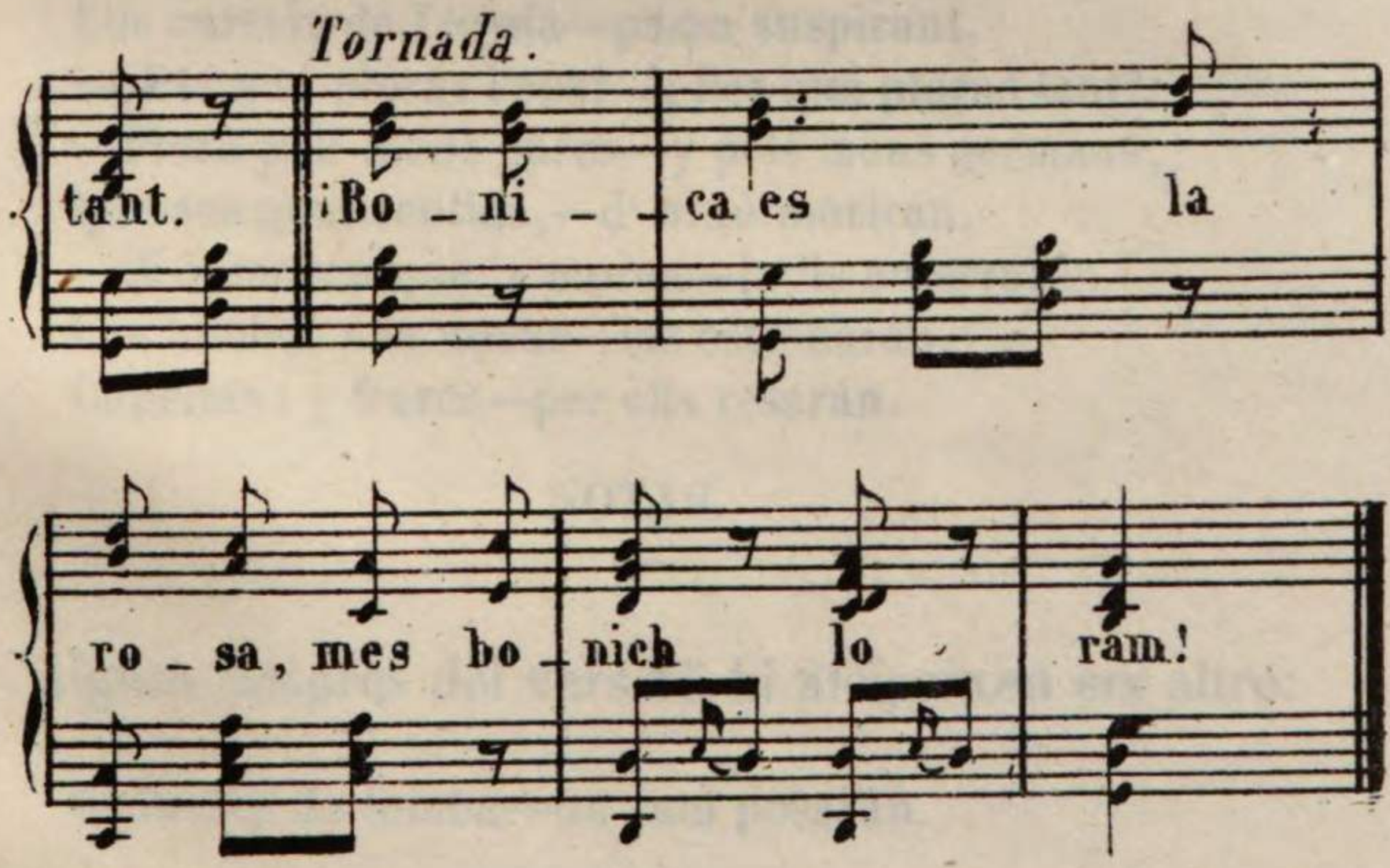
tant. ¡Bo _ ni _ _ ca es la
ro _ sa, mes bo _ nich lo ram!

A la torra xica,—á la torra gran
ja n' hi ha una Pepa—que l' estiman tant.
¡Bonica es la rosa,
mes bonich lo ram!
De tant que l' estiman—no la 'n casarán.
Ja 'n va á la riera—á rentá' un davantal.
¡Bonica es la rosa,
mes bonich lo ram!
Mentres lo rentava—passa 'l seu galant.
—¡Que fas aquí Pepa—que te n' entretens tant?
—Rento la bugada—també 'l davantal
per anar bonica—'l dia de Nadal...
L' agafa y la 'n puja—á dalt de cavall.
La sella n' es verda—lo cavall es blanch.
Los carrers de Lleyda—passa suspirant.
—¿Per qué ploras Pepa?—¿Per qué ploras tant?
—Ploro pèls meus pares—y pèls meus germans,
que son gent sentida,—d' això morirán.
—Si 's moren que 's moren—ja 'ls enterrarán.
Las tombas son novas—las estrenarán.
Capellans y frares—per ells resarán.

NOTAS.

Alguns despres del vers 15 hi afeigeixen eix altre:

Cada cap de tomba—un ram posarán.

Lo argument d' aqueixa cansò se troba també en altras cansons italianas y provensals. Naltres n' hem suprimit á gratcient algun vers en rahó de ser massa aixarit.

LA MORT.

MODERATO

8as

Des_per_ _táu_vos si dor_

trémolo.

Ped

miu Des_per_ _táu_ _vos pa_ _re y

Ped Ped

ma_re que jo veig un ros_ _tro

rinforzando.

tal que no a_par per_so_na hu_

rinf.

8as

_ma_na que no a_par per_so_na hu_ma_na.

Ped

La donzella.

Despertáuvos si dormiu—despertáuvos pare y mare,
que jo veig un rostro tal—que no apar persona humana.

La Mort.

Donzelleta com viviu—com viviu tan descuidada
sens pensar que la mort ve—á l' hora menos pensada?

La donzella.

¿Qui sou vos que no 'us conech—que sou tan desfigurada?

La Mort.

La Mort sò si 'm coneixéu,—si may l' heu vista pintada.

La donzella.

La Mort pintada be 's véu,—l' he vista moltas vegadas;
mes no mata com feu vos,—ni tampoch porta la dalla.

La Mort.

Al pensar que sò la Mort—tinch la gent horrorisada,
pero jo may vaig al lloch—si l' hora no es arribada.

La donzella.

Ay Mort si 'm deixas estar—te 'n faré promesas llargas.
Al se' al temps de ma vellesa—deixaré pompas y galas.

La Mort.

Deixaus' viure no 'u puch fer—que de Deu ne so enviada;
á la Mort no li cal dir—que vinga un' altra vegada.

La donzella.

Festa enrera, festa enrera—que me 'n tens tota espantada
y jo porto la bandera—de las mes hermosas damas.

La Mort.

La bandera que portéu—de res vos servirá ara
perqué tot lo d' aquest mon—á la Mort ha de deixarse.

La donzella.

Mata 'l pare qu' es vellet—y tè un peu dins de la caixa
y á ma mare després d' ell—y á mi dèixam viure encara,

La Mort.

Jo ara he vingut per vos—pus vostra hora es arribada
que quan jo vindré per ells—ja será un' altra jornada.

La donzella.

Mortals que sou aqui 'l mon—ay! de mi tinguéune llástima.
¡Que com arbre sens fer fruyt—aixis jo tinga d' anarmen!

La Mort.

Donzella alli hont aniréu—vos jamay hi sou estada,
gran soroll hi sentiréu—al infern sou condempnada!

NOTA.

—

Eixa cansò, de la que no mes havem pogut arreplegar duas versions, tè una tonada preciosa. Sol finir ab un acabament molt lleig y que li treu lo caracter fantástich que tè tota ella.

LO ROSSINYOL.

GRAZIOSO

Lo ros_si_nyol pre_nent_ne la

fres _ ca so_bre d'un rou_re se po_sa á can_

_tar ell ne dic_tá u _ _ _ na can_so_

dim.

_ne _ _ta per las don_ze_llas po_der_ne a_le_grar.

dim.

Lo rossinyol á la primavera
canta s' alegra y fa 'l niu tot sol,
sempre lo fa al cim de una branca
que no l' alcansa aquell qui lo vol.

. . . . . .

NOTA.

—

Sols pera conservar la tonada d' aqueixa cansò, que n' es de las mes preciosas, hem estampat la primera posada de sa tonta y lletja lletra. Ab tot y que l' hem sentida cantar aixis en lo Vallés y 'l camp de Tarragona, creyém que antigament seria una altra sa lletra, pus nos apar impossible que d' una composiciò tan vulgar haja eixit una melodia tan preciosa. Siga com se vulla, es la cansò mes popular catalana.

LA MALA MADRASTRA.

ALLEGRETTO

¡Ay! la ma_la ma_

Trémolo.

Ped.

dras_tra de_ma_tí me fa lle_var

tant si es nit com si es di_ _ _a

á la font me n' fa a_ _nar.

8ª *Tornada.*

¡Cer_cáu_la sí l'heu per_ _du_ _da

la car_ta de na_ _ve_ _gar!

—Ay la mala madrastra—demati me fa llevar
tant si es nit com si es dia—á la font me 'n fa anar.
Cercáula si l' heu perduda
la carta de navegar.

Mare, la mia mare,—á la font no hi vull anar
que 'l meu galant me hi espera—y l' amor me 'n vol robar.
—Ves á la font mes fonda—qu' allá ningú te veurá
sino 'ls aucells que volan—y no saben de parlar,
tenen la llenga llarga,—no la poden doblegar.
Mentre 'l canti s' omplia—lo seu galant va passar.
—Deu te guart Tereseta—si me volias donar,
si 'm volias dar ayga—per mon cavall abeurar.
—Si per cas jo li dono—be me l' haurás de pagar.
Se fica la má á la bossa—cincentas li 'n va donar.
Ella que n' es traydora—se las va posá á contar.
Fica las mans á la bossa—y altras tantas éll li 'n da.
L' agafa per la cintura,—la 'n tira dins d' un joncar ;
primetà quan li tirava,—grosseta se 'n va aixecar.
—¿Que me 'n dirá lo meu pare—que n' estich tant á tornar?
—Digas que l' ayga era térbola—que las deixada colar.
—Que me 'n dirá 'l meu pare—quan tant grosseta 'm veurá?
—Digas que has begut ayga—de la font de aquest joncar.
Ay adeu Tereseta—que ara jo me 'n tinch d' anar :
jo me 'n vaig á la guerra—set anys estaré á tornar ,
digas á lo teu pare—que te 'n veja de casar,
ó quan vindrè de la guerra—be 't tindrè jo d' esposar.

Variant.

Vers 11.

—Si ne voléu beure aiga—de cavall heu de baixar.
—Si de cavall jo me 'n baixo—molt mes me 'n haurás de dar.
—Una dos y tres vegadas—fins que l' amor hi será.

NOTA.

D' aquesta cansò n' hem tret alguns versos en rahò de no ser massa morals. Ab tot y aixó, encara alguns n' hi quedan que per no traure lo sentit al tot de la composiciò 'ls hi deixém. Es una de tantas cansons que serveixen pera acompanyar lo ball en los poblets del Urgell ahont no tenen medis de ferse venir una cobla. Una cobla 's compon de una gralla, un tamborí y un flaviol sonats per dos homes. Lo hu sona la gralla; l' altre 'l flaviol y 'l tamborí. Comparis aquesta cansò ab la traducciò del idili de *Teócrit* que posém entre las notas y 's veurá que tenen los dos molta semblansa, y encara mes ne tindrian si aquest lo publiquessem tot sancer.

LO BOU Y LA MULA.

ALLEGRO ASSAI

gas

U_na can_so_ne_ta no_va be la sen_ti_réu can_tar, tre_ta del bou y la mu_ _la quan se

P é cres_ _ _cen_ do mol_ _ _ _to

va_ren en_con_trar, quan se va_ren en_con_trar, quan se va_ren en_con_

P é cres_ _ do mol_ _ _ _to

trar, quan se va_ _ren en_ _con_ _cen_ _ do mol_ _ _ _to

ff

trar, quan se va_ren en_con_trar.

ff

Una cansoneta nova—be la sentiréu cantar
treta del bou y la mula—quan se varen encontrar.

Quan lo bou per sas desgracias—á casa seva va anar,
al ser al peu de la porta—mes de tres quarts va trucar.

—No se per quin cap ho prenga-ni per quin cap ó pendré:
ó bè se n' es adormida—ó tindrá algun foraster.
Ja te n' hi obra la porta—li diu:—Entra 'l meu marit,
quina por que n' he tinguda—tota soleta en lo llit.
Ja li allarga la cadira.—Ay descansa mon marit,
diu, véten aquí la pipa—tabaco que fumarás.
—Lo carinyo qu' ara 'm gastas—no me 'l solias gastar;
ara te 'n conech la maula—que 'm volias enganyar.
Ab lo llum que ella portava—va mirar sota del llit
y 'l burro qu' ella hi tenia—s' estava tot arrupit.
De gavinets se 'n tiraren—fins á volerse á matar,
y luego lo pobre burro—perdó li va demanar.
Ay bou si tu me 'n perdonas—y si me deixas estar
del regiment de Banyolas—te 'n farè ser capitá,
y si 't portas com un home—y aixi com mana la lley
luego 't vindrá la patenta—pera serne coronel.

NOTA.

D' aquesta cansò, que li doném cabuda en nostre arreplech sols per sa bonica tonada, ne podrian posar moltas variants; mes com la lletra per si sola no val gayre nos estimém mes deixarho corre.

LO NOY DE LA MARE.

FO ZOL DE LA NUBE

ADAGIO

dol.

! Que li da rém al noy de la ma re Que li da rém que li sá pi ga bo! Pan sas y fi gas y mel y o li vas Pan sas y fi gas y mel y ma tó.

Tornada.

un poco più vivo

La la ra ra que 's au cells se las men jan, La la ra ra que las ma du ra rán; xu clò! xu clò.

rallent. poco á poco

(1) *L'acompanyament fet una octava mes baixa imita lo bressol.*

Gran Magatzem de música y Fábrica de instruments de Andreu Vidal (*EDITOR*)

¿Que li darém á lo noy de la Mare,
que li darém que li sápiga bo?
Pansas y figas y nous y olivas,
pansas y figas y mel y matò.
La-la-ra-rá
que 'ls aucells se las menjan,
La-la-ra-rá
que las madurarán.
Xuclò! Xuclò!

NOTA.

—

Llegescas la nota de la cansò *Lo rossinyol*. Per la mateixa raho qu' alli doném, hem posat aqui la lletra del *Noy de la Mare*.

A Galicia hi ha una cansò popular que tè la mateixa tonada.

NOTAS DARRERENCAS.

(1) Pèl segon volum tením entre altras preparadas las seguents cansons:

I.. . . . . L' ÁNIMA CONDEMPNADA.

No fa pas l' espay d' una hora—que n' ha finat un' ánima,
la Verge Santa la pren—y als llims se la emportava etc.

II. . . . . LA CARTA.

Un dia cullint floretas—floretas del meu jardí,
mentres floretas cullia—carta d' ella 'n veig venir etc.

III. . . . . LA MONJA.

Si n' hi ha una monja—á la Seu d' Urgell,
toca las campanas—plorant y rient etc.

IV. . . . . SANTA AGNÉS.

Santa Agnés s' está—en cambra tancada
tot fent oració—per qui mes aymava etc.

V.. . . . . LO BATEIG.

—Ahont anéu Mare de Deu—ahont aneu tan afanyada?
—Aqui baix sota un torrent—que una dama m' hi demana etc.

VI.. . . . . CASTICH DE DEU.

A n' aquell Paradís—n' hi ha un banch tan gran,
á l' un cap séu Sant Pere—y á l' altre Sant Joan etc.

VII. . . . . LOS DOS FRARETS

Una cansó vull cantar—no hi ha molt que s' es dictada
d' un fadrí y una minyona—que pretenian casarse etc.

VIII . . . . . L' HEREU CERDÁ.

Una cansoneta nova—be la sentiréu cantar
treta n' es d' una minyona—qu' al Vall d' Andorra s' está etc.

IX.. . . . . LA TRAPASSERA.

Y á dins del hort—de lo meu pare
lo meu galant—me hi esperava etc.

X.. . . . . LO DIA DE SANT JOAN.

Lo dia de Sant Joan—es una diada alegre:
los companys m' están dihent—Joan com no te n' alegras etc.

XI. . . . . LA CREU DEL PADRÓ

La creu del padrò—si parlar podia
de las malas nits—que jo n' hi patidas etc.

XII. . . . LOS FADRINS DE SANT BOY.

Los fadrins de Sant Boy—se 'n van á sentar plassa
no hi van de ben cor, no.—que hi van de mala gana etc.

XIII. . . . LAS NOYAS DE CERDANYA.

Las noyas de Cerdanya—fan de bon festejar
son frescas y xamadas—no 'u fa lo treballar etc.

XIV. . . . . LA VIUDETA.

Lo jutge está malalt—jutge de l' Audiencia
nobles y cavallers—ja me 'l van á veure etc.

XV.. . . . . LA ROSA.

A l' horta del meu pare—un taronjer hi ha,
fa las taronjas dolsas—mes dolsas no n' hi ha etc.

XVI. . . . . LO LLADRE.

Una tia que jo tinch—tot lo que volia 'm dava
me n' ha fet un rich vestit—sombrero á la galant xarpa etc.

XVII. . . . . DESENGANYS.

La roda de la fortuna—contra mi se n' es girada:
puig qu' en res ne tinch ventura—ma vida ¿com no s' acaba? etc.

XVIII.. . . . . RECTOR Y VICARI

Si n' era un rector—y també un vicari
qu' anavan en busca—de l' Entururada etc.

XIX. . . . LA FILLA DEL ESPINGUERI.

La filla del Espingueri—s' es casada ab un pastor
la vol fer anar bonica—com la filla d' un senyor etc.

XX.. . . . . LA MOLINERA.

Fadrins que hi anéu—al pla de Llovera
comanáu l' amor—á la molinera etc.

XXI. . . . . MARIA AGNA.

Sola la Mari-Agna—sola la deixan anar,
—Encara que vaja sola—soleta puch ben anar etc.

XXII . . . . . L' HEREU RIERA.

Si son tres ninetas—del lloch de Nisá
que 'n tenen gran junta—treure ball qu' hi va etc.

XXIII.. . . . . LA VELLA.

Una vella hi ha á Mallorca—que te cent y un any
y que se 'n clenxa y pentina–com si sols tinguès quinz' anys etc.

XXIV.. . . . . LO METGE.

Adeu Catarineta—sento 'haverte de deixar
sento la teva desgracia—qu' á m· 'm fa morí' y penar etc.

XXV.. . . . . LO MAL RICH.

Lo mal rich s' está en finestra—pas·a un pobre pelegrí
—Senyor dáume un tros de pa—d' aquell que deu al garrí etc.

XXVI.. . . . LA VILA DE MANRESA.

A la vila de Manresa—ditxós qui s' hi pot estar,
n' hi ha una donzelleta—que n' es per enamorar etc.

XXVII.. . . . . LA PASTOREL–LA.

N' es un soldat,—ve de la guerra
se 'n troba ab una --pastorel–l· etc.

XXVIII. . . . . LA ESCRIVANA.

Petiteta l' han casada—la filla del mallorquí etc.

XXIX. . . . . LO PARDAL.

Lo pardal qnan s' acotxava—feya remor etc.

XXX.. . . . . L'ESCATIDOR

Lo escatidor—ne viu ab gran pena,
n' es festejador,—ne tè quinze ó setze etc.

XXXI. . . . . L'HOMEY.

Mos amichs m' están dihent—Joan com estás tan magre?
Amichs meus jo 'us ho diré—una minyona m' ho causa etc.

XXXII. . . . LO CONFÉS FINGIT.

Una hermosa pastoreta—demanava confessió,
sens pensarho s' es posada– als peus de son aymador etc.

XXXIII. . . . LAS FILLAS DEL REY.

Tres fillas ne tè 'l bon rey—totas tres com una plata;
lo rey s' enamorá d' una—Margarida s nomenava etc.

XXXIV. . . . . LA MALA MULLER.

Ja n' hi trucan á la porta—Ola! Ola! Baixa á obrir.
—Qui n' es aquest cavaller—que rondeja per assí etc.

XXXV. . . . . SERRALLONGA.

Si n' eran dotze fadrins—que tots dotze n' eran lladres etc.

---

(2) En una nota de la cansò *lo Comte Arnau* espliquém lo perqué hem tret de la mateixa los quatre versos que diuhen

Feune tancá' aquella mina,—muller leal etc.

Ab lo que alli dihém podria quelcú pensar que nostre ánimo es fer veure una errada en la obra del Sr. Milá, *Observaciones sobre la poesia popular*; en proba de no ser esta nostra intenció, nos dem manya á publicar aqui mateix la carta que dit Sr. Milá nos ha enviat un d' aqueixos dias, en la quina se veu ben á las claras que, no solzament se hi havia fixat en aixó, lo autor del *Romancerillo Catalan*, sino que també hi havia pensat molt y molt. Per satisfacció nostra, y per alguna noticia interessant que dú, la publiquém.

Sr. D. Francisco Pelayo Briz.

AMIGO SR. BRIZ.

Entre las muchísimas versiones y variantes que despues de la impresion de mis «Observaciones» he recogido del «Compte l' Arnau» no he hallado los versos

Feune tancá aquella mina—muller leal etc.

Esto me persuade que á pesar de hallarse en una de las versiones recogidas ó enviadas que me sirvieron para la impresion, dichos versos no son bastante genuinos. Además por documentos posteriormente publicados se sabe que el Conde Arnau vivió en el siglo XIV y, por consiguiente tres siglos mas tarde que las monjas de S. Juan. Desearia pues que suprimiese V. los 4 versos.

Suyo,

MANUEL MILÁ.

---

(3) Héuse aqui un tros de una traducció del idili de Teócrit del que 's parla en la página 41 del prólech.

DAFNIS Y LA DONZELLA.

La donzella: Era un bover com tu,
que Páris s' anomena,
qui Elena se 'n va endú'.

Dafnis: Si dius que fou Elena
qui se 'n va dú' 'l bovè,
dirâs mes bè.

La donzella: No sias tan traydò:
encar que res implica
si m' has besat ó no.
Dafnis: Lo pler res significa
si es prés ó si es donat,
quan vè de grat.

—

La donzella: Mon llavi aixugarè,
y ta besada ardenta
á terra escupirè.
Dafnis: Si 'u fas, cuydado tente,
te tornarè á besá':
feste ensá.

—

La donzella: Abrassa tos vadells,
que per ta boca asprosa
no son mos llavis bells.
Dafnis: No sias ergullosa,
la joventut se 'n va,
pensa en demá.

—

La donzella: Reh m sech es dolent;
mes la rosa n' es bella
marcida y tot essent.
Dafnis: Oh vina ab mi donzella,
á n' aquell olivar
que 't vull parlar.

—

La donzella: No 'u vull: de tot sentit
me tens ja cativada
ab tot lo que m' has dit.
Dafnis: Oh vina á fer parada
sota aquell olivè'
y 't cantarè

—

La donzella: Alégrat cantant sol;
de cants plens de tristesa
ma ánima no 'n vol
Dafnis: No 'u vols? ¡Ay. la Deesa
d' amor s' enujará
y 's venjará!

—

La donzella: De Vénus jo me 'n rich
mentres Diana 'm fassa
de bona cara un xich.
Dafnis: ¿Que dius? No crides massa.
Potser te pose un las
hont hi caurás.

La donzella: Que 'u fassa si 'u vol fè',
que si Diana m' ajuda
de Vénus me riurè.
Dafnis: Cap noya he coneguda
que ne trenqués lo fort
llas del amor.

—

La donzella: Pus jo si 'l trencarè:
tu, pórtal si t' agrada,
que t' estará ben be.
Dafnis: Tinch por que éll si s' enfada
no 't donga á n' un pastò
mes lleig que jo.

—

La donzella: Molts son los qu' han volgut
de mi ferne sa esposa,
mes cap d' ells m' ha plagut.
Dafnis: Pus vinch á fer mes grossa
ta cort de pretenents:
te vull. ¿M' entens?

—

La donzella: Que tinch de fer?... Ja 'u sabs
lo casament sols porta
tristors y mal-de-caps.
Dafnis: Lo casament la porta
ne tanca als desacerts,
sols viu de plers.

—

La donzella: Mes ay! tothom m' ha dit
que la muller tremola
davant de son marit.
Dafnis: Qui 'l pobre espó . amola
n' es la muller. ¿Que tè
de temer? Re.
. . . . . .

—

La donzella: Y si passant per tot
lo *si* 't dès, ¿que 'm durias
respont, pastor, per dot?
Dafnis: Mos boschs y verns tindrias,
y 'ls meus grassos remats,
y fins mos prats.

—

La donzella: Que may á malgrat meu
me deixarás, tú, jura
per un inmortal Deu
Dafnis: Jamay de ta hermosura
ningú fugí' 'm veurá;
ho jur p·r Pa.

La donzella: ¿Jolia cambra haurè?
¿Ja pensas en masía
y en los corrals també?
Dafnis: Tindràs cambra jolia;
y 'l numeròs remat
que tinch al prat.

—

La donzella: Pastor, que li dirè
á lo meu pobre pare
si tot ho vol sabè.
Dafnis: Mon nom diràs y, encare
que 't 'par que 's cremará,
s' alegrará.

—

La donzella: Hi ha noms molt bouiquets,
pastor lo teu murmura,
potsè es un nom de aquets.
Dafnis: Mon nom, dès de criatura
lo de Dafnis he dut,
nom conegut.

—

La donze'la: Ets fill de mas capdalt.
mè- val tant ma naixensa
com lo teu nom ne val.
Dafnis; Ja 'u se: y, aixis s' ho pensa,
aqui al entorn tothom,
que val ton nom.

—

La donzella: Ensényam los pins alts
que dins tos boschs murmuran,
y ensenyam tos corrals.
Dafnis: Les meus pins s' afituran
ben be tots des d' aqui:
Mírals.. allí.

—

La donzella: Cabretas pastoréu,
las terras vaig á veure
de Dafnis; no 'us moguéu.
Dafnis: Pastoréu bous y berras
que li vaig á ensenyar
lo pinedar.

. . . . . .

———

TAULA.

TITOLS.	PÁGS.
Dedicatoria.	5
Introducciò.	9
Lo compte Arnau.	49
La dama d' Aragò.	59
S. Jaume de Galicia	67
Lo dia de S. Cristofol..	75
La dida del infant.	81
María.	89
L' aucellet.	95
Los estudians de Tortosa.	101
Isabel	107
Lo mariner.	113
La esquerpa.	121
La dama de Tolosa	129
La mort de la nuvia	135
L' hostal de la Peyra.	143
Los romeus. , ...	149
La filla del martxant.	155
La porqueyro la.	161
Catarina.	169
La flor de Vila-Bertran.	179
Los presos de Lleyda.	185
Lo fill del Rey.	193
La enramada.	199
Catarina de Liò.	205
La pastoreta.	211
Cansò de Nadal.	217
La venjansa.	223
Pepa.	229
La mort	235
Lo rossinyol.	241
La mala madrastra.	247
Lo bou y la mula.	253
Lo noy de la mare.	259
Notas darrerencas.	265

Págs.

5
9
49
59
67
75
81
89
95
101
107
113
121
129
135
143
149
155
161
169
179
185
193
199
205
211
217
223
229
235
241
247
253
259
265

CENTRE DE OBRAS DE CATALUNYA

ARGENTERÍA 49.

En eixa llibretería s' hi trobarán las obras següents.

LO BROT D' ACHS rimas de F. P. Briz. 10 rs.

LA MASIA DELS AMORS poema catalá en 12 cants per F. P. Briz. 20 rs.

LOS TROVADORS MODERNS 15 rs

CANTS D' ITALIA : per Víctor Balaguer. 17 rs.

OBRAS DE RAMON LULL : publicadas per Geroni Roselló. 56 rs.

L' ORFANETA DE MENARGUES per Anton de Bofarull 34 rs.

CRONICA DE RAMON MUNTANER publicada per Anton de Bofarull. 80 rs.

OBRAS POETICAS DE VICENS GARCIA , rector de Vallfogona. 10 rs.

ECOS CATALANS: traduccions d' Espronceda, per Francesch P. Briz. 2 rs.

LO TAMBORINER DEL FLUVIA : per P. Estorch y Siqués. 8 rs.

LO GAYTER DEL LLOBREGAT : per J. Rubió y Ors. 20 rs.

AFORISMES CATALANS: per J. C. Amat. 4 qs.

DICCIONARI DE LA RIMA y poética catalana per P. Estorch y Siques. 12 rs.

HISTORIA DEL ESFORÇAT CAVALLER PARTINOPLES: 6 rs.

LO LLIBRE DELS ANGELS: per F. P. Briz. 6 rs.

AUSIAS MARCH: obras d' est poeta, publicadas tenint á la vista la edició de 1543, 1545, 1555 y 1560 per F. Briz. 30 rs.

CREPÚSCULS , per F. Bartrina y J. Martí. 2 rs.

QUI S' ESPERA 'S DESESPERA comedia per F. P. Briz. 1 rl.

CANTS DE LA NATURALESA per J. Coroléu. 6 rs.

LO TROVADOR DEL ONYAR per E. Girval

LOS TROVADORS NOUS : 24 rs.

LLUNY DE MA TERRA por V. Balaguer (*en prempsa*).

MIREYA : traducció catalana, per F. P. Briz. 11 rs.

LLIBRE DE LES DONES: de *Jaume Roig* publicat per F. P. Briz. 10 rs.

CALENDARI CATALA de 1865 escrit pèls mes coneguts poétas catalans y coleccionat per F. P. Briz. 4 rs

CALENDARI CATALA de 1866 »

CALENDARI CATALA de 1867 »

LO LLIBRE DE LA INFANTESA: per T. Thos. 10 rs.

ESPERANSAS Y RECORTS: per Víctor Balaguer. 14 rs.

LO TROVADOR DE MONTSERRAT: per Víctor Balaguer. 18 rs.

LO JOGLAR DE MAYLORCA : per Geroni Roselló. 20 rs.

FLORS BOSCANAS: per Mas y Otzet. 10 rs.

LAS ROSELLETAS : per F. Bartrina. 2 rs.

ENSAIGS POETICHS : per F. Bartrina. 6 rs.

JOCHS FLORALS: de 1859. 24 rs.
— de 1860. 19 rs.
— de 1861. 23 rs.
— de 1862. 15 rs.
— de 1863. 19 rs.
— de 1864. 12 rs.
— de 1865. 12 rs.

Imp. de El Porvenir, *de la V. de Bassas, á c. de J. Medina.*